

Förmånsrätt

Förmånsrättslag (1970:979)	321	
<i>4 § förmånsrättslagen</i>		
Sjölög (1994:1009) – utdrag 3 kap.	326	Förmåns- rätt
Lufffartslag (1957:297) – utdrag 11 kap. 2–6 §§	333	
Inskrivning av rätt till luffartyg , lag (1955:227)	334	
Registrering av båtbyggnadsförskott , lag (1975:605)	344	
Registrering av båtbyggnadsförskott , förordning (2001:817)	345	
<i>6 § förmånsrättslagen</i>		
Kronans förmånsrätt för avdikningslån , lag (1929:164)	345	
Säkerhet för utbekommande av viss ersättning enligt lagen om ägofred , lag (1933:270)	345	
Förmånsrätt för fordran på grund av fastighetsbildning , lag (1970:990) ...	346	
Förmånsrätt för fordringar enligt lagen om förvaltning av samfälligheter , lag (1973:1152)	346	
Jordabalk (1970:994) – utdrag 6 kap.	347	
<i>10 a § förmånsrättslagen</i>		
God yrkessed vid hantering av risk för arvodesförlust – uttalande från FAR SRS	351	
Litteratur och praxis	354	
<i>11 § förmånsrättslagen</i>		
Företagsinteckning , lag (2003:528)	355	
Företagsinteckning , förordning (2003:552)	360	
<i>Förarbeten</i>		
Nya förmånsrättsregler , prop. 2002/03:49 – utdrag	365	

Förmånsrättslag (1970:979)

(senast ändrad genom SFS 2005:1048)

Inledande bestämmelser	321
Särskilda förmånsrätter	321
Allmänna förmånsrätter	322
Förhållandet mellan särskilda och allmänna förmånsrätter	324
Fordringar utan förmånsrätt	324
Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	324

Förmåns-
rätt

Inledande bestämmelser

1 § Vid utmätning eller konkurs har borgenärer inbördes rätt till betalning enligt denna lag. Föreskrift om lika rätt till betalning innebär att varje borgenär får betalt i förhållande till sin fordran.

I fråga om företräde till betalning vid utmätning av lön gäller särskilda bestämmelser. *Lag (1995:302).*

2 § Förmånsrätt till betalning är särskild eller allmän. Särskild förmånsrätt gäller vid utmätning och konkurs samt avser viss egendom. Allmän förmånsrätt gäller endast vid konkurs och avser all egendom som ingår i gäldenärens konkursbo.

Förmånsrätt omfattar även ränta i den mån ej annat är föreskrivet.

3 § Förmånsrätt består, även om fordringen överläts eller tas i anspråk genom utmätning eller på annat sätt övergår till annan. *Lag (1995:302).*

Särskilda förmånsrätter

3 a § Förmånsrätt följer med fordran mot ett emittentinstitut som innehavare av skuldförbindelser utgivna enligt lagen (2003:1223) om utgivning av säkerställda obligationer har till följd av innehavet eller som motparter i derivatavtal träffade enligt den lagen har till följd av avtalet.

Förmånsrätten gäller i den egendom och i den omfattning som anges i 4 kap. 1 § samma lag. *Lag (2004:572).*

4 § Förmånsrätt följer med

1. sjöpanträtt och luftpanträtt,
2. handpanträtt och rätt att kvarhålla lös egendom till säkerhet för fordran (retentionsrätt), panträtt på grund av registrering eller underrättelse enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument samt panträtt på grund av registrering enligt lagen (2003:113) om elcertifikat,
3. panträtt på grund av in-teckning i skepp eller skeppsbygge eller i luftfartyg och reservdelar till luftfartyg,
4. registrering av båtbyggnadsförskott enligt lagen (1975:605) om registrering av båtbyggnadsförskott. *Lag (2003:115).*

4 a § Förmånsrätt följer med försäkringstagares och andra ersättningsberättigades fordran hos försäkringsgivare i den egendom och i den omfattning som anges i 7 kap. 11 a § försäkringsrörelselagen (1982:713) och 5 kap. 11 § lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige.

Lag (2005:1048).

5 § har upphävts genom lag (2003:535).

6 § Förmånsrätt i fast egendom följer med

1. fordran som enligt lag är förenad med förmånsrätt enligt denna punkt,
2. in-teckning i egendomen.

7 § Förmånsrätt i tomträtt följer med

1. fordran på avgäld i anledning av upplåtelsen som ej förfallit till betalning tidigare än ett år innan utmätningen ägde rum eller konkursansökningen gjordes,
2. fordran som enligt lag är förenad med förmånsrätt enligt denna punkt,
3. inteckning i tomträten.

8 § Utmätning ger förmånsrätt i den utmätta egendomen. *Lag (1994:471).***9 §** Särskilda förmånsrätter gäller inbördes efter paragrafernas följd och efter den i 3 a–7 §§ angivna numreringen.

Förmånsrätt enligt 4 § 3 har dock företräde framför förmånsrätt enligt 4 § 2 på grund av annan retentionsrätt än som avses i 3 kap. 39 § sjölagen (1994:1009).

Förmånsrätt på grund av utmätning har företräde framför förmånsrätt på grund av inteckning, vilken har sökts samma inskrivningsdag som ett ärende angående anteckning om utmätningen har tagits upp eller senare.

Utmätning ger företräde framför senare utmätning av samma egendom, om inte annat följer av 4 kap. 30 § andra stycket eller 7 kap. 13 § utsökningsbalken. Utmätning för flera fordringar på en gång ger lika rätt om inte något annat följer av 7 kap. 14 eller 16 § utsökningsbalken. Om det inbördes företrädet i övrigt mellan fordringar med samma slag av förmånsrätt finns för vissa fall särskilda bestämmelser.

Lag (2004:572).

Allmänna förmånsrätter**10 §** Allmän förmånsrätt följer med

1. den kostnad som borgenär haft för försättande av gäldenären i konkurs och för beslut att ett dödsbos egendom skall avträdas till förvaltning av boutredningsman samt begravnings- och bouppteckningskostnader när gäldenären avlidit före konkursbeslutet,
2. arvode och kostnadsersättning till rekonstruktör enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion, tillsynsman enligt nämnda lag eller konkurslagen (1987:672) eller förordnad boutredningsman, om fordringen avser tid inom sex månader innan konkursansökningen gjordes eller därefter,
3. kostnad för särskilda åtgärder som under den tid som nämnts under 2 vidtagits med rekonstruktörens eller tillsynsmannens godkännande eller av boutredningsmannen och uppenbart varit till borgenärernas bästa,
4. andra fordringar som grundar sig på avtal som gäldenären med rekonstruktörens samtycke träffat under en företagsrekonstruktion enligt lagen om företagsrekonstruktion.

Förmånsrätt enligt första stycket 1–3 gäller endast i den mån beloppet med hänsyn till omständigheterna är skäligt. *Lag (1996:769).*

10 a § Allmän förmånsrätt följer därefter med fordran på ersättning för uppdrag att fullgöra sådan revision som är föreskriven i lag eller annan författning och för uppdrag som avser upprättande av räkenskapsmaterial till fullgörande av bokförings-skyldighet som är föreskriven i sådan ordning, i den mån ersättningen avser arbete som har utförts de senaste sex månaderna innan konkursansökningen kom in till tingsrätten. *Lag (1987:694).*

11 § Allmän förmånsrätt följer därefter med företagsinteckning. Förmånsrätten gäller i 55 procent av värdet av den egendom som återstår sedan borgenärer med förmånsrätt enligt 4, 4 a, 6–8, 10 och 10 a §§ har fått betalt. *Lag (2003:535).*

12 § Allmän förmånsrätt följer därefter med arbetstagares fordran på lön eller annan ersättning på grund av anställningen. Förmånsrätten omfattar fordringar som belöper på tiden före konkursbeslutet och inom en månad därefter. Fordringarna får inte

ha intjänats eller, om lönen eller ersättningen skall bestämmas efter särskild beräkningsgrund,¹ inte ha förfallit till betalning tidigare än tre månader innan konkursansökningen kom in till tingsrätten. Om arbetstagaren inte har kunnat nå arbetsgivaren med en uppmaning enligt 2 kap. 9 § konkurslagen (1987:672), gäller i stället den längre tid som bedöms skälig. Har konkursen föregåtts av ett förfarande enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion och har konkursansökningen gjorts inom ett år från det att företagsrekonstruktionen upphörde, skall vid tillämpning av tredje meningen, om det är förmånligare för arbetstagaren, anses som om konkursansökningen hade gjorts då ansökningen om företagsrekonstruktion skedde. I sådant fall skall de bortses från tiden mellan ansökningarna.²

Fordran på uppsägningslön omfattas av förmånsrätt längst för uppsägningsstid som beräknats enligt 11 § lagen (1982:80) om anställningsskydd. Uppsägningslön för tid under vilken arbetstagaren inte utför arbete för konkursgäldenären eller annan och inte heller driver egen rörelse omfattas av förmånsrätt endast om arbetstagaren kan visa att han har anmält³ sig hos offentlig arbetsförmedling som arbets sökande. För uppsägningsstid omfattar förmånsrätten endast lön eller ersättning som överstiger inkomst vilken arbetstagaren under den tid lönen eller ersättningen avser har haft av egen rörelse eller har förvärvat eller borde ha kunnat förvärva i en annan anställning. Vid bestämmande av i vilken utsträckning fordran på lön eller ersättning under uppsägningsstid omfattas av förmånsrätt skall med samtidig inkomst i annan anställning jämföras aktivitetsstöd som lämnas till den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program, i den mån stödet avser samma tid som lönen eller ersättningen och arbetstagaren har blivit berättigad till stödet efter uppsägningen.

Om en lönefordran, som har intjänats tidigare än tre månader före konkursansökningen, har varit föremål för tvist, omfattas den av förmånsrätt om talan har väckts eller förhandling som föreskrivs i kollektivavtal eller lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet har begärts inom fyra månader från förfalldagen och konkursansökningen har följt inom två månader från det att tvisten slutligt har avgjorts.

Semesterlön och semesterersättning som är intjänad före konkursansökningen omfattas av förmånsrätt för vad som står inne för det löpande och det närmast föregående intjänandeåret.⁴

Förmånsrätt följer med fordran på pension vilken tillkommer arbetstagare eller dennes efterlevande för högst sex månader före konkursansökningen och därpå följande sex månader. Förmånsrätten gäller även i fråga om pension, som intjänats hos föregående arbetsgivare, om gäldenären övertagit ansvaret för pensionen under de betingelser som anges i 23 och 26 §§ lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m.

Om konkursgäldenären är näringsidkare, skall en arbetstagare som själv eller tillsammans med nära anförvanter senare än sex månader före konkursansökningen har ägt en väsentlig andel av företaget och som haft ett betydande inflytande över dess verksamhet inte ha förmånsrätt enligt denna paragraf för lön eller pension.⁵

Lag (2003:535).

12 a § Förmånsrätt för lön eller annan ersättning på grund av anställningen gäller för varje arbetstagare med ett belopp som motsvarar högst tio gånger det vid tiden för konkursbeslutet gällande prisbasbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring.⁶ *Lag (2003:535).*

¹ Särskild beräkningsgrund, se prop. 2002/03:49 s. 81, 150 och 267 samt SOU 1999:1 s. 236 [red.anm.].

² Förklaringen till och tolkningen av den kryptiska formuleringen av sista meningen finns i prop. 1995/96:5 s. 228. Där ges också ett sifferexempel till belysning [red.anm.].

³ Jfr RH 1997:71 och RH 2004:27 [red.anm.].

⁴ Om sparad semester, se prop. 2002/03:49 s. 78 och 82 samt SOU 1993:96 s. 84 och 143 [red.anm.].

⁵ Se Advokaten nr 6 1998 s. 22, Elliot, *Nära anförvarters inverkan på arbetstagares förmånsrätt i konkurs* [red.anm.].

⁶ Övre gräns för förmånsrätten är 410.000 kr för år 2008 [red.anm.].

13 § Allmän förmånsrätt följer därefter med fordran på framtida pension till arbetstgare, som är född år 1907 eller tidigare, eller dennes efterlevande. Därvid får dock intjänad del av utfäst pension icke antagas avse större årlig pension än som motsvarar prisbasbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring. Från det sålunda beräknade fordringsbeloppet skall i förekommande fall avdragas upplupen del av pension enligt allmän pensionsplan eller enligt privat pensionsförsäkring.

Förmånsrätt enligt första stycket gäller även fordran på framtida pension som intjänats hos föregående arbetsgivare, om gäldenären övertagit ansvaret för pensionsfordringen enligt vad som anges i 12 § femte stycket.

Om gäldenären är näringsidkare, äger 12 § sätte stycket motsvarande tillämpning. *Lag (2003:535).*

14 § Fordringar som har allmän förmånsrätt enligt samma paragraf har inbördes lika rätt. Av lagen (2003:528) om företagsinteckning följer att företagsinteckningar kan ha olika företrädesrätt. *Lag (2003:535).*

Förhållandet mellan särskilda och allmänna förmånsrätter

15 § Särskild förmånsrätt har företräde framför allmän förmånsrätt. En fordran med allmän förmånsrätt enligt 10 eller 10 a § tas dock, om det behövs, ut före fordringar med särskild förmånsrätt enligt 8 § i annan lös egendom än tomträtt. Vad som tas ut på detta sätt skall, när det finns särskilda förmånsrätter i olika egendomsgrupper, fördelas på grupperna i förhållande till den köpeskilling som har erhållits för varje grupp. *Lag (2003:535).*

16 § har upphävts genom lag (1975:1248).

17 § har upphävts genom lag (1973:1068).

Fordringar utan förmånsrätt

18 § Fordringar som inte är förenade med förmånsrätt har inbördes lika rätt. En borgenär kan dock enligt fordringsavtalet ha rätt till betalning först efter övriga borgenärer.

Har en fordran särskild förmånsrätt i viss egendom men räcker egendomen inte för att betala fordringen, behandlas återstoden av denna som en fordran utan förmånsrätt. Detsamma gäller en fordran med förmånsrätt på grund av företagsinteckning till den del fordringen inte har betalats på grund av förmånsrätten. *Lag (2003:535).*

19 § Böter, viten och fordringar på grund av förverkande eller annan särskild rättsverkan av brott får vid konkurs utdelning efter andra fordringar. *Lag (2003:535).*

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1970:979

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

Genom lagen upphäves
– 17 kap. handelsbalken,

2. Avgäld av enskild natur som avses i 17 kap. 6 § första stycket första punkten handelsbalken skall ha förmånsrätt enligt 6 § 1 nya lagen. Vad som sagts nu gäller även fordran vilken enligt annan äldre bestämmelse är förenad med sådan förmånsrätt som avses i 17 kap. 6 § första stycket första punkten handelsbalken.

Förmånsrätt som anges i första stycket gäller ej belopp som förfallit till betalning tidigare än ett år innan utmätningen ägde rum eller konkursansökningen gjordes.

3. Genom nya lagen upphäves den förmånsrätt som enligt äldre författningar särskilt tillkommer Stockholms stads brandförsäkringskontor för premielån.

Brandförsäkringskontoret skall i stället åtnjuta rätt till betalning ur fast egendom enligt 6 § 1 och ur tomträtt enligt 7 § 2 nya lagen för amortering eller ränta på premielån som ej förfallit till betalning tidigare än ett år innan utmätningen ägde rum eller konkursansökningen gjordes.

4. Inteckning för avkomst eller annan förmån, som upplåtits med stöd av 54 § förordningen (1875:42 s. 12) angående inteckning i fast egendom, medför förmånsrätt enligt 6 § 2 nya lagen för vad rättighetshavaren enligt lag har rätt att utfå ur fast egendom och enligt 7 § 3 nya lagen för vad han enligt lag har rätt att utfå ur tomträtt.
5. Vad i nya lagen och punkt 4 sägs om förmånsrätt i tomträtt äger motsvarande tillämpning beträffande vattenfallsrätt som upplåtits enligt lagen (1907:36 s. 1) om nyttjanderätt till fast egendom.
6. Pensionsutfästelse som enligt övergångsbestämmelserna till lagen (1967:532) om ändring i 17 kap. handelsbalken är förenad med förmånsrätt enligt 11 § tredje stycket i nämnda kapitel skall i samma omfattning ha förmånsrätt närmast efter fordringar som har förmånsrätt enligt 13 § nya lagen. *Lag (1975:1248)*.
7. När annan nyttjanderätt än tomträtt eller vattenfallsrätt upplåtits före den nya lagens ikraftträdande, skall fordran mot nyttjanderättshavaren på grund av rättförhållandet vara förenad med särskild förmånsrätt näst före förmånsrätt enligt 5 § nya lagen, i den mån förmånsrätt skolat äga rum enligt 5 § första stycket eller 6 § första stycket tredje och fjärde punkterna i 17 kap. handelsbalken. Förmånsrätten får ej göras gällande samtidigt som förmånsrätt enligt 5 § första stycket 1 nya lagen på grund av samma rättsförhållande.
Den förmånsrätt på grund av retentionsrätt som anges i 4 § första stycket 2 nya lagen gäller ej i fråga om jordägares eller hyresvärdas rätt att kvarhålla egendom till säkerhet för fordran hos arrendator eller hyresgäst enligt övergångsbestämmelserna till nya jordabalken.
8. Om utmätning skett före den nya lagens ikraftträdande eller gäldenär försatts i konkurs på grund av ansökan som gjorts före nämnda tidpunkt, gäller äldre bestämmelser beträffande utmätningen eller konkursen.
9. Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till föreskrift som ersatts genom bestämmelse i nya lagen, tillämpas i stället den nya bestämmelsen, i den mån förmånsrätt fortfarande skall äga rum enligt nya lagen eller enligt vad som sagts här ovan.

UTDRAG

Sjölag (1994:1009)

3 kap. Om skeppshypotek och sjöpanträtt	326
Skeppshypotek	326
Sjöpanträtt	330

3 kap. Om skeppshypotek och sjöpanträtt*Skeppshypotek*

Upplåtelse av panträtt på grund av inteckning

1 § Ägaren av ett registrerat skepp eller skeppsbygge som vill upplåta panträtt i skeppet eller bygget till säkerhet för en fordran, har rätt att i den ordning som anges i detta kapitel hos registermyndigheten få inskrivning i egendomen av ett visst belopp (inteckning) i svenskt eller utländskt mynt eller i särskilda dragningsrätter (SDR). Vad som förstås med SDR anges i 22 kap. 3 §. Myndighetens bevis om inskrivningen kallas pantbrev.

Inteckning kan inte beviljas i en andel av ett skepp eller skeppsbygge och inte heller i flera skepp eller byggen gemensamt.

2 § Panträtt upplåts genom att skeppets eller skeppsbyggets ägare, efter att ha sökt inskrivning för sitt förvärv, överlämnar pantbrevet som pant för fordringen.

Bestämmelser om ägarens rätt när ett pantbrev inte alls eller endast delvis har utnyttjats för pantsättning (ägarhypotek) finns i 11 §.

3 § Panträtt som har upplåtits i ett skepp eller skeppsbygge omfattar även ersättning som på grund av försäkring eller av annan anledning utgår för skada på egendomen.

Innebörden av panträtt

4 § När en myndighet vid utsökning eller i något annat fall fördelar medel mellan rättsägare i ett skepp eller skeppsbygge har en borgenär rätt att för en fordran som är förenad med panträtt i egendomen, med den företrädesrätt inteckningen medför enligt denna eller annan lag, få betalning ur medlen intill pantbrevets belopp. I den mån detta inte räcker får borgenären betalning ur medlen genom ett tillägg. Detta får inte överstiga femton procent av pantbrevets belopp jämte räntan på detta belopp från den dag då egendomen utmättes, konkursansökan gjordes eller de medel som av något annat skäl skall fördelas sattes ned. Räntan beräknas för år enligt en räntefot som motsvarar den av Riksbanken fastställda, vid varje tid gällande referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635) ökad med fyra procentenheter. Förändringar i referensräntan som inträffar efter upprättandet av en sakägarförteckning skall inte beaktas.

Om flera pantbrev har överlämnats som pant för en fordran och inteckningarna har samma företrädesrätt eller gäller omedelbart efter varandra, skall bestämmelserna i första stycket om pantbrevets belopp avse pantbrevens sammanlagda belopp.

En borgenärs rätt till betalning omfattar inte tillägget, om pantbrevet har utmätts på ansökan av borgenären eller om pantbrevet är pantförskrivet till borgenären i andra hand. *Lag (2002:357).*

5 § En borgenär har rätt att få betalning enligt 4 § även om fordringen har preskriberats eller inte blivit anmäld efter kallelse på okända borgenärer.

6 § Om ett skepp eller skeppsbygge försämras till följd av vanvård eller sjöolycka eller av någon annan jämförlig orsak så att panträttens värde väsentligt minskas, får borgenären söka betalning ur egendomen fastän fordringen inte är förfallen till betalning. Detta gäller också om skeppet eller bygget skall avregistreras enligt 2 kap. 6 § utom när bygget skall föras över till fartygsregistrets skeppsdel som skepp.

Lag (2001:384).

Panträttsupplåtelse i vissa fall

7 § Frångår ett skepp eller skeppsbygge innehavaren efter klander, är en upplåtelse av panträtt som skett efter det att egendomen kom ur rätte ägarens hand utan verkan, om inte annat följer av 9 §. Detta gäller också om förvärv av ett skepp eller skeppsbygge återgår som ogiltigt.

8 § Upplåts panträtt i ett skepp eller skeppsbygge i strid med en mot upplåtaren på grund av förvärvsvillkor gällande inskränkning i hans rätt att förfoga över egendomen är upplåtelsen utan verkan, om inte annat följer av 9 §.

9 § Om panträtt har upplåtits i ett skepp eller skeppsbygge av någon som inte var rätt ägare, skall upplåtelsen ändå gälla, om upplåtarens åtkomst var eller därefter på ansökan före upplåtelsen, blev inskriven och borgenären vid upplåtelsen eller, när fordringen därefter överlåtits till någon annan, denne vid sitt förvärv varken insett eller bort inse att upplåtaren inte var rätt ägare. Detta gäller också i fråga om panträttsförvärv genom upplåtelse från någon som var rätt ägare men på grund av förvärvsvillkor saknade rätt att förfoga över egendomen genom upplåtelsen.

10 § Om panträtt har upplåtits till säkerhet för en fordran som ännu inte har uppkommit och om upplåtaren vid överlämnandet av pantbrevet var behörig att upplåta pant-rätten eller om förhållandena då var sådana som anges i 9 §, gäller panträtten till säkerhet för fordringen även om upplåtaren när fordringen uppkommer inte längre är ägare med rätt att förfoga över egendomen genom panträttsupplåtelse. Detta gäller dock inte, om borgenären före fordringens uppkomst har fått kännedom om att upplåtaren inte hade rätt att upplåta panträtt.

Vad som sägs i första stycket gäller även när ett pantbrev utgör säkerhet för en fordran och fordringen därefter byts ut mot en annan fordran utan några andra ändringar än sådana som normalt förekommer vid fordringsutbyten av det slag som det är fråga om.

Innebörden av ägarhypotek

11 § Om ett pantbrev inte har överlämnats som pant för en fordran, är skeppets eller skeppsbyggets ägare berättigad att vid sådan fördelning som avses i 4 § med den företrädesrätt inteckningen medför enligt denna eller annan lag få tilldelning ur medlen med pantbrevets belopp. Har ett pantbrev överlämnats som pant för en fordran men understiger fordringen pantbrevets belopp, är skeppets eller byggets ägare berättigad att ur medlen få skillnaden.

Företråde mellan inteckningar

12 § En inteckning ger företråde i förhållande till en annan inteckning efter den tidsföljd i vilken inteckningarna söks. Inteckningar som söks på samma inskrivningsdag ger lika rätt.

13 § Om möjlighet att bestämma företrädet mellan flera inteckningar som söks på samma inskrivningsdag på annat sätt än som angetts i 12 § samt om ändring i företrädesordningen genom nedsättning finns bestämmelser i 27 och 30 §§.

14 § Det företråde som en inteckning har i ett skeppsbygge består vid överföring till fartygsregistrets skeppsdel. *Lag (2001:384).*

15 § Om förmånsrätt som följer med en inteckning finns bestämmelser i förmånsrättslagen (1970:979).

Vissa bestämmelser om giltigheten av inteckningar och pantbrev

16 § Om ett skepp skall avregistreras som förolyckat, upphugget eller annars förstört eller som försvunnet eller övergivet till sjöss, förfaller en inteckning i skeppet när tio år har förflutit från den dag anteckning gjordes enligt 2 kap. 28 § första stycket 6. En inteckning kan dock förnyas att gälla i ytterligare tio år om det medan inteckningen ännu gäller begärs av borgenären eller skeppsägaren och kan även därefter förnyas i samma ordning för tio år åt gången.

17 § Om ett skepp eller skeppsbygge säljs exekutivt i Sverige är en inteckning i detta, sedan auktionen vunnit laga kraft och köpeskillingen har betalats, utan verkan till det belopp som inte tillåtits innestå i egendomen med anledning av att inteckningsborgenärens fordran räknats av på köpeskillingen.

Exekutiv försäljning i främmande stat av ett intecknat skepp eller skeppsbygge skall erkännas med den verkan som anges i första stycket, om egendomen fanns inom den statens jurisdiktionsområde och försäljningen verkställdes i enlighet med den statens lag och i överensstämmelse med bestämmelserna i 1967 års internationella konvention om sjöpanträtt och fartygshypotek.

18 § Om en inteckning blir helt eller delvis utan verkan är pantbrevet utan verkan i motsvarande mån.

Dödning av förkommet pantbrev medför inte att inteckningen blir utan verkan.

Främmande hypotek

19 § En panträtt eller en annan sådan rättighet som har upplåtits i ett utländskt fartyg gäller även i Sverige under förutsättning att

1. rättigheten upplåtits och skrivits in i enlighet med lagen i den stat där fartyget är registrerat,
2. registret och de handlingar som skall förvaras i anslutning till detta enligt lagen i registreringsstaten är offentliga och såväl utdrag av registret som avskrift av handlingarna kan fås från registret, och
3. registret eller i anslutning till detta förvarade handlingar innehåller uppgift om rättighetshavarens namn och adress eller om att rättigheten upplåtits till förmån för ett pantbrevs eller en motsvarande handlings innehavare samt uppgift om det belopp rättigheten avser och om datum och övriga omständigheter som enligt lagen i registreringsstaten bestämmer rättighetens företrädare i förhållande till andra rättigheter.

20 § En panträtt eller en annan sådan rättighet som har upplåtits i ett fartyg under byggnad i främmande stat gäller även i Sverige under förutsättning att inskrivning skett i den främmande staten i enlighet med dess lag.

21 § En rättighet i fartyg eller fartygsbygge som enligt 19 eller 20 § gäller i Sverige medför här det företrädare i förhållande till en annan inskriven rättighet och, om det är förenligt med 51 och 52 §§, i övrigt den verkan i förhållande till tredje man som rättigheten har enligt lagen i den stat där fartyget är registrerat eller bygget utförs.

Inteckningsförfarandet

22 § I inteckningsärenden anses som ägare av skeppet eller skeppsbygget den för vars förvärv inskrivning senast är sökt.

23 § En ansökan om inteckning skall göras skriftligen av ägaren av skeppet eller skeppsbygget. Den skall innehålla uppgift om det skepp eller det bygge som avses och det belopp på vilket inteckningen skall lyda.

En begäran om inteckningsförnyelse skall göras skriftligen av skeppsägaren eller pantbrevets innehavare. Pantbrevet skall ges in om det inte är skeppsägaren som begär förnyelsen.

24 § En ansökan om inteckning skall avslås om

1. bestämmelserna i 23 § första stycket inte har iakttagits,
2. ansökan strider mot 1 §,
3. ansökan strider mot sådan på grund av förvärvsvillkor mot sökanden gällande inskränkning i hans rätt att föfoga över egendomen, som har förts in i fartygsregistrets skepps- eller skeppsbyggnadsdel eller förs in i det samma inskrivningsdag som inteckningen söks, och ansökan inte medgetts av den till vars förmån inskränkningen gäller,

4. skeppet eller skeppsbygget skall avregistreras,
5. sökanden eller, om skeppet eller bygget ägs av flera, någon av sökandena är i konkurs eller försätts i konkurs samma inskrivningsdag som inteckningen söks och det inte visas att skeppet, bygget eller andelen inte hör till konkursboet,
6. skeppet, bygget eller en andel i eller en villkorlig äganderätt till sådan egendom har blivit föremål för kvarstad, betalningssäkring eller utmätning och ett ärende som rör anteckning om åtgärden har tagits upp senast på den inskrivningsdag då inteckningen söks, om inte i fråga om kvarstad ansökan har medgetts av kronofogdemyndigheten, eller
7. skeppet, bygget eller en andel i eller en villkorlig äganderätt till sådan egendom har frångått sökanden genom exekutiv försäljning.

Om ett ärende som rör inskrivning av sökandens förvärv har skjutits upp, skall behandlingen av inteckningsansökan skjutas upp på motsvarande sätt. *Lag (2001:384).*

25 § Om det inte finns något hinder enligt 24 §, skall inteckning beviljas och pantbrev utfärdas på grund av inteckningen.

Bestämmelser om utfärdande av ett nytt pantbrev i stället för ett pantbrev som dödsdats finns i lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling.

26 § En begäran om inteckningsförnyelse skall avslås om 23 § andra stycket inte har iakttagits.

27 § En inteckning som skulle medföra lika företrädesrätt som en annan inteckning skall vid inskrivningen förklaras gälla efter den andra inteckningen, om sökanden begär det. En inteckning som sätts efter en annan skall gälla efter en inteckning med lika rätt som eller med bättre rätt än denna även om detta inte anges i beslutet.

28 § Ett pantbrev får på ansökan av skeppets eller skeppsbyggets ägare och efter medgivande av pantbrevets innehavare bytas ut mot två eller flera nya pantbrev (utbyte). På begäran skall därvid pantbrevens inbördes företrädesrätt bestämmas. Härvid skall 27 § andra meningen tillämpas.

29 § Inteckningar som gäller i samma myntslag och har inbördes lika rätt eller gäller omedelbart efter varandra får på ansökan av skeppets eller skeppsbyggets ägare och efter medgivande av pantbrevens innehavare föras samman till en inteckning (sammanföring). Denna inteckning skall gälla med den förmånsrätt som tillkommer den av de i sammanföringen ingående inteckningarna som har sämsta rätt.

En inteckning som avses i första stycket skall förklaras gälla för ett lägre belopp än det som de sammanförda inteckningarna sammanlagt uppgår till, om sökanden begär det och pantbrevens innehavare medger det.

30 § En inteckning får på ansökan av skeppets eller skeppsbyggets ägare och efter medgivande av pantbrevets innehavare sättas ned efter en annan inteckning (nedsättning). En inteckning som sätts ned efter en annan gäller efter inteckning med lika rätt som eller bättre rätt än denna även om detta inte anges i beslutet.

31 § På ansökan av skeppets eller skeppsbyggets ägare och efter medgivande av pantbrevets innehavare får en inteckning dödas (dödning).

Bestämmelser om dödning av inteckning när pantbrevet har förkommit finns i lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling.

32 § När en innehavare av pantbrev lämnar medgivande till åtgärd som avses i 28–31 §§ skall pantbrevet ges in.

33 § På ansökan av ett pantbrevs innehavare skall innehavet antecknas i fartygsregistrets skepps- eller skeppsbyggnadsdel. Är någon annan antecknad som innehavare skall registermyndigheten, sedan det nya innehavet har antecknats, avföra den tidigare anteckningen och underrätta den vars innehav var antecknat. Om det

kan antas att sökanden inte har pantbrevet, skall föreläggande meddelas honom att visa upp detta.

Anmäler den vars innehav antecknats att innehavet har upphört, skall anteckningen avföras.

Om en ansökan enligt första stycket inte har gjorts när ett pantbrev skall utfärdas eller det inte finns en ny sådan ansökan när anteckning om innehav avförs, skall skeppets eller skeppsbyggets ägare antecknas som innehavare. *Lag (2001:384).*

34 § Om en inteckning har förfallit enligt 16 §, skall det antecknas i fartygsregistrets skeppsdel.

I registret skall anteckning göras om inverkan på inteckning av exekutiv försäljning. *Lag (2001:384).*

35 § Om ett skeppsbygge avförs ur fartygsregistrets skeppsbyggnadsdel och i stället förs in i fartygsregistrets skeppsdel som skepp, skall en inteckning som gäller i bygget och en införing som rör inteckningen föras över till fartygsregistrets skeppsdel. *Lag (2001:384).*

Sjöpanträtt

Sjöpanträtt i fartyg

36 § Sjöpanträtt i fartyg gäller till säkerhet för en sådan fordran mot redaren som kan hänföras till fartyget och som avser

1. lön och annan gottgörelse till befälhavaren eller någon annan ombordanställd på grund av dennes anställning på fartyget,
2. hamn-, kanal- och annan vattenvägsavgift samt lotsavgift,
3. ersättning med anledning av personskada som uppkommit i omedelbart samband med fartygets drift,
4. ersättning med anledning av sakskada som uppkommit i omedelbart samband med fartygets drift, förutsatt att fordringen inte kan grundas på avtal, och
5. bärgarlön, ersättning för avlägsnande av vrak och bidrag till gemensamt haveri.

Första stycket 3 och 4 gäller inte i fråga om en fordran på ersättning för atomskada.

Sjöpanträtt gäller även om fordringen riktar sig mot sådan fartygets ägare som inte är redare, eller mot den som i egenskap av befraktare eller i annan egenskap har hand om fartygets drift i redarens ställe.

37 § Om förmånsrätt som följer med sjöpanträtt finns bestämmelser i förmånsrättslagen (1970:979).

De fordringar som har tagits upp i 36 § första stycket har inbördes företräde till betalning efter nummerordningen där. En fordran som avses i 5 har dock företräde framför en fordran som avses i 1–4 och som har uppkommit tidigare.

Fordringar under samma punkt har inbördes lika rätt om inte annat följer av andra stycket. En fordran som avses i 5 går dock före en annan sådan fordran som har uppkommit tidigare.

38 § Utom i fall som avses i 41 § häftar sjöpanträtt vid fartyget med oförändrad förmånsrätt även om fartyget övergår till en ny ägare eller dess registrering ändras.

39 § Den som bygger, bygger om eller reparerar ett fartyg åt någon annan får hålla kvar egendomen till säkerhet för sin fordran på köpeskillingen eller annan ersättning.

I fråga om rätt att i vissa fall sälja egendomen, att ta ut fordringen ur köpeskillingen och att bortskafta egendomen finns bestämmelser i lagen (1985:982) om näringsidkarens rätt att sälja saker som inte har hämtats. Dessa bestämmelser skall tillämpas även på övriga fall som avses i första stycket.

Om förmånsrätt som följer med rätten att hålla kvar egendomen finns bestämmelser i förmånsrättslagen (1970:979).

40 § Sjöpanträtt i fartyg upphör när ett år har förflutit från det att fordringen uppkom, om inte före utgången av denna tid kvarstad eller utmätning, som sedermera åtföljs av exekutiv försäljning av fartyget, blivit säkerställd. Preskriptionstiden får inte förlängas eller avbrytas men skall inte löpa medan det finns laga hinder mot att fartyget beläggas med kvarstad eller utmäts för borgenärens fordran.

Vad i första stycket sägs om verkan av en säkerställd utmätning gäller också när ett fartyg skall säljas exekutivt under konkurs eller enligt 1 kap. 10 § andra stycket, om försäljning har begärts och fartyget har tagits ur drift.

För en fordran som är förenad med sjöpanträtt i ett fartyg får domstol besluta om kvarstad på fartyget enligt 15 kap. 1 § rättegångsbalken även om det inte finns risk för att motparten undandrar sig att betala skulden.

41 § Om ett fartyg säljs exekutivt i Sverige, upphör sjöpanträtt och retentionsrätt i fartyget sedan försäljningen har vunnit laga kraft och köpeskillingen har betalats.

Borgenärerna har rätt till betalning ur köpeskillingen i den ordning som gäller för utmätt egendom. En fordran som är förenad med sjöpanträtt får därvid bevakas till fullt belopp trots bestämmelserna i 9 kap. om ansvarsbegränsning men ger inte utdelning över det belopp som högst skall betalas enligt dessa bestämmelser.

En exekutiv försäljning av fartyg i en främmande stat skall erkännas med den verkan som anges i första stycket, om fartyget fanns inom den statens jurisdiktionsområde samt försäljningen har verkställts i enlighet med den statens lag och i överensstämmelse med bestämmelserna i 1967 års internationella konvention om sjöpanträtt och fartygshypotek.

42 § Bestämmelserna om sjöpanträtt i fartyg skall också tillämpas på fartyg under byggnad sedan bygget sjösatts.

Sjöpanträtt i last

43 § Sjöpanträtt i inlastat gods gäller till säkerhet för

1. fordran på bärgarlön och på bidrag till gemensamt haveri eller annan kostnad som skall fördelas enligt samma grund (13 kap. 15 § tredje stycket, 14 kap. 40 § och 17 kap. 6 §),
2. fordran på grund av att en transportör, bortfraktare eller befälhavare med stöd av behörighet enligt denna lag har slutit avtal eller vidtagit någon annan åtgärd för lastens behov samt en lastgäres fordran på ersättning för gods som sålts för någon annan lastgäres räkning, och
3. en transportörs eller bortfraktares fordran på grund av fraktavtalet om den kan göras gällande mot den som kräver att godset skall lämnas ut.

44 § Om förmånsrätt som följer med sjöpanträtt finns bestämmelser i förmånsrättslagen (1970:979).

De fordringar som har tagits upp i 43 § har inbördes företräde till betalning efter nummerordningen där. Fordringar under samma punkt har inbördes lika rätt. En fordran som avses i 1 eller 2 går dock före en fordran under samma punkt som härrör av en annan händelse och som har uppkommit tidigare.

45 § Utlämnas gods som utgör säkerhet för en fordran eller säljs gods för fartygets eller lastens behov, upphör sjöpanträten i godset.

Om gods säljs exekutivt upphör sjöpanträten i godset sedan försäljningen har vunnit laga kraft och köpeskillingen har betalats.

Den som utan borgenärens tillstånd har lämnat ut gods som enligt vad han insett eller bort inse utgjorde säkerhet för en fordran, svarar för vad som till följd av detta inte kan ersättas ur godset. Sådan ansvarighet har även mottagaren, för en fordran för vilken han annars inte skulle svara personligen, om han hade kännedom om fordringen när godset lämnades ut.

46 § Sjöpanträtt i inlastat gods upphör när ett år har förflutit från det att fordringen uppkom, om inte före utgången av denna tid antingen talan väckts i laga ordning eller

kvarstad eller utmätning, som sedermera åtföljs av exekutiv försäljning av godset, blivit säkerställd. Preskriptionstiden skall inte löpa medan det finns laga hinder mot att godset beläggs med kvarstad eller utmäts för borgenärens fordran.

Om en fordran har kommit under behandling av dispaschör, anses att talan om fordringen har blivit väckt.

Vad i första stycket sägs om verkan av en säkerställd utmätning gäller också när gods skall säljas exekutivt under konkurs, om försäljning har begärts och godset har tagits om hand, förseglats eller märkts av kronofogdemyndigheten.

Gemensamma bestämmelser om sjöpanträtt

47 § Om en borgenär har sjöpanträtt i flera panter, utgör varje pant säkerhet för fordringens hela belopp.

Får borgenären betalt ur en pant för större del av sin fordran än som belöper på den panten efter det inbördes förhållandet mellan panternas värden vid tiden för panträttens uppkomst, inträder pantägaren för överskottet i den rätt borgenären hade till övriga panter. I pantägarens ställe och med företrädare framför honom inträder den borgenär, för vars fordran panten utgjorde säkerhet särskilt, i den mån panten på grund av den andre borgenärens krav inte räcker till betalning av hans fordran.

48 § Sjöpanträtt består även om fordringen överläts eller tas i anspråk genom utmätning eller på annat sätt övergår till någon annan. *Lag (1995:314).*

49 § Sjöpanträtt omfattar inte ersättning som på grund av försäkring eller av någon annan anledning utgår för skada på fartyg eller last.

Rätt till betalning som är förenad med retentionsrätt enligt 39 § får göras gällande i ersättning som på grund av försäkring eller av någon annan anledning utgår för skada på det fartyg eller det fartygsbygge som är föremål för retentionsrätten.

50 § Talan om betalning ur fartyg eller last för en fordran som är förenad med sjöpanträtt får väckas mot pantägaren eller befälhavaren. Vad gäller last får sådan talan dock inte väckas mot befälhavaren av fartygets ägare eller redare eller den som i egenskap av befraktare eller i annan egenskap har hand om fartygets drift i redarens ställe.

51 § När en sådan sjöpanträtt eller retentionsrätt i fartyg som avses i detta kapitel åberopas inför svensk myndighet skall svensk lag tillämpas.

Om en annan sjöpanträtt, retentionsrätt eller liknande rättighet i fartyg åberopas, skall den prövas enligt lagen i den stat där fartyget är registrerat. Rättigheten skall dock stå tillbaka för sjöpanträtt eller retentionsrätt enligt detta kapitel eller hypotek som överensstämmer med 1967 års internationella konvention om sjöpanträtt och fartygshypotek. Rättigheten får i övrigt inte medföra bättre rätt än den rättighet enligt detta kapitel som den närmast motsvarar.

52 § Bestämmelserna i 51 § skall också tillämpas på fartyg under byggnad sedan bygget sjösatts. För tiden innan dess gäller lagen i den stat där fartyget byggs.

UTDRAG

Luftfartslag (1957:297)**11 kap. Flygräddningstjänst, bärgning, undersökning av luftfartsolyckor och rapportering av händelser (2–6 §§)***Bärgning*

2 § Den som bärgar ett luftfartyg som har förolyckats eller befinner sig i nöd och alla som medverkar vid bärgningen har rätt till bärgarlön. Detsamma gäller vid bärgning av gods ombord på ett sådant fartyg eller av något som hör till fartyget eller godset. I fråga om bärgarlönen tillämpas bestämmelserna i 16 kap. 3 § tredje och fjärde styckena, 5 § första stycket andra och tredje meningarna, 6 § och 10 § tredje stycket sjölagen (1994:1009). Den som i en sådan nödsituation räddar människor från fartyget eller medverkar vid deras räddning har också rätt till en del av bärgarlönen. De särskilda kostnader som någon i övrigt har haft för bevarandet av ett luftfartyg eller av gods skall också ersättas, om kostnaderna har varit nödvändiga.

Den som deltar i en bärgning trots ett uttryckligt och befogat förbud av fartygets befälhavare, ägare eller innehavare har inte rätt till bärgarlön. Detsamma gäller i fråga om ersättning för kostnader för bevarande av fartyg och gods.

Bestämmelserna om bärgning i denna paragraf tillämpas inte på sådan bärgning som avses i 16 kap. 1 § 1 sjölagen. *Förordning (1996:14).*

3 § Den som har en fordran på bärgarlön eller ersättning för kostnader enligt 2 § har luftpanträtt i fartyget eller godset med förmånsrätt enligt 4 § 1 förmånsrättslagen (1970:979), om bärgarlönen eller ersättningen avser åtgärder som har avslutats i Sverige.

En yngre fordran har företräde framför en äldre. Fordringar som har uppkommit på grund av samma händelse har lika rätt till betalning.

För att ett luftfartyg skall få lämna den plats, där åtgärderna för bärgningen eller bevarandet avslutades, eller ägaren skall ta godset i besittning, krävs att borgenärerna medger det. Detta gäller dock inte, om borgenärerna har fått betalt för sina fordringar eller säkerhet har ställts. *Lag (1986:166).*

4 § Luftpanträtten omfattar inte den ersättning för skador på luftfartyg eller gods som utgår på grund av försäkring eller av andra skäl. *Lag (1986:166).*

5 § Säljs luftfartyget eller godset exekutivt, upphör luftpanträtten sedan försäljningen har vunnit laga kraft och köpeskillingen erlagts. Borgenärerna har rätt till betalning ur köpeskillingen enligt bestämmelserna i utsköpningsbalken.

Luftpanträtten i godset upphör, om det genom lossning ställs till avsändarens eller mottagarens förfogande. Om godset lämnas ut utan borgenärens tillstånd, svarar den som tar emot godset för fordringen, om han kände till denna. Han svarar dock inte för mera än det värde som godset hade vid lossningen. *Lag (1986:166).*

6 § Luftpanträtten i ett luftfartyg, som är registrerat i Sverige, upphör efter tre månader från den dag åtgärderna för bärgningen eller bevarandet av fartyget avslutades. Detta gäller dock inte, om borgenärens anspråk på panträtt inom samma tid har anmälts till inskrivningsdomaren för anteckning i inskrivningsboken för luftfartyg och dessutom överenskommelse har träffats om panträttens belopp eller talan om panträtten har väckts i laga ordning.

Bestämmelserna i första stycket gäller också om fartyget är registrerat i en annan stat som har biträtt Genèvekonventionen. Borgenärens anspråk på panträtt skall i sådant fall anmälas hos den myndighet som för inskrivningsboken för fartyget.

Om fartyget inte är registrerat eller om det är registrerat i en annan främmande stat än som anges i andra stycket, upphör luftpanträtten efter ett år från den dag åtgärderna för bärgningen eller bevarandet av fartyget avslutades. Detta gäller dock inte, om inom samma tid överenskommelse har träffats om panträttens belopp eller talan om panträtten har väckts i laga ordning. *Lag (1986:166).*

Lag (1955:227) om inskrivning av rätt till luftfartyg

(senast ändrad genom SFS 2005:154)

Inledande bestämmelser	334
Inskrivning av förvärv av luftfartyg	334
Inskrivning av nyttjanderätt till luftfartyg	335
Verkningar av inskrivning av förvärv och nyttjanderätt m.m.	335
Talan om bättre rätt m.m.	335
Avförande av inskrivningar av förvärv och nyttjanderätt m.m.	335
Inteckning i luftfartyg och reservdelar till luftfartyg	336
Om intecknings verkan och omfattning	336
Om särskilda åtgärder med avseende å inteckning	337
Om ägarehypotek	338
Om personlig ansvarighet för intecknad fordran	339
Om intecknings ogiltighet i vissa fall m.m.	339
Om förfarandet i inskrivningsärenden	339
Statens ansvar för vissa rättsförluster, m.m.	343
Underrättelseskyldighet	343
Vissa anteckningar i inskrivningsregistret för luftfartyg	343

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om inskrivning av förvärv av och nyttjanderätt till luftfartyg samt om inteckning i luftfartyg.

Lagen tillämpas på luftfartyg som är införda i det svenska luftfartygsregistret. Bestämmelserna om inskrivning av förvärv och nyttjanderätt är tillämpliga även på andelar i sådana luftfartyg.

Bestämmelser om erkännande av inskrivning som gjorts i annat land m.m. finns i lagen (1955:229) i anledning av Sveriges tillträde till 1948 års konvention rörande internationellt erkännande av rätt till luftfartyg. *Lag (2004:82).*

1 a § För inskrivning enligt denna lag skall ett register föras med hjälp av automatiserad behandling, benämnt inskrivningsregistret för luftfartyg. Det skall ge offentlighet åt den information som ingår i registret.

Regeringen meddelar föreskrifter om inskrivningsregistrets innehåll, närmare ändamål och behandling av uppgifter samt om personuppgiftsansvar enligt personuppgiftslagen (1998:204).

Regeringen får meddela föreskrifter om expeditionsavgifter för bevis om inskrivningsåtgärd. *Lag (2004:82).*

1 b § Inskrivningsärenden enligt denna lag handläggs av en för hela landet gemensam inskrivningsmyndighet. Regeringen bestämmer vilken myndighet som skall vara inskrivningsmyndighet. *Lag (2004:82).*

Inskrivning av förvärv av luftfartyg

2 § Den som har förvärvat äganderätt till ett luftfartyg får ansöka om inskrivning av förvärvet. *Lag (2004:82).*

2 a § Om ett förvärv av ett luftfartyg är föremål för ett äganderättsförbehåll eller är beroende av något annat villkor som inskränker rätten att överlåta, upplåta eller inteckna luftfartyget, får den som ansöker om inskrivning av ett förvärv enligt 2 § ansöka om att en anteckning om förbehållet eller villkoret skall göras i registret.

En ansökan enligt första stycket får också göras av den till vars förmån förbehållet eller villkoret gäller. *Lag (2004:82).*

Inskrivning av nyttjanderätt till luftfartyg

2 b § Den som har förvärvat nyttjanderätt till ett luftfartyg genom upplåtelse av den inskrivne ägaren får ansöka om inskrivning av nyttjanderätten.

En sådan ansökan får också göras avseende en upplåtelse som gjorts av någon annan än den inskrivne ägaren, om upplåtaren förvärvat luftfartyget före upplåtelsen och senast på samma inskrivningsdag som ansökan om inskrivning av nyttjanderätt görs söker inskrivning för sitt förvärv. *Lag (2004:82).*

Förmåns-
rätt

Verkningar av inskrivning av förvärv och nyttjanderätt m.m.

2 c § En införing i inskrivningsregistret för luftfartyg skall, från och med den inskrivningsdag då ärendet om införingen togs upp, anses känd för var och en vars rätt till luftfartyget är beroende av god tro om en omständighet som införingen avser.

Lag (2004:82).

2 d § Ett förvärv av ett luftfartyg skall gälla även om överlåtaren inte hade rätt att överlåta luftfartyget, om

1. överlåtarens rätt till luftfartyget var inskriven när överlåtelsen ägde rum,
2. förvärvaren har ansökt om inskrivning av förvärvet och inte kände till eller borde ha känt till bristen i överlåtarens rätt att förfoga över luftfartyget när ansökan gjordes, samt
3. inskrivning därefter beviljas.

Om förvärv genom exekutiv försäljning finns bestämmelser i utsökningsbalken.

Lag (2004:82).

2 e § Om ett luftfartyg har överlåtits och inskrivning har sökts för förvärvet, får luftfartyget efter utgången av den inskrivningsdag då ansökan gjordes inte tas i anspråk för en annan fordran mot överlåtaren än för sådan som är förenad med inteckning som sökts före denna inskrivningsdag eller för vilken luftpanträtt eller retentionsrätt gäller i luftfartyget.

Om ansökan om inskrivning avslås, får luftfartyget tas i anspråk utan de begränsningar som anges i första stycket. *Lag (2004:82).*

2 f § Nyttjanderätt till ett luftfartyg gäller mot ny ägare till luftfartyget, om inskrivning av nyttjanderätten sökts senast på inskrivningsdagen före den inskrivningsdag då den nye ägaren ansöker om inskrivning av sitt förvärv.

Ett luftfartyg får inte till skada för nyttjanderättshavaren tas i anspråk för annan fordran mot upplåtaren än för sådan som är förenad med inteckning som sökts före den dag då inskrivning av nyttjanderätten sökts eller för vilken luftpanträtt eller retentionsrätt gäller i luftfartyget. *Lag (2004:82).*

Talan om bättre rätt m.m.

2 g § Talan om bättre rätt till ett luftfartyg kan med laga verkan riktas mot den som senast beviljats eller sökt inskrivning för sitt förvärv, även om denne innan talan väcktes överlätit luftfartyget. Den till vilken överlåtelsen skett har i rättegången samma ställning som om överlåtelsen skett under rättegången.

Första stycket skall också tillämpas när någon vill söka betalning ur ett luftfartyg för en fordran som är förenad med inteckning eller för vilken luftpanträtt eller retentionsrätt gäller i luftfartyget. Om en tvist som rör äganderätten är antecknad i registret, får talan om betalning också riktas mot den som innehar luftfartyget med äganderättsanspråk. *Lag (2004:82).*

Avförande av inskrivningar av förvärv och nyttjanderätt m.m.

2 h § Den som är inskriven som ägare eller nyttjanderättshavare eller den till vars förmån ett antecknat förbehåll eller villkor som avses i 2 a § gäller, får ansöka om att inskrivningen eller anteckningen skall avföras ur registret. *Lag (2004:82).*

Inteckning i luftfartyg och reservdelar till luftfartyg

3 § Efter medgivande av den som är inskriven som ägare, får ett luftfartyg genom inskrivning i inskrivningsregistret för luftfartyg intecknas till säkerhet för fordran på ett visst penningbelopp.

En inteckning får till säkerhet för en och samma fordran meddelas i flera luftfartyg, men inte på sådant sätt att något av dem kommer att besväras av en inteckning som inte gäller med samma förmånsrätt i de övriga. Ett luftfartyg som är intecknat för samma fordran som ett annat luftfartyg får inte intecknas särskilt.

En inteckning får inte meddelas i en andel av ett luftfartyg. *Lag (2004:82).*

4 § Inteckning i luftfartyg får, om den som är inskriven som ägare medger det, beviljas att gälla även i lager av reservdelar, eller i en andel i ett sådant lager, som tillhör ägaren till luftfartyget, om delarna till art och ungefärligt antal förtecknats i fordringshandlingen eller i en bilaga till denna och förvaras på angivna platser här i landet eller i annan stat som tillträtt den i Genève den 19 juni 1948 avslutade konventionen rörande internationellt erkännande av rätt till luftfartyg. Vid sådan inteckning skall 3 § andra stycket tillämpas på motsvarande sätt.

Till reservdelar räknas föremål som är avsedda att monteras på eller i ett luftfartyg i stället för delar eller föremål som tagits bort därifrån, såsom delar av flygkroppen samt motorer, propellrar, radioutrustning och instrument eller delar därav.

Lag (2004:82).

5 § Medgivande av inteckning skall tecknas å handling, varå fordran grundas, samt innefatta uppgift om luftfartygets nationalitets- och registreringsbeteckning, och varde medgivandet av vittnen styrkt.

6 § När ansökan om inteckning görs skall fordringshandlingen ges in i original.

Lag (2004:82)

7 § har upphävts genom lag (2004:82).

8 § Är fråga om inteckning i reservdelar, skall genom intyg av trovärdig person eller annorledes nöjaktigt styrkas att reservdelarna eller den lott i dessa, vari inteckning- en skall gälla, tillhör luftfartygets ägare.

9 § Ej må i inteckningsärende andra än skriftliga bevis gälla i fråga om åtkomst till luftfartyg eller reservdelar.

10 § Har, då inteckning sökes, talan väckts om klander å den uppgivne ägarens fång eller om återgång därav, vare ansökningen vilande i avbidan på målets utgång. Fullföljes ej ansökningen senast å den inskrivningsdag som infaller näst efter tre månader från det dom eller beslut, varigenom målet avgjorts, vunnit laga kraft, vare ansökningen förfallen.

11 § En överlåtelse av ett luftfartyg eller en andel i ett luftfartyg hindrar inte att luftfartyget intecknas på grund av överlåtarens medgivande, om ansökan om inteckningen gjorts senast inskrivningsdagen före den inskrivningsdag då den nye ägaren söker inskrivning av sitt förvärv. *Lag (2004:82).*

12–13 §§ har upphävts genom lag (2004:82).

Om intecknings verkan och omfattning

14 § Sedan inteckning i luftfartyg meddelats, njute fordringsägaren panträtt i fartyget.

Panträkten omfattar förutom flygkroppen jämväl motorer, propellrar, radioutrustning, instrument och andra tillbehör, vare sig de äro anbragta i luftfartyget eller tillfälligt skilda därifrån.

Har tillbehör förvärvats under villkor att överlåtaren skall äga rätt att återtaga det, om förvärvaren åsidosätter vad honom åligger, eller att äganderätten därtill skall för-

bliva hos överlåtaren intill dess betalning erlagts eller annan förutsättning uppfyllts, må villkoret ej göras gällande mot inteckningshavaren.

15 § Omfattar en inteckning även reservdelar, har inteckningshavaren panträtt i dessa, om han eller hon vid förvaringsplatsen har anslagit ett väl synligt tillkännagivande om inteckningen, med angivande av dess omfattning, inteckningshavarens namn och adress, och att inteckningen har skrivits in i inskrivningsregistret för luftfartyg. *Lag (2004:82).*

Förmåns-
rätt

16 § Ersättes intecknad reservdel med annan, häfte i stället denna för panträtten.

17 § Är inteckning meddelad i flera luftfartyg, häfte ettvarvt av fartygen för den intecknade fordringens hela belopp.

Omfattar inteckning ett eller flera luftfartyg jämte reservdelar, skola jämväl reservdelarna svara för hela det intecknade beloppet.

18 § Angående inteckningshavares rätt till ersättning, som utgår på grund av tagen försäkring, är särskilt stadgat.

Ersättning, som på annan grund utgår för skada å intecknad egendom, häfte icke i egendomens ställe för intecknad fordran.

19 § Ej må panträtt, som inteckning medför, särskilt göras gällande i viss lott i vad som intecknats.

19 a § Panträtt på grund av inteckning i luftfartyg eller reservdelar gäller ej ränta för längre tid än tre år före den dag utmätning sker eller konkursansökan göres.

Lag (1970:986).

19 b § Inteckning ger företräde i förhållande till annan inteckning efter den tidsföljd i vilken inteckningarna söks. Inteckningar som söks på samma inskrivningsdag ger lika rätt. *Lag (2004:82).*

20 § Varder intecknad egendom utmättningsvis såld, njute inteckningshavaren betalning ur egendomen, ändå att fordringen eljest ej är till betalning förfallen.

Samma lag vare, om intecknat luftfartyg genom vanvård eller annorledes så försämras, att inteckningshavarens säkerhet märkligt minskas, eller om intecknat reservdelslager icke vidmakthålles i huvudsaklig överensstämmelse med vad som uttryckligen överenskommits eller eljest får anses avtalat.

Om särskilda åtgärder med avseende å inteckning

21 § Vill ägaren till intecknad egendom byta ut en inteckningshandling mot en eller flera andra handlingar som innehåller medgivande av inteckning för motsvarande belopp, skall dessa handlingar ges in till inskrivningsmyndigheten. I inskrivningsregistret för luftfartyg görs anteckning om utbytet och på den eller de nya inteckningshandlingarna görs de anmärkningar som är av betydelse för inteckningsrättens bedömande. Ett utbyte kan också ske på begäran av en inteckningshavare, om den intecknade egendomens ägare samtyckt till åtgärden. *Lag (2004:82).*

22 § Efter medgivande av ägaren till ett luftfartyg får en inteckning dödas helt eller för visst belopp eller, där flera luftfartyg är intecknade för samma fordran, i visst luftfartyg. I samband med ansökan om dödande av inteckning skall inteckningshandlingen ges in till inskrivningsmyndigheten.

Under de förutsättningar som anges i första stycket kan innehavaren av en inteckning som även omfattar reservdelar, få inteckningen dödad i samtliga reservdelar eller i de reservdelar som förvaras på viss plats.

Dödande av en inteckning i ett visst luftfartyg eller i reservdelar får inte ske på ett sådant sätt, att inteckningsförhållandena efter åtgärden strider mot bestämmelserna i 3 § andra stycket eller 4 § första stycket. *Lag (2004:82).*

23 § Vill någon låta inteckning under annan nedsätts, äge vad i 22 § är stadgat i fråga om intecknings dödande motsvarande tillämpning.

Ärendomen besvärad av flera inteckningar, må ej någon av dem sättas efter annan, med mindre den tillika sättes att gälla efter den eller de inteckningar, vilka äga lika rätt som eller bättre rätt än denna.

24 § Om ett luftfartyg avförs ur luftfartygsregistret, skall de inskrivningar och anteckningar som finns avseende luftfartyget i inskrivningsregistret för luftfartyg avföras.

Lag (2004:82).

25 § Sker försäljning av luftfartyg eller intecknade reservdelar till sådant fartyg i den ordning som är stadgad beträffande försäljning av utmätt sådan egendom, då skall, sedan auktionen vunnit laga kraft och köpeskillingen erlagts, den sålda egendomen icke vidare häfta för annat intecknat belopp än sådant, som fått innestå i egendomen i avräkning å köpeskillingen. Omfattar inteckningen i den sålda egendomen jämväl annan egendom, skall denna icke vidare häfta för belopp, som täckes av köpeskillingen för den sålda egendomen.

I fall då enligt vad därom är särskilt stadgat mellan rättsägare i utmätt egendom, som omfattas av inteckning i luftfartyg, medel skola fördelas ändå att försäljning av egendomen ej skett, och betalning därvid utfaller å huvudstolen av intecknad fordran, vare inteckningen till motsvarande belopp utan verkan.

26 § Har domstol, vid meddelande av förklaring att luftfartyg skall vara förverkat till kronan, tillika beträffande inteckning i fartyget förklarat att panträtten i fartyget skall upphöra, må, sedan domen vunnit laga kraft, inteckningen dödas på ansökan utav ny ägare av fartyget eller lott däri, ändå att inteckningshandlingen i huvudskrift ej företes.

Om ägarehypotek

27 § Har intecknad fordringshandling blivit inlöst utav ägaren av den intecknade egendomen eller eljest kommit i hans hand, och är ej sådant fall för handen att inteckningen är ogill eller utan verkan, må handlingen ånyo utgivnas med oförändrad inteckningsrätt.

28 § Innehaves inteckningshandling, när egendomen utmätningsvis säljes, av ägaren, må denne vid försäljningen tillgodonjuta samma rätt som skulle tillkomma annan innehavare av inteckningen; dock att, där i handlingen ränta är förskriven, sådan ej må räknas ägaren till godo. Är ägaren försatt i konkurs, äge konkursboet den rätt nu sagts.

Finnes, när egendomen utmätningsvis säljes, att ägaren gjort avbetalning å belopp varför egendomen på grund av inteckning häftar eller att inteckning i egendomen belånats till lägre belopp än det varå den lyder, skall i fråga om den del av intecknade beloppet, som icke tillkommer inteckningshavaren, vad i första stycket är stadgat äga tillämpning; dock att inteckningshavaren för sin fordran äger företräde.

29 § Har ägaren till intecknad egendom gjort en avbetalning på det intecknade beloppet, är inteckningshavaren, om inte annat förbehåll gjorts, skyldig att på begäran av ägaren och mot förskott på kostnaden för detta visa upp inteckningshandlingen för avbetalningens antecknande i inskrivningsregistret för luftfartyg. I registret skall det anmärkas, att handlingen inte längre ger inteckningsrätt för det avbetalade beloppet.

Sedan anteckning om avskrivning enligt första stycket har skett, får, om ägaren begär det och ger in en handling som innehåller ett sådant medgivande som avses i 5 §, en inteckning på ett belopp motsvarande vad som avskrivits meddelas att gälla med förmånsrätt näst efter inteckningshavarens återstående fordran. Ägaren skall dock, utan att inteckningshandlingen visas upp, kunna få inteckningen dödad till belopp motsvarande vad som avskrivits. *Lag (2004:82).*

30 § Försätts ägare, som har rätt till andel i inteckning, i konkurs, är inteckningshavaren, ändå att han betingat sig annat, pliktig att på begäran av konkursförvaltaren uppvisa inteckningshandlingen för avskrivning, såsom i 29 § sägs, av det ägaren tillkommande beloppet. Sedan avskrivning sålunda skett, får inteckning på det avskrivna beloppet med ränta meddelas på ansökan av konkursförvaltaren, även om inteckningsmedgivandet icke är tecknat på sådan handling som i 5 § sägs. Handling, på grund varav inteckning sålunda meddelas, skall innehålla att beloppet förfaller till betalning sex månader efter uppsägning. *Lag (1981:809).*

Om personlig ansvarighet för intecknad fordran

31 § Låter innehavare av intecknad fordran ny ägare till den intecknade egendomen å inteckningshandlingen teckna förbindelse, varigenom han övertager skulden, vare förre gäldenären fri från sin förbindelse, där ej annat är avtalat.

32 § Har innehavare av skuldförbindelse, till säkerhet för vilken inteckning blivit fastställd i egendom som sedermera kommit i annan ägares hand, låtit inteckningen utan samtycke av förbindelsens utgivare helt eller delvis dödas eller ock nedsättas, och kan fordran till följd därav icke ur egendomen uttagas, vare utgivaren fri från ansvar för fordringen. Vad nu är sagt om förbindelsens utgivare gälle ock om annan ägare, som åtagit sig skulden eller eljest svarar för denna i utgivarens ställe.

33 § Har vid försäljning av utmätt intecknad egendom i den ordning som för sådan försäljning är stadgad borgenär, som i egendomen har inteckning för fordran, ågt taga betalning ur köpeskillingen, men låter han efter överenskommelse med köparen intecknat belopp, som kunnat ur köpeskillingen gäldas, kvarstå i egendomen, vare den som personligen svarade för fordringen fri från ansvarighet för sådant belopp. Samma lag vare i fråga om belopp, som köparen i egenskap av inteckningshavare fått avräkna å köpeskillingen.

34 § Låter ägaren av intecknat luftfartyg utan inteckningshavarens samtycke föra fartyget till stat, varest här i riket verkställd inskrivning ej erkännes i överensstämmelse med den i 4 § omförmälda konventionen, vare ägaren, i den mån inteckningen till följd av denna åtgärd ej kan göras gällande, personligen ansvarig för den intecknade fordringen, ändå att sådan ansvarighet ej förut ålåg honom.

Om intecknings ogiltighet i vissa fall m.m.

35 § Beviljas inteckning på grund av medgivande av annan än den som är rätt ägare vare inteckningen ogill, där ej sådant fall är för handen som i 11 § sägs eller annat eljest följer av vad särskilt är stadgat.

36 § En inteckning är utan verkan om den har meddelats trots att den som medgett inteckningen var försatt i konkurs när ansökan om inteckning gjordes eller ett beslut om egendomsavträde meddelades samma dag som ansökan gjordes. *Lag (2004:82).*

37 § Utan hinder av inteckning må tvist om intecknad fordrans giltighet lagligen prövas.

Om förfarandet i inskrivningsärenden

38 § Inskrivningsärenden är enligt denna lag ärenden om

1. inskrivning av förvärv av luftfartyg,
2. inskrivning av nyttjanderätt till luftfartyg,
3. inteckning i luftfartyg eller reservdelar till luftfartyg,
4. annan införing i inskrivningsregistret för luftfartyg som görs på grund av föreskrift i lag eller annan författning, och
5. avförande av en införing enligt 1–4 som görs på grund av föreskrift i lag eller annan författning.

Inskrivningsärenden tas upp på inskrivningsdag. Sådan hålls till klockan tolv varje måndag, tisdag, onsdag, torsdag och fredag som inte är helgdag. Som helgdag anses även midsommarafton, julafton och nyårsafton. En ansökan som kommer in efter klockan tolv anses gjord följande inskrivningsdag.

Regeringen meddelar närmare föreskrifter om inskrivningsförfarandet.

Lag (2004:82).

38 a § Vid handläggning hos inskrivningsmyndigheten av inskrivningsärenden tillämpas inte bestämmelserna i 10 § andra stycket, 27 och 28 §§ förvaltningslagen (1986:223). Av 37 a och 37 b §§ lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter framgår att inskrivningsmyndigheten skall ompröva beslut om stämpelskatt i vissa fall. *Lag (2005:154).*

39 § Hos inskrivningsmyndigheten skall det föras dagbok över inskrivningsärendena. Handlingarna i sådana ärenden skall föras samman i akter.

Om sökanden eller någon annan har lämnat en uppgift eller avgett en förklaring av betydelse för ärendets prövning eller om en särskild utredning har verkställts i ärendet, skall anteckning om det göras i dagboken eller i akten. I dagboken eller akten skall även tas upp kallelser, förelägganden och beslut som inte skall föras in i inskrivningsregistret för luftfartyg.

Vite som inskrivningsmyndigheten förelägger med stöd av denna lag döms ut av myndigheten. *Lag (2004:82).*

40 § En ansökan i ett inskrivningsärende skall göras skriftligen. *Lag (2004:82).*

41 § Ett beslut, som innebär att en ansökan i ett inskrivningsärende bifalls, avslås eller förklaras förfallen eller att ärendet skjuts upp, skall föras in i inskrivningsregistret för luftfartyg. Innebär beslutet att ansökan inte bifalls, skall skälen för beslutet antecknas i dagboken eller akten.

Ett beslut som skall föras in i registret meddelas genom sådan införing och skall anses ha det innehåll som framgår av registret.

Ett beslut om inteckning skall antecknas på den handling som ligger till grund för ansökan om inteckning. Bevis angående inteckning i reservdelar skall innehålla en upplysning om vad som anges i 15 §. *Lag (2004:82).*

42 § Om ett beslut i ett inskrivningsärende har gått emot sökanden eller någon annan som har hörts i ärendet, skall denne genast underrättas om beslutet. En underrättelse om att ett förvärv har skrivits in skall alltid lämnas till den som dessförinnan senast var inskriven som ägare.

I underrättelsen skall anges de skäl för beslutet som har antecknats i dagboken eller i akten och vad den som vill överklaga beslutet skall göra. *Lag (2004:82).*

43 § Om en ansökan i ett inskrivningsärende inte omedelbart bör avslås, får ärendet skjutas upp till en viss senare inskrivningsdag, om det är nödvändigt för utredningen.

Om ärendet skjuts upp, får sökanden föreläggas att ge in den utredning som krävs eller att infinna sig personligen eller genom ombud hos inskrivningsmyndigheten. Även någon annan än sökanden får höras och föreläggas sådan inställelse. Följer sökanden inte föreläggandet, kan ansökan förklaras förfallen. En upplysning om detta skall tas in i föreläggandet.

Ett inskrivningsärende får vidare skjutas upp till en senare inskrivningsdag, om ärendet med hänsyn till dess art eller omfattning inte lämpligen kan tas upp till omedelbar prövning. Ett ärende som har skjutits upp på sådan grund skall tas upp till prövning senast andra inskrivningsdagen efter den inskrivningsdag då ansökan gjordes. *Lag (2004:82).*

44 § Om det kan antas att ett förvärv som åberopas i ett inskrivningsärende är ogiltigt eller på annan grund inte kan göras gällande eller att en åtgärd som ansökan avser på annat sätt skulle kränka någons rätt, skall den vars rätt berörs ges tillfälle att yttra sig. Detta gäller också om ovisshet råder i fråga om förvärvsvillkor.

Om ett förvärv som åberopas i ett inskrivningsärende grundas på testamente, dom eller förrättning som ännu inte vunnit laga kraft, eller om det pågår rättegång om hävning eller återgång av förvärv av den egendom som ärendet angår eller om bättre rätt till denna, skall ärendet skjutas upp till dess saken slutligt avgjorts.

Är i annat fall sökandens rätt tvistig, kan han eller hon föreläggas att inom viss tid väcka talan vid domstol. Om sökanden inte gör det, kan ansökan förklaras förfallen. En upplysning om detta skall tas in i föreläggandet. *Lag (2004:82).*

Förmåns-
rätt

45 § En ansökan om inskrivning av förvärv av luftfartyg skall avslås, om

1. bestämmelsen i 40 § inte har iakttagits,
2. ansökan avser ett luftfartyg som inte är registrerat i luftfartygsregistret eller, om det samtidigt ges in en ansökan om registrering i det registret, sådan åtgärd inte beviljas,
3. sökanden inte styrker sitt förvärv,
4. överlåtaren inte hade rätt att överlåta luftfartyget och förutsättningarna för att förvärvet enligt 2 d § trots detta skall gälla inte föreligger,
5. luftfartyget har blivit föremål för kvarstad eller betalningssäkring till säkerhet för ett anspråk mot överlåtaren och ett ärende som rör anteckning om åtgärden har tagits upp senast på den inskrivningsdag då ansökan görs eller överlåtaren har försatts i konkurs före utgången av den inskrivningsdagen,
6. luftfartyget har sålts exekutivt till någon annan än sökanden,
7. förvärvet har skett genom en gåva mellan makar och denna inte har registrerats enligt 16 kap. äktenskapsbalken, eller
8. det är uppenbart att förvärvet av något annat skäl är ogiltigt eller inte kan göras gällande.

En ansökan om anteckning enligt 2 a § skall avslås, om bestämmelsen i 40 § inte har iakttagits, om förvärvet inte är inskrivet eller skrivs in samma dag som ansökan ges in eller om det inte visas att det är föremål för ett äganderättsförbehåll eller är beroende av något annat villkor som inskränker förvärvarens rätt att överlåta, upplåta eller inteckna luftfartyget. *Lag (2004:82).*

46 § En ansökan om inskrivning av nyttjanderätt till ett luftfartyg skall avslås, om

1. bestämmelsen i 40 § inte har iakttagits,
2. sökanden inte styrker att han eller hon har nyttjanderätt till luftfartyget,
3. upplåtaren inte är inskriven som ägare i inskrivningsregistret för luftfartyg eller inte skrivs in som ägare samma dag som ansökan ges in,
4. upplåtelsen står i strid med en anteckning som avses i 2 a §,
5. luftfartyget har blivit föremål för kvarstad eller betalningssäkring till säkerhet för ett anspråk mot upplåtaren och ett ärende som rör anteckning om åtgärden har tagits upp senast på den inskrivningsdag då ansökan görs eller upplåtaren har försatts i konkurs före utgången av den inskrivningsdagen,
6. luftfartyget före upplåtelsen frångått upplåtaren på grund av exekutiv försäljning,
7. det är uppenbart att upplåtelsen av något annat skäl är ogiltig eller inte kan göras gällande. *Lag (2004:82).*

47 § En ansökan om inteckning skall avslås, om

1. bestämmelsen i 40 § inte har iakttagits,
2. det på fordringshandlingen inte finns ett sådant bevitnat medgivande som avses i 5 §,
3. inteckning söks samma dag som en ny ägare ansöker om inskrivning av förvärv av luftfartyget eller därefter, och den nye ägaren inte har medgett inteckningen eller ansökan om inskrivning av förvärvet avslås,
4. luftfartyget har blivit föremål för kvarstad, betalningssäkring eller utmätning och ett ärende som rör anteckning om åtgärden har tagits upp senast på den inskrivningsdag då inteckningen söks, om inte i fråga om kvarstad ansökan om inteckning har medgetts av kronofogdemyndigheten, eller

5. den som medgett inteckningen är försatt i konkurs när ansökan om inteckning görs, eller ett beslut om egendomsavträde meddelas samma dag som ansökan görs. *Lag (2004:82).*

47 a § En ansökan om avförande av en inskrivning eller anteckning enligt 2 h § skall avslås om bestämmelsen i 40 § inte har iakttagits eller om det inte visas att förvärvet, rättigheten, förbehållet eller villkoret gått åter eller av annat skäl inte gäller.

Lag (2004:82).

48 § Om inskrivningsmyndigheten finner att en införing i inskrivningsregistret för luftfartyg innehåller en uppenbar oriktighet till följd av myndighetens eller någon annans skrivfel eller liknande förbiseende, skall införingen rättas. Detta gäller också i fråga om en uppenbar oriktighet i registret till följd av tekniskt fel. Kan rättelse bli till skada för ägare eller annan rättighetshavare, skall det inbördes företrädet mellan de berörda rättigheterna bestämmas efter vad som är skäligt. Innan rättelse sker, skall inskrivningsmyndigheten ge den som berörs av åtgärden, om han eller hon är känd, tillfälle att yttra sig. Även den myndighet som avses i 53 § skall ges tillfälle att yttra sig. Något yttrande behöver dock inte inhämtas, om det är uppenbart obehörligt. Meddelas inte beslut samma dag som ärendet tas upp, skall en anteckning om ärendet göras i registret.

Beslut om rättelse skall meddelas genom införing i registret. Skälet för beslutet skall antecknas i dagboken eller i akten. I stället för bevis eller handling som har utfärdats i enlighet med den tidigare införingen, skall en ny sådan handling utfärdas. Den tidigare handlingen skall återkrävas, göras obrukbar och behållas av inskrivningsmyndigheten. Den som har handlingen är skyldig att ge in den för detta ändamål. I ett föreläggande att fullgöra en sådan skyldighet får vite sättas ut.

Ett beslut om rättelse får överklagas även av den myndighet som avses i 53 §.

Denna paragraf gäller i stället för 28 § personuppgiftslagen (1998:204).

Lag (2004:82).

49 § Ett beslut av inskrivningsmyndigheten i ett inskrivningsärende får överklagas till Stockholms tingsrätt av den som beslutet rör, om det har gått honom eller henne emot. Ett beslut som inte är slutligt får överklagas endast i de fall som avses i 37 § lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Vid överklagande tillämpas lagen om domstolsärenden, om inte annat följer av denna lag.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till hovrätten.

Om ett inskrivningsärende enligt beslut av domstol skall tas upp till ny handläggning av inskrivningsmyndigheten, skall det ske utan dröjsmål efter det att beslutet kommit till myndigheten. *Lag (2004:82).*

49 a § Den som vill överklaga ett beslut av inskrivningsmyndigheten skall göra det skriftligen. Skrivelsen skall ges in till inskrivningsmyndigheten.

Om överklagandet avser ett slutligt beslut, skall skrivelsen ha kommit in till inskrivningsmyndigheten inom tre veckor från den dag en underrättelse eller ett bevis om beslutet hölls tillgängligt för sökanden. Skrivelsen får dock alltid ges in inom fyra veckor från den inskrivningsdag då beslutet meddelades.

I fråga om klagotid för överklagande av beslut som avses i 37 § lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas bestämmelserna i 38 § första och andra styckena samma lag. *Lag (2004:82).*

50 § Om det överklagade beslutet har antecknats i inskrivningsregistret för luftfartyg, skall uppgift om överklagandet föras in i registret. När det finns ett lagakraftvunnet beslut med anledning av överklagandet, skall beslutets innehåll antecknas i registret. *Lag (2004:82).*

Statens ansvar för vissa rättsförluster, m.m.

51 § Om någon lider förlust på grund av att ett förvärv ansetts vara gällande enligt 2 d §, har denne rätt till ersättning av staten för sin förlust.

Om någon lider förlust till följd av ett tekniskt fel i inskrivningsregistret för luftfartyg eller i en anordning som hos inskrivningsmyndigheten eller någon annan statlig myndighet är ansluten till registret, har han eller hon rätt till ersättning av staten.

Har den skadelidande medverkat till förlusten genom att utan skälig anledning underlåta att vidta åtgärder för att bevara sin rätt eller på annat sätt genom eget vållande, skall ersättningen efter vad som är skäligt sättas ned eller helt falla bort.

Om personuppgifter i inskrivningsregistret för luftfartyg har behandlats i strid med denna lag eller andra föreskrifter om registret, är också 48 § personuppgiftslagen (1998:204) tillämplig. *Lag (2004:82).*

52 § Om en förlust drabbar en rättsägare som avses i 48 § till följd av ett beslut i ett ärende om rättelse, har han eller hon rätt till ersättning av staten. Ersättning betalas dock inte om den skadelidande med hänsyn till felets beskaffenhet eller andra omständigheter bort inse att fel förekommit. *Lag (2004:82).*

53 § Staten företräds i ett ärende om ersättning enligt 51 eller 52 § av den myndighet som regeringen bestämmer. *Lag (2004:82).*

54 § Vill den som är part i ett mål om rätt till luftfartyg kräva ersättning enligt 51 § om han eller hon förlorar målet, skall parten antingen till gemensam handläggning med målet väcka talan mot staten om sitt ersättningskrav eller skriftligen underrätta den myndighet som avses i 53 § om rättegången.

Om förberedelsen i målet har avslutats utan att någon ersättningstalan väckts eller underrättelse lämnats enligt första stycket, skall domstolen förelägga parten att vidta en av åtgärderna inom en viss tid. Laktas inte tiden, är ersättningskravet förfallet. En upplysning om detta skall tas in i föreläggandet. *Lag (2004:82).*

55 § Har den som tillerkänts ersättning enligt 51 eller 52 § haft rätt att kräva beloppet av någon annan som skadestånd, träder staten in i rätten mot denne.

Ersättning enligt 51 eller 52 § på grund av en domstols dom betalas ut sedan domen har vunnit laga kraft. *Lag (2004:82).*

Underrättelseskyldighet

56 § Väcks talan om hävning eller återgång av ett förvärv av ett luftfartyg eller om bättre rätt till ett luftfartyg eller annars i en fråga som angår inskrivning i inskrivningsregistret för luftfartyg, skall rätten genast underrätta inskrivningsmyndigheten.

Underrättelsen skall, utöver uppgift om parterna, innehålla sådana uppgifter om luftfartyget att det kan identifieras i luftfartygsregistret.

När dom eller slutligt beslut i målet har vunnit laga kraft, skall rätten genast sända domen eller beslutet till inskrivningsmyndigheten. *Lag (2004:82).*

Vissa anteckningar i inskrivningsregistret för luftfartyg

57 § Inskrivningsmyndigheten skall göra en anteckning i inskrivningsregistret för luftfartyg om innehav av inteckning, om den som innehar en fordringshandling, för vilken inteckning beviljats, begär det och visar upp fordringshandlingen i original.

Om den som är antecknad som innehavare hos inskrivningsmyndigheten med en bevittnad skriftlig handling visar att innehavet upphört, skall detta antecknas i registret. *Lag (2004:82).*

58 § I inskrivningsregistret för luftfartyg skall antecknas när

1. talan har väckts om hävning eller återgång av ett luftfartyg eller om bättre rätt till sådan egendom eller om en annan fråga som angår inskrivning,
2. mål som avses i 1 har avgjorts genom en dom eller ett slutligt beslut som vunnit laga kraft,

3. en inteckning helt eller delvis är ogiltig enligt en dom eller ett slutligt beslut som vunnit laga kraft, eller på grund av förhållande som avses i 36 §,
4. ägaren till ett luftfartyg har försatts i konkurs,
5. ett luftfartyg eller en rättighet som skrivits in i sådan egendom blivit föremål för kvarstad, betalningssäkring eller utmätning, eller när en konkursförvaltare har begärt att ett luftfartyg skall säljas exekutivt,
6. beslut som avses i 4 eller 5 om konkurs, kvarstad, betalningssäkring eller utmätning har upphävts eller återgått eller när fråga om exekutiv försäljning av ett luftfartyg eller en rättighet som skrivits in i sådan egendom har förfallit av annan anledning,
7. anmälan, bevis eller fördelningslängd inkommit som visar inverkan på inteckning av exekutiv försäljning,
8. någon i enlighet med 11 kap. 6 § luftfartslagen (1957:297) skriftligen anmäler att han eller hon har en fordran för vilken luftpanträtt gäller i luftfartyget,
9. det visas att luftpanträtt som avses i 8 har upphört att gälla,
10. domstol har meddelat sådan förklaring som avses i 26 §, eller
11. ett luftfartyg enligt 2 kap. 8 § luftfartslagen skall avregistreras men det finns hinder mot avregistreringen enligt 2 kap. 9 § samma lag. *Lag (2004:82).*

Lag (1975:605) om registrering av båtbyggnadsförskott

(senast ändrad genom SFS 2001:378)

Den som har beställt båt och lämnat eller utfäst sig att lämna tillverkaren förskott av pengar eller byggnadsämnen får låta registrera ett därom upprättat skriftligt avtal hos Sjöfartsverket. Därefter har han förmånsrätt enligt 4 § förmånsrättslagen (1970:979) i byggnadsämnena och vad som för hans räkning tillverkats med förskottet.

Regeringen meddelar föreskrifter om registrering enligt denna lag.

Regeringen får meddela föreskrifter om avgifter för registrering enligt denna lag.

Vid överklagande av beslut enligt denna lag tillämpas bestämmelserna i 14 och 14 a §§ lagen (1979:377) om registrering av båtar för yrkesmässig sjöfart m.m.

Lag (2001:378).

Förordning (2001:817) om registrering av båtbyggnadsförskott

1 § Denna förordning gäller registrering av avtal enligt lagen (1975:605) om registrering av båtbyggnadsförskott.

2 § Sjöfartsverket är personuppgiftsansvarigt enligt personuppgiftslagen (1998:204) för registrering av avtal enligt lagen (1975:605) om registrering av båtbyggnadsförskott.

Sjöfartsverket skall se till att det inte förekommer otillbörligt intrång i registrerades personliga integritet eller risker från säkerhetssynpunkt. För dessa syften får verket i enskilda fall ställa upp särskilda villkor för behandlingen av personuppgifter.

3 § I fråga om personuppgifter skall registreringen ha till ändamål att tillhandahålla uppgifter om huruvida den som har beställt en båt har lämnat eller utfäst sig att lämna tillverkaren förskott av pengar på ett sådant sätt att förmånsrätt uppkommer enligt 4 § förmånsrättslagen (1970:979).

4 § Avgiften för registrering av avtal enligt lagen (1975:605) om registrering av båtbyggnadsförskott uppgår till 275 kr.

Förmåns-
rätt

Lag (1929:164) om kronans förmånsrätt för avdikningslån

(senast ändrad genom SFS 1968:281)

1 § har upphävts genom lag (1968:281).

2 § Sedan beslut meddelats om ordningen för återbetalning av lån från statens avdikningslånefond (avdikningslån) samt, där flera fastigheter skola ansvara för återbetalningen, om lånets fördelning på dessa fastigheter, äger kronan för de årliga avbetalnings- och räntebelopp, som sålunda bestämts, lika rätt i fastighet, vilken lånet blivit påfört, som för avgäld av fast egendom, varom i 17 kap. 6 § handelsbalken sägs. *Lag (1968:281).*

3–5 §§ har upphävts genom lag (1968:281).

Lag (1933:270) om säkerhet för utbekommande av viss ersättning enligt lagen (1933:269) om ägfred

Har vid betesreglering enligt lagen om ägfred blivit bestämt, att ersättning jämlikt 16 § sagda lag skall årligen gäldas av ägare till fastighet, äge den ersättningsberättigade, där hans fordran ej stått inne längre än ett år efter förfallodagen, att ur fastigheten, ändå att den kommit i annans hand, njuta betalning med enahanda förmånsrätt, som enligt 17 kap. 6 § handelsbalken tillkommer enskild ränteägare för avgäld av fast egendom.

Lag (1970:990) om förmånsrätt för fordran på grund av fastighetsbildning

(senast ändrad genom SFS 2000:235)

1 § Har vid förrättning enligt fastighetsbildningslagen (1970:988) eller lagen (1987:11) om exploateringssamverkan bestämts att ägare eller tidigare ägare av fastighet skall utge ersättning till annan sakägare och har fordran på ersättning icke förfallit till betalning tidigare än ett år före utmätning eller konkursansökan, skall med fordringen följa förmånsrätt enligt 6 § 1 förmånsrättslagen (1970:979).

Samma förmånsrätt tillkommer fordran på ersättning i pengar enligt 5 kap. 31 § tredje stycket fastighetsbildningslagen för skog som ej kunnat uttagas inom föreskriven tid. *Lag (1992:1215).*

2 § Följande beslut skall antecknas i fastighetsregistrets inskrivningsdel när de har vunnit laga kraft:

1. beslut om att en ägare eller en tidigare ägare skall betala ersättning enligt 1 § första stycket,
2. beslut om rätt enligt 5 kap. 31 § tredje stycket fastighetsbildningslagen (1970:988) att ta ut skog, samt
3. beslut enligt 5 kap. 12 a § första stycket fastighetsbildningslagen.

Beslut som anges i första stycket 1 och 2 skall dock inte antecknas, om det sammanlagda kapitalbeloppet av de ersättningar för vilka en fastighet enligt 1 § första stycket svarar inte uppgår till ettusen kronor. *Lag (2000:235).*

3 § Närmare föreskrifter för tillämpningen av denna lag meddelas av Konungen eller av myndighet som Konungen bestämmer.

Lag (1973:1152) om förmånsrätt för fordringar enligt lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter

(senast ändrad genom SFS 1987:131)

Med samfällighetsförenings fordran på belopp, som vid uttaxering enligt lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter påförts någon såsom ägare av fastighet eller innehavare av tomträtt, som omfattas av samfälligheten, följer förmånsrätt enligt 6 § 1 eller 7 § 2 förmånsrättslagen (1970:979), om beloppet icke förfallit till betalning tidigare än ett år före utmätning eller konkursansökan.

Om föreningen förvaltar en exploateringsamfällighet enligt lagen (1987:11) om exploateringsamverkan, gäller förmånsrätten dock inte större belopp än som följer av beslut enligt 13 § nämnda lag. *Lag (1987:131).*

UTDRAG

Jordabalk (1970:994)

6 kap. Panträtt	347
Upplåtelse av panträtt	347
Panträttens innebörd	347
Upplåtelse av panträtt i vissa fall	348
Ägarhypotekets innebörd	348
Gemensamt intecknade fastigheters inbördes ansvar	348
Vissa bestämmelser om intecknings och pantbrevs giltighet	349

Förmåns-
rätt**6 kap. Panträtt***Upplåtelse av panträtt*

1 § Ägare av en fastighet, som vill upplåta panträtt i denna till säkerhet för fordran, har rätt att i den ordning som anges i 22 kap. hos inskrivningsmyndigheten erhålla inskrivning i fastigheten av visst penningbelopp (inteckning). Bevis om inteckningen kallas pantbrev. Ett pantbrev utfärdas antingen i skriftlig form (skriftligt pantbrev) eller genom registrering i pantbrevsregistret enligt lagen (1994:448) om pantbrevsregister (datapantbrev).

Inteckning kan enligt 22 kap. beviljas i flera fastigheter (gemensam inteckning). Gemensam inteckning kan också uppkomma genom att intecknad fastighet delas.

Lag (1994:449).

2 § Panträtten upplåtes genom att fastighetens ägare överlämnar pantbrevet som pant för fordringen.

Ett datapantbrev skall anses ha överlämnats till borgenären, när denne eller någon som företräder honom har registrerats som pantbrevshavare i pantbrevsregistret.

Bestämmelser om fastighetsägarens rätt när pantbrev icke alls eller delvis utnyttjats för pantsättning (ägarhypotek) finns i 9 §. *Lag (1994:449).*

Panträttens innebörd

3 § När en myndighet vid utsökning eller i annat fall fördelar medel mellan rättsägare i fastighet, har en borgenär rätt att för fordran, som är förenad med panträtt i fastigheten, med den företrädesrätt inteckningen medför enligt lag få betalning ur medlen intill pantbrevets belopp. I den mån detta inte räcker till, erhåller borgenären betalning ur medlen genom ett tillägg. Detta får inte överstiga femton procent av pantbrevets belopp jämte ränta på detta belopp från den dag då fastigheten utmättes, konkursansökan gjordes eller de medel nedsattes som i övrigt skall fördelas. Röntan beräknas för år enligt en räntefot som motsvarar den av Riksbanken fastställda, vid varje tid gällande referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635) ökad med fyra procentenheter. Förändringar i referensräntan som inträffar efter upprättandet av en sakägarförteckning skall inte beaktas.

Har flera pantbrev överlämnats som pant för fordran och har inteckningarna samma företrädesrätt eller gäller de omedelbart efter varandra, skall bestämmelserna i första stycket om pantbrevets belopp avse pantbrevens sammanlagda belopp.

En borgenärs rätt till betalning omfattar inte tillägget, om pantbrevet har utmätts på ansökan av borgenären eller om pantbrevet är pantförskrivet till honom i andra hand. *Lag (2002:351).*

4 § Borgenär har rätt att få betalning enligt 3 § även om fordringen preskriberats eller icke blivit anmäld efter kallelse på okända borgenärer.

5 § Om skyldighet för borgenär att, fastän fordringen ej är förfallen till betalning, mottaga betalning ur medel som myndighet skall fördela mellan rättsägare i fastigheten finns särskilda bestämmelser.

6 § Försämras fastigheten till följd av vanvård eller naturhändelse eller av annan därmed jämförlig orsak så att panträttens värde väsentligt minskas, får borgenären söka betalning ur fastigheten fastän fordringen ej är förfallen till betalning.

Upplåtelse av panträtt i vissa fall

7 § Har fastighet överlåtits och har därefter förre ägaren upplåtit panträtt i fastigheten, gäller upplåtelsen, om borgenären vid upplåtelsen eller, när fordringen därefter överlåtits till annan, denne vid sitt förvärv varken ägde eller bort äga kännedom om äganderättsöverlåtelsen. Om fastigheten överlåtits även till annan, äger vad som sagts nu tillämpning i fråga om upplåtelse som den senare förvärvaren gjort.

Första stycket äger tillämpning även när fastigheten övergått genom sådant förvärv som avses i 17 kap. 11 §.

Vid tillämpning av första stycket skall den som förlitat sig på ett högst en månad gammalt gravationsbevis anses ha varit i god tro, om det inte framgår av omständigheterna att han eller hon på annat sätt har fått eller borde ha fått kännedom om äganderättsöverlåtelsen. *Lag (2000:226).*

7 a § Har panträtt upplåtits till säkerhet för en fordran som ännu inte har uppkommit och var upplåtaren vid överlämnandet av pantbrevet behörig att upplåta panträtten eller var borgenären då i god tro på sätt anges i 7 §, gäller panträtten till säkerhet för fordringen även om upplåtaren inte längre är ägare till fastigheten när fordringen uppkommer. Vad nu sagts gäller dock inte, om borgenären före fordringens uppkomst har fått kännedom om att upplåtaren inte längre är ägare till fastigheten.

Vad som sägs i första stycket gäller även när ett pantbrev utgör säkerhet för en fordran och fordringen därefter byts ut mot en annan fordran utan några andra ändringar än sådana som normalt förekommer vid fordringsutbyten av det slag som det är fråga om. *Lag (1985:172).*

8 § Frångår fastighet innehavaren efter klander, är upplåtelse av panträtt som skett efter det att fastigheten kom ur rätte ägarens hand utan verkan, om annat ej följer av 18 kap. eller av annan bestämmelse.

Första stycket äger motsvarande tillämpning när förvärv av fastighet återgår som ogiltigt eller avtal om sådant förvärv häves av överlåtaren. Om gåva på talan av givaren återgår till denne på grund av villkor, varav gåvans fullbordning eller bestånd gjorts beroende under viss tid utöver två år från den dag då gåvohandlingen upprättades eller under obestämd tid, gäller dock upplåtelsen, såvida den icke skett efter det att talan väcktes.

Ägarhypotekets innebörd

9 § Om pantbrev icke överlämnats som pant för fordran, är fastighetens ägare berättigad att vid sådan fördelning som avses i 3 § med den företrädesrätt inteckningen medför enligt lag erhålla tilldelning ur medlen med pantbrevets belopp. Har pantbrev överlämnats som pant för fordran men understiger fordringen pantbrevets belopp, är fastighetsägaren berättigad att ur medlen erhålla skillnaden.

Gemensamt intecknade fastigheters inbördes ansvar

10 § Ansvaret för inteckning som beviljats i flera fastigheter vilar på var och en av fastigheterna till det belopp som faller på fastigheten efter förhållandet mellan denas särskilda värde och sammanlagda värdet av alla fastigheterna. Som fastighets värde gäller därvid taxeringsvärdet för året innan inteckningen söktes eller, om särskilt taxeringsvärde då ej fanns för fastigheten, det taxeringsvärde som därefter först fastställs. Om någon av fastigheterna skall säljas utmättningsvis och taxeringsvärde

som angivits nu icke finns för var och en av fastigheterna, gäller de värden som åsätts fastigheterna enligt 12 kap. utsökningsbalken.

Kan borgenär ej erhålla betalning ur köpeskillingen för in-tecknad fastighet med det belopp för vilket fastigheten svarar enligt första stycket, svarar de övriga fastigheter-na för återstoden av beloppet med fördelning efter där angivna grunder. Kan ur någon av dessa fastigheter betalning ej erhållas för dess andel i återstoden, fördelas bristen på samma sätt mellan de återstående fastigheterna. *Lag (1981:784).*

11 § Har in-tecknad fastighet delats, fördelas ansvaret mellan de särskilda delarna enligt 10 §, om annat ej anges i andra stycket.

Delades fastigheten genom avstyckning och är stamfastigheten och den avstyckade fastigheten icke längre i samme ägares hand, svarar stamfastigheten för hela in-teckningen och den avstyckade fastigheten endast för vad som icke kan utgå ur stamfastigheten. Om flera fastigheter avstyckats från stamfastigheten, svarar fastig-het, på vilken lagfart icke sökts, före fastighet, på vilken lagfart sökts, och fastighet, på vilken lagfart sökts senare, före fastighet, på vilken lagfart sökts tidigare. Har lag-fart sökts på samma inskrivningsdag eller har lagfart icke sökts på någon av fastig-heterna, svarar fastighet som senare övergått till ny ägare före fastighet som tidigare övergått till ny ägare. Mellan fastigheter som övergått samma dag fördelas ansvaret efter de grunder som anges i 10 §.

Andra stycket hindrar icke att borgenären söker betalning samtidigt ur stamfastig-het och avstyckad fastighet.

Bestämmelse om att avstyckad fastighet i vissa fall icke svarar för in-teckning i stamfastighet finns i 16 § andra stycket.

Vissa bestämmelser om in-tecknings och pantbrevs giltighet

12 § Avser in-teckning endast en fastighet och säljs denna exekutivt, är in-teckningen, sedan försäljningen vunnit laga kraft och köpeskillingen betalats, utan verkan till be-lopp som enligt sakägarförteckningen inte täcks av köpeskillingen, behållen avkast-ning eller andra influtna medel, om inte kronofogdemyndigheten förordnat om fort-satt in-teckningsansvar. Har medel influtit genom särskild försäljning av tillbehör, är in-teckning utan verkan till belopp som ur medlen utfallit på pantbrevets belopp.

Avser in-teckning flera fastigheter gemensamt och säljes dessa på exekutiv auktion enligt gemensam sakägarförteckning, äger första stycket motsvarande tillämpning. Sker försäljningen enligt särskilda sakägarförteckningar, förlorar in-teckningen sin verkan, om ej kronofogdemyndigheten förordnat om fortsatt in-teckningsansvar. Säl-jes endast någon eller några av fastigheterna, blir in-teckningen såvitt angår försåld fastighet helt utan verkan, om ej kronofogdemyndigheten förordnat om fortsatt in-teckningsansvar, och såvitt angår annan fastighet utan verkan till den del medel utfal-lit på pantbrevets belopp. *Lag (1994:445).*

13 § Fördelas medel som är att tillgå vid utsökning utan att fastigheten sålts, är in-teckning utan verkan till den del medlen utfallit på pantbrevets belopp.

Första stycket gäller ej, om innehavaren av pantbrevet avstått från sin rätt till betal-ning och, när fråga är om gemensam in-teckning, samtycke till avståendet lämnats av såväl ägare till övriga av in-teckningen besvärade fastigheter som innehavare av pan-trätt, vilken gäller i en eller flera av fastigheterna med lika rätt som eller sämre rätt än in-teckningen.

14 § Avstås in-tecknad fastighet eller område av sådan fastighet på grund av expro-priation eller liknande tvångsförvärv, är in-teckningen utan verkan i den inlösta egen- domen, sedan inlösen fullbordats. Såvitt angår annan av in-teckningen besvärad egendom är in-teckningen utan verkan till belopp som vid fördelning av medel med anledning av tvångsförvärvet utfallit på pantbrevets belopp. Härvid äger 13 § andra stycket motsvarande tillämpning.

15 § Har myndighet i annat fall än som avses i 12–14 §§ fördelat medel mellan rättsägare i intecknad fastighet, är inteckningen utan verkan till den del medlen utfallit på pantbrevets belopp. Härvid äger 13 § andra stycket motsvarande tillämpning.

16 § Sammanlägges fastighet eller del av fastighet med annan fastighet eller fastighetsdel, omfattar inteckning som besvärar någon av de i sammanläggningen ingående fastigheterna eller fastighetsdelarna hela den nybildade fastigheten.

En fastighet som har bildats genom avstyckning ansvarar inte för inteckningar i stamfastigheten eller stamfastigheterna, om

1. lantmäterimyndigheten har meddelat ett beslut om inteckningsfrihet enligt 10 kap. 8 a § fastighetsbildningslagen (1970:988), eller
2. fastigheten har bildats genom avstyckning av en samfällighet eller en viss ägo-
vidd av en samfällighet. *Lag (2004:395).*

17 § Om inteckning blir utan verkan, är även pantbrevet utan verkan. Ändras i annat fall inteckning till belopp eller omfattning, erhåller pantbrevet verkan i enlighet med inteckningens ändrade innehåll.

Dödning av förkommet pantbrev medför ej att inteckningen blir utan verkan.

FAR SRS – UTTALANDE

God yrkesked vid hantering av risk för arvodesförlust

(december 2007)

Förmåns-
rätt

Sammanfattning	351
Inledning	351
Förskott	352
Fakturerings	352
Specifikation av arvodesfakturer	352
Indrivningsåtgärder	352
Innehållande av handlingar	352
Avsägelse av uppdrag	353
Förmånsrätt i konkurs	353

Sammanfattning

Ett revisionsföretag måste bedriva sin verksamhet under sunda ekonomiska förhållanden och med tillfredsställande riskhantering, vilket innebär bl.a. att medlemmen på olika sätt måste kunna skydda sig mot arvodesförluster. Detta innebär att medlemmen dels skall använda uppdragsbrev och i förekommande fall allmänna villkor för att precisera villkoren för uppdraget, dels, när förhållandena tillåter det

- a conto-fakturera snabbt och frekvent,
- begära förskott,
- tillämpa effektiva kravrutiner,
- avsäga sig uppdraget, samt
- bevaka fordringar och eventuell förmånsrätt i en konkurs.

Inledning

En FAR SRS-medlem är skyldig att utöva sin verksamhet i överensstämmelse med god yrkesked samt bedriva yrkesutövningen i ordnade former och sträva efter sunda ekonomiska förhållanden. Verksamheten skall också bedrivas med tillfredsställande riskhantering.

För många FAR SRS-medlemmar och deras byråer kan arvodesförluster innebära påfrestningar på bl. a. byråns likviditet och i enstaka fall utgöra ett hot mot byråns existens. Om större förfallna arvodesbelopp är obetalda kan dessutom intressenterna tänkas ifrågasätta revisorns opartiskhet och självständighet. Sistnämnda fråga behandlas dock inte närmare i detta uttalande.

Det har länge rått osäkerhet om vilka regler som gällt enligt god yrkesked för hur en revisor eller specialistmedlem får agera mot klienter som kan förorsaka arvodesförluster. För att tydliggöra vad som skall gälla i bl. a. detta hänseende skall medlemmen se till att villkoren för uppdraget definieras i förväg, lämpligen i skriftlig form.

FAR SRS styrelse har lämnat rekommendationer dels om uppdragsbrev och allmänna villkor vid lagstadgad revision av svenska aktiebolag, dels om uppdragsbrev och allmänna villkor vid fristående rådgivning. Syftet med rekommendationerna är att tydliggöra de affärsvillkor som medlemmarna och näringslivet har att följa. FAR SRS förhoppning är att uppdragsbrev och de allmänna villkoren skall kunna tjäna som stöd för FAR SRS medlemmar men också för klienterna när det gäller att tydliggöra innehållet i revisions- och rådgivningstjänsterna samt klarlägga parternas respektive rättigheter och skyldigheter i uppdragsrelationen.

Det är FAR SRS övertygelse att införandet av uppdragsbrev och allmänna villkor skall minska osäkerheten om vad som gäller beträffande FAR SRS-medlemmarnas möjligheter att skydda sig mot arvodesförluster och, inte minst, förhoppningsvis ock-

så minska risken för tvist mellan medlemmarna och deras uppdragsgivare i arvodessfrågor. Användandet av uppdragsbrev och allmänna villkor kan emellertid inte förväntas skingra osäkerhet och minska risken för tvist i alla avseenden och situationer. Mot den bakgrunden beskrivs nedan, i första hand som ett komplement till *FAR SRS allmänna villkor vid lagstadgad revision av svenska aktiebolag* (revisionsvillkoren), de viktigaste åtgärderna för att skydda sig mot arvodesförluster.

Redogörelsen utgör inte någon rättsutredning utan är tänkt som en praktisk vägledning. Vid utformningen har kommittén beaktat att god yrkessed förändras över tiden, så även på detta område. Bedömningar och uttalanden som gjorts i tidigare skeden av FAR SRS och Revisorsnämnden kan i dag inte utan vidare anses ge uttryck för den goda yrkessedens krav.

Förskott

Förskottsbetalning berörs i punkt 10.2 i revisionsvillkoren.

Fakturering

Faktureringsvillkor återfinns i punkt 10 i revisionsvillkoren.

Praxis för tjänsteuppdrag är att arvodet faktureras efter överenskommelse. Som allmän huvudregel anses gälla att arvodet skall faktureras när uppdraget är avslutat, om något särskilt avtal inte träffats om detta. För revisionsarbete, som är utsträckt i tiden och beroende av klientens åtgärder för att färdigställa årsredovisning m.m., är det emellertid utvecklad branschpraxis att fakturera arvodet löpande a conto, ofta månadsvis om det inte är fråga om små belopp. Denna praxis har också kommit till uttryck i revisionsvillkoren.

Specifikation av arvodesfakturer

Frågan om specifikation av arvodesfakturer, liksom debiteringsgrunderna, berörs i punkt 10.3 i revisionsvillkoren.

Risken för oenighet och i värsta fall tvist om arvodet och därmed risken för arvodesförlust minskar om medlemmen specificerar vad debiterat arvode avser.

Enligt Revisorsnämndens praxis är en revisor skyldig att – om klienten begär det – lämna uppgift om debiteringsgrunderna samt om vem som utfört visst arbete, när arbetet utförts och vad arbetet avsett.

Indrivningsåtgärder

Revisionsvillkoren innehåller en bestämmelse om dröjsmålsränta vid försenad betalning (se punkt 10.1 första stycket), men berör i övrigt inte frågan om indrivningsåtgärder.

En medlem har givetvis samma rätt att driva in och skydda sina fordringar som andra fordringsägare, i förekommande fall med dröjsmålsränta. Medlemmen kan därför i princip också använda konkurslagens (1987:672) möjlighet till betalningsanmaning (2 kap. 9 § första stycket 2 konkurslagen), eventuellt med konkursansökan som följd. Men det kan inte anses förenligt med god yrkessed att skicka en betalningsanmaning till klienten eller att ansöka om att klienten försätts i konkurs, så snart det finns en obetald och förfallen faktura. En påminnelse eller andra indrivningsåtgärder bör utnyttjas först. Även om de beskrivna åtgärderna i vissa fall kan anses förenliga med god yrkessed, ligger det i sakens natur att de bör användas med omdöme och försiktighet.

Innehållande av handlingar

Revisionsvillkoren innehåller inte någon bestämmelse som ger medlem rätt att innehålla handlingar.

Ett sätt för en uppdragstagare att försöka förmå uppdragsgivaren att betala arvodet är att hålla inne egendom, som t.ex. handlingar som medlemmen tagit emot från uppdragsgivaren eller upprättat själv. Enligt civilrättsliga regler kan en revisor som

säkerhet för sin arvodesfordran inte hålla inne räkenskapshandlingar (t.ex. verifieringar, grund- och huvudbokföring samt årsredovisningshandlingar) och deklara-tionshandlingar som han eller hon tagit emot av klienten. Enligt god yrkessed kan en revisor inte heller hålla inne handlingar av detta slag som han eller hon upprättat själv men däremot andra handlingar, t.ex. budgetar och kalkyler, oavsett om det är klienten eller revisorn/revisionsföretaget som upprättat dem.

Revisorn kan aldrig hålla inne revisionsberättelsen som säkerhet för sin arvodesfordran.

Enligt 7 kap. 12 § andra stycket konkurslagen har den som, på uppdrag av gäldenären, upprättat räkenskapsmaterial rörande gäldenärens bo en uttrycklig skyldighet att lämna ut materialet till förvaltaren i gäldenärens konkurs.

Avsägelse av uppdrag

Uppdragets upphörande i förtid regleras i punkt 11 i revisionsvillkoren.

Förmånsrätt i konkurs

Revisorns förmånsrätt i konkurs berörs inte i revisionsvillkoren.

Enligt 10 a § förmånsrättslagen (1970:979) gäller allmän förmånsrätt för revisions- och bokföringsfordringar, dvs. arvoden för uppdrag att fullgöra lagstadgad revision eller uppdrag att upprätta räkenskapsmaterial för att lagstadgad bokförings-skyldighet skall kunna fullgöras.

Förmånsrätten gäller dock bara ersättning för sådant arbete som utförts de senaste sex månaderna innan konkursansökan ingavs till tingsrätten. Andra konsultin-satser omfattas inte alls av förmånsrätten. Detta gäller t.ex. ersättning för arbete med att upprätta deklARATIONER.

När förmånsrätten infördes, betonades det att det är angeläget att revisorn är aktiv vid ekonomiska svårigheter hos ett företag, strävar efter att rädda företaget från konkurs och eventuellt försöker åstadkomma någon form av rekonstruktion. Medlemmarnas insatser i krisföretag kan vara av stor betydelse för möjligheterna att åstadkomma en lyckosam rekonstruktion. Det innebär att revisions- och bokföringsfordringar får förmånsrätt före hyres- och arrendefordringar, företagshypotek samt utmätning.

För att säkerställa att förmånsrätten blir beaktad, bör medlemmen följa upp obetalda arvodesfakturor och överväga behovet av åtgärder – i sista hand ingivande av ansökan om klientens försättande i konkurs (se ovan under indrivning) – för att inte riskera att av förbiseende gå miste om förmånsrätten vid en eventuell konkurs efter sexmånadersfristens utgång, samt, i händelse av konkurs, åberopa förmånsrätten särskilt, när han eller hon bevakar sin fordran.

Vidare bör medlemmen beakta att sexmånadersfristen räknas från det att konkursansökningen kom in till tingsrätten. Detta gäller även i de fall där konkursen har föregåtts av en ansökan om och ett misslyckat försök till företagsrekonstruktion.

Litteratur och praxis om 10 a § förmånsrättslagen

Savin, Revisorers och bokföringsbyråers förmånsrätt i konkurs, TSA (Advokaten) 1988 s. 333 ff.

Rudegren, Berättelsen om den godhjärtade revisor A-son, Balans 11/2000 s. 12 f.

Savin, Revisorernas möjligheter att få betalt i obeståndssituationer, Balans 1/2001 s. 7 f.

Engerstedt – Strömqvist, Mer om revisorernas möjligheter att få betalt för sina arvodesfordringar, Balans 2/2001 s. 25 f.

Walin – Gregow, Förmånsrättslag m.m., 5 uppl., 2004, s. 83 ff.

Göta Hovrätt, avd. 5, beslut 2000-01-13 i mål Ö 280/99

Ersättning för *upprättande* av kontrollbalansräkning inte förenad med förmånsrätt eftersom denna uppgift åligger aktiebolaget och inte revisorn.

RH 2001:46

Förmånsrätt för arbete med substansgranskning.

Lidköpings tingsrätt, beslut 2001-02-21, K 1065/99

Fordran på ersättning för arbete som utförts efter det att konkursansökan kom in till tingsrätten är inte förenad med förmånsrätt enligt 10 a § förmånsrättslagen.

[Hans Elliot ©]

Lag (2003:528) om företagsinteckning

(senast ändrad genom SFS 2005:156)

1 kap. Allmänna bestämmelser	355
2 kap. Inskrivningsförfarandet	355
Företagsinteckningsregister och inskrivningsmyndighet	355
Handläggningen av inskrivningsärenden	356
Inteckningsansökan	357
Inteckningsåtgärder	357
Anteckning och rättelse i företagsinteckningsregistret	358
Överklagande	358
3 kap. Rätt till ersättning i vissa fall	359
Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	359

Förmåns-
rätt

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 § Företagsinteckning beviljas med visst belopp i all sökandens egendom. Bevis om inteckningen benämns företagsinteckningsbrev. *Lag (2004:450)*.

2 § Om en näringsidkare upplåter säkerhet för en fordran genom att överlämna ett företagsinteckningsbrev beträffande sin egendom, får borgenären förmånsrätt enligt förmånsrättslagen (1970:979) till betalning för fordringen intill inteckningsbrevets belopp.

Den mån inteckningsbrevets belopp inte räcker till betalning, har borgenären rätt att få betalt genom ett tillägg. Tillägget får inte överstiga femton procent av inteckningsbrevets belopp samt ränta på detta belopp från den dag då konkursansökningen gjordes. Räntan beräknas för år enligt en räntefot som motsvarar den av Riksbanken fastställda, vid varje tid gällande referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635), ökad med fyra procentenheter.

En borgenärs rätt till betalning omfattar inte tillägget, om inteckningsbrevet utgör säkerhet för borgenären i andra hand.

3 § Överlämnas flera företagsinteckningsbrev som säkerhet för en fordran och har inteckningarna samma företrädesrätt eller gäller de omedelbart efter varandra, skall bestämmelserna i 2 § om inteckningsbrevets belopp avse inteckningsbrevets sammanlagda belopp.

4 § En företagsinteckning ger företräde i förhållande till annan företagsinteckning i den tidsföljd i vilken inteckningarna söks. Inteckningar som söks på samma inskrivningsdag ger lika rätt, om inte annat följer av 2 kap. 13 §.

5 § Ett konkursbo har inte rätt att få en företagsinteckning eller att upplåta säkerhet på grund av en företagsinteckning.

6 § Om borgenären har tillerkänts betalning i konkurs på grund av en företagsinteckning, är inteckningen utan verkan till ett belopp som motsvarar vad som har erhållits på företagsinteckningsbrevets belopp.

Om en företagsinteckning blir utan verkan, är även företagsinteckningsbrevet utan verkan. Ändras i annat fall en inteckning, får inteckningsbrevet verkan i enlighet med inteckningens ändrade innehåll.

Dödning av förkommet inteckningsbrev medför inte att inteckningen blir utan verkan.

2 kap. Inskrivningsförfarandet

Företagsinteckningsregister och inskrivningsmyndighet

1 § För inskrivning enligt denna lag skall det föras ett register med hjälp av automatiserad behandling, benämnt företagsinteckningsregistret. Detta skall ge offentlighet åt den information som ingår i registret.

Regeringen meddelar föreskrifter om registrets innehåll, närmare ändamål och behandling av uppgifter samt om personuppgiftsansvar enligt personuppgiftslagen (1998:204).

Regeringen meddelar föreskrifter om expeditonsavgifter för bevis om inskrivningsåtgärd.

2 § Ärenden om företagsinteckning eller annan införelse i företagsinteckningsregistret på grund av bestämmelse i denna lag eller annan författning (inskrivningsärenden) handläggs av en för landet gemensam inskrivningsmyndighet. Regeringen bestämmer vilken myndighet som skall vara inskrivningsmyndighet.

Handläggningen av inskrivningsärenden

3 § Vid behandlingen hos inskrivningsmyndigheten av inskrivningsärenden tillämpas inte bestämmelserna i 10 § andra stycket, 27 och 28 §§ förvaltningslagen (1986:223). Av 37 a och 37 b §§ lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter framgår att inskrivningsmyndigheten skall ompröva beslut om stämpelskatt i vissa fall.

Ansökningar och anmälningar i inskrivningsärenden skall vara skriftliga.

Lag (2005:156).

4 § Inskrivningsärenden tas upp på en inskrivningsdag. Inskrivningsdag hålls till klockan tolv varje måndag, tisdag, onsdag, torsdag och fredag som inte är helgdag. Med helgdag avses även midsommarafon, julafton och nyårsafton. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att en inskrivningsdag skall ställas in, om det finns särskilda skäl till det.

En ansökan eller anmälan som har kommit in efter klockan tolv en viss dag anses gjord på nästföljande inskrivningsdag.

5 § Hos inskrivningsmyndigheten förs dagbok över inskrivningsärendena. Handlingarna i sådana ärenden förs samman i akter.

Har sökanden eller någon annan lämnat en uppgift eller förklaring av betydelse för ärendets prövning eller har en särskild utredning gjorts i ärendet, skall detta antecknas i akten. I akten tas även upp förelägganden och andra beslut som inte skall föras in i företagsinteckningsregistret.

6 § Om det är nödvändigt för utredningen, får ett inskrivningsärende skjutas upp till en viss senare inskrivningsdag.

Om ett ärende skjuts upp, får sökanden föreläggas att lägga fram den utredning eller de uppgifter som behövs. Ansökningen får förklaras förfallen, om sökanden inte följer föreläggandet. Föreläggandet skall innehålla en upplysning om detta.

Ett inskrivningsärende får vidare skjutas upp till en viss senare inskrivningsdag, om ärendet med hänsyn till beskaffenhet eller omfattning inte lämpligen kan prövas omedelbart. Ett ärende som har skjutits upp av denna anledning skall tas upp till prövning senast på femte inskrivningsdagen efter den inskrivningsdag då ansökningen gjordes.

7 § Ett beslut skall föras in i företagsinteckningsregistret, om beslutet innebär att en ansökan i ett inskrivningsärende bifalls, avslås eller förklaras förfallen eller att ett ärende skjuts upp. Skälen för beslutet skall antecknas i akten eller i dagboken, om beslutet innebär att ansökningen inte bifalls.

Ett beslut som skall föras in i registret meddelas genom införelset och skall anses ha det innehåll som framgår av registret.

8 § Om ett beslut i ett inskrivningsärende har gått emot sökanden eller någon annan, skall denne genast underrättas om beslutet. I underrättelsen skall anges de skäl för beslutet som har antecknats i akten eller i dagboken och vad den som vill överklaga beslutet skall göra.

9 § Om ett inskrivningsärende enligt beslut av domstol skall tas upp till ny handläggning av inskrivningsmyndigheten, skall det ske genast efter det att beslutet har kommit myndigheten till handa.

Inteckningsansökan

10 § En ansökan om företagsinteckning skall innehålla uppgift om det belopp på vilket inteckningen skall lyda.

Inteckningens belopp skall anges i svenska kronor eller i sådan utländsk valuta för vilken det löpande finns tillgång till en tillförlitlig kurs för växling mellan den aktuella valutan och svenska kronor.

Sökanden skall lämna styrkt uppgift om namn eller firma och person- eller organisationsnummer. Om uppgifterna redan finns registrerade hos inskrivningsmyndigheten behöver sökanden inte styrka dessa. *Lag (2004:450).*

11 § En ansökan om företagsinteckning skall avslås, om

1. bestämmelserna i 3 § andra stycket eller 10 § inte har följts, eller
2. sökanden är i konkurs eller försätts i konkurs den inskrivningsdag då inteckningen söks.

12 § Om det inte finns något som hindrar det, skall företagsinteckning beviljas och företagsinteckningsbrev utfärdas på grund av inteckningen.

Bestämmelser om utfärdande av nytt inteckningsbrev i stället för inteckningsbrev som har dödats finns i lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling.

13 § En företagsinteckning som skulle medföra lika företrädesrätt som en annan inteckning skall vid inskrivningen förklaras gälla efter den andra inteckningen, om sökanden begär det. En inteckning som sätts efter en annan inteckning gäller också efter en inteckning med lika rätt som eller bättre rätt än den andra inteckningen, även om detta inte anges i beslutet.

Inteckningsåtgärder

14 § Ett företagsinteckningsbrev får på ansökan av den vars egendom intecknats och efter medgivande av inteckningsbrevets innehavare bytas ut mot två eller flera nya inteckningsbrev (utbyte). I fråga om de nya inteckningsbrevens inbördes företrädesrätt gäller 13 §.

15 § Företagsinteckningar som har inbördes lika rätt eller gäller omedelbart efter varandra får på ansökan av den vars egendom intecknats och efter medgivande av företagsinteckningsbrevens innehavare föras samman till en inteckning (sammanföring). Denna inteckning skall gälla med den förmånsrätt som tillkommer den av de sammanförda inteckningarna som har sämsta rätt. Sammanföring får ske endast om inteckningarna är bestämda i samma valuta.

En inteckning som avses i första stycket skall förklaras gälla för ett lägre belopp än det som de sammanförda inteckningarna sammanlagt uppgår till, om sökanden begär det och inteckningsbrevens innehavare medger det. *Lag (2004:450).*

16 § En företagsinteckning får på ansökan av den vars egendom intecknats och efter medgivande av företagsinteckningsbrevets innehavare sättas ned efter en annan inteckning (nedsättning). En inteckning som sätts ned efter en annan inteckning gäller också efter en inteckning med lika rätt som eller bättre rätt än den andra inteckningen, även om detta inte anges i beslutet.

17 § På ansökan av den vars egendom intecknats och efter medgivande av företagsinteckningsbrevets innehavare får en företagsinteckning dödas (dödning).

Bestämmelser om dödning av inteckning när inteckningsbrevet har förkommit finns i lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling.

18 § I fall då medgivande krävs enligt 14–17 §§ skall företagsinteckningsbrevet lämnas in till inskrivningsmyndigheten.

Anteckning och rättelse i företagsinteckningsregistret

19 § På ansökan av den som innehar ett företagsinteckningsbrev skall innehavet antecknas i företagsinteckningsregistret. Sökanden skall föreläggas att visa upp inteckningsbrevet, om det finns anledning att anta att sökanden inte innehar detta. Om någon annan redan är antecknad som innehavare, skall inskrivningsmyndigheten sedan det nya innehavet har antecknats ta bort den tidigare anteckningen och underrätta den vars innehav var antecknat.

En anteckning om innehav skall tas bort, om den vars innehav har antecknats anmäler att innehavet har upphört.

20 § I företagsinteckningsregistret skall antecknas när det har anmälts till inskrivningsmyndigheten att betalning i konkurs har erhållits på ett företagsinteckningsbrevs belopp.

Det kan även i andra fall följa av lag eller annan författning att ett visst förhållande skall antecknas i registret.

En anteckning i registret skall tas bort, om den uppenbarligen inte längre har någon betydelse.

21 § En uppgift som har förts in i företagsinteckningsregistret skall rättas, om uppgiften innehåller någon uppenbar oriktighet till följd av inskrivningsmyndighetens eller någon annans skrivfel eller liknande förbiseende eller till följd av något tekniskt fel. Det inbördes företrädet mellan inteckningar som berörs av en rättelse skall bestämmas efter vad som är skäligt, om rättelsen kan skada den vars egendom har intecknats eller någon innehavare av företagsinteckningsbrev.

Innan rättelse sker, skall inskrivningsmyndigheten ge den som berörs av åtgärden, om han är känd, tillfälle att yttra sig. Även den myndighet som avses i 3 kap. 3 § skall ges tillfälle att yttra sig. Något yttrande behöver dock inte inhämtas, om det är uppenbart obehövligt.

En anteckning om ärendet skall göras i registret, om inte beslut meddelas samma dag som ärendet har tagits upp.

Denna paragraf gäller i stället för 28 § personuppgiftslagen (1998:204).

22 § Ett beslut i ett ärende om rättelse meddelas genom att beslutet förs in i registret. Skälen för beslutet antecknas i akten eller i dagboken. I stället för bevis eller handling som har utfärdats i enlighet med den uppgift som tidigare förts in skall en ny sådan handling utfärdas.

Den tidigare handlingen skall krävas in, göras obrukbar och behållas av inskrivningsmyndigheten. Den som innehar handlingen är skyldig att lämna in den för detta ändamål. I föreläggande att fullgöra en sådan skyldighet får vite sättas ut. Vitet döms ut av inskrivningsmyndigheten.

Överklagande

23 § Ett beslut av inskrivningsmyndigheten i ett inskrivningsärende får överklagas till tingsrätten av den som beslutet rör, om det har gått honom emot. Ett beslut som inte är slutligt får överklagas endast i de fall som avses i 37 § lagen (1996:242) om domstolsärenden. Behörig domstol är den tingsrätt inom vars domkrets inskrivningsmyndigheten är belägen.

Vid överklagande tillämpas lagen om domstolsärenden, om inte annat följer av denna lag.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till hovrätten.

24 § Den som vill överklaga ett beslut av inskrivningsmyndigheten skall göra det skriftligen. Skrivelsen skall lämnas in till inskrivningsmyndigheten.

Om överklagandet avser ett slutligt beslut, skall skrivelsen ha kommit in till inskrivningsmyndigheten inom tre veckor från den dag då en underrättelse eller ett bevis om beslutet hölls tillgängligt för sökanden. Skrivelsen får dock alltid lämnas in inom fyra veckor från den inskrivningsdag då beslutet meddelades.

I fråga om klagotid för överklagande av ett beslut som avses i 37 § lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas bestämmelserna i 38 § första och andra styckena samma lag.

25 § Om det överklagade beslutet har antecknats i företagsinteckningsregistret, skall uppgift om överklagandet föras in i registret. När det finns ett lagakraftvunnet beslut med anledning av överklagandet, skall beslutets innehåll antecknas i registret.

26 § Ett beslut i ett ärende om rättelse får överklagas även av den myndighet som avses i 3 kap. 3 §.

3 kap. Rätt till ersättning i vissa fall

1 § Om någon lider skada till följd av ett tekniskt fel i företagsinteckningsregistret eller i någon anordning som hos inskrivningsmyndigheten eller annan statlig myndighet är ansluten till registret, har han rätt till ersättning av staten.

Ersättningen skall efter skälighet sättas ned eller helt falla bort, om den skadelidande har medverkat till förlusten genom eget vållande.

Om personuppgifter i företagsinteckningsregistret har behandlats i strid med denna lag eller andra föreskrifter om registret, är också 48 § personuppgiftslagen (1998:204) tillämplig.

2 § En rättsägare som avses i 2 kap. 21 § har rätt till ersättning av staten, om han lider skada till följd av ett beslut i ett ärende om rättelse. Ersättning betalas dock inte, om den skadelidande med hänsyn till felets beskaffenhet eller andra omständigheter borde ha insett att fel förekommit.

3 § Staten företräds i ärenden om ersättning enligt 1 eller 2 § av den myndighet som regeringen bestämmer.

4 § Om den som enligt 1 eller 2 § är berättigad till ersättning av staten har haft rätt att kräva beloppet som skadestånd av någon annan, träder staten in i rätten mot denne.

Ersättning enligt 1 eller 2 § på grund av domstols dom betalas ut sedan domen har vunnit laga kraft.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

2003:528

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004, då lagen (1984:649) om företagshypotek och lagen (1984:650) om införande av lagen (1984:649) om företagshypotek skall upphöra att gälla med de begränsningar som följer av denna lag.
2. En ansökan om företagsinteckning som har lämnats in men inte beviljats före ikraftträdandet skall prövas enligt denna lag.
3. I fall då en företagsinteckning har beviljats före ikraftträdandet av denna lag gäller lagen (1984:649) om företagshypotek fram till den 1 januari 2005. Därefter skall inteckningen anses som en företagsinteckning enligt denna lag och företagshypoteksbrevet som ett företagsinteckningsbrev på samma belopp. Inteckningen skall dock inte omfatta egendom som ingår i en intecknad näringsverksamhet som flera utövar gemensamt. En inteckning som är begränsad enligt 3 kap. 1 § andra stycket lagen om företagshypotek, en regional inteckning som avses i 13 § lagen (1984:650) om införande av lagen (1984:649) om företagshypotek och en inteckning i näringsverksamhet som flera utövar gemensamt skall behålla det giltighetsområde som inteckningen har närmast före den 1 januari 2005. En begränsad inteckning och en regional inteckning får på ansökan av näringsidkaren och efter medgivande av företagshypoteksbrevets innehavare utsträckas till en inteckning enligt denna lag. För ansökan om en sådan utsträckning gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i denna lag om ansökan om inteckning. Utsträckning och inteckning får inte ske på sådant sätt att inteckningen i fråga om omfattningen avviker från en annan inteckning som är beviljad i samma egendom.
4. Vid en konkurs eller en utmätning som har beslutats på grund av en ansökan som gjorts före ikraftträdandet tillämpas lagen (1984:649) om företagshypotek även efter utgången av år 2004, om konkursen eller utmätningens förfarandet då alljämt pågår.
5. Vad som sägs i 3 och 6–8 §§, 10 § tredje stycket, 12, 13, 16 och 17 §§ lagen (1984:650) om införande av lagen (1984:649) om företagshypotek gäller även efter ikraftträdandet. I fråga om 3, 7 och 16 §§ skall giltigheten bestå fram till den 1 januari 2005. Därefter gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs för samma tid i punkt 3 och 4.
6. Om det i lag eller annan författning hänvisas till en bestämmelse som har ersatts med en bestämmelse i denna lag, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

Förordning (2003:552) om företagsinteckning

(senast ändrad genom SFS 2007:26)

Inledande bestämmelser	360
Verksamheten vid inskrivningsmyndigheten	360
Företagsinteckningsregistrets innehåll m.m.	360
Dagbok m.m.	362
Bevis om beslut m.m.	362
Gravationsbevis	363
Bemyndiganden	364
Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	364

Inledande bestämmelser

1 § Bolagsverket är inskrivningsmyndighet enligt 2 kap. 2 § lagen (2003:528) om företagsinteckning. *Förordning (2004:360).*

2 § Inskrivningsmyndigheten är personuppgiftsansvarig enligt personuppgiftslagen (1998:204) för företagsinteckningsregistret.

Inskrivningsmyndigheten skall se till att det inte uppkommer otillbörligt intrång i de registrerades personliga integritet eller risker från säkerhetssynpunkt. För dessa syften får myndigheten i enskilda fall ställa upp särskilda villkor för behandlingen av personuppgifter.

3 § I fråga om personuppgifter skall registret ha till ändamål att tillhandahålla uppgifter för

1. verksamhet som staten ansvarar för enligt lag eller annan författning och
 - a) som avser sådan egendom för vilken företagsinteckning eller annan införeling sker i företagsinteckningsregistret, eller
 - b) som för att kunna utföras förutsätter tillgång till den information som finns i registret,
2. förvärv och avyttring av egendom i vilken inteckning har skett och
3. kreditgivning, försäkringsgivning eller annan allmän eller enskild verksamhet där den information som ingår i företagsinteckningsregistret utgör underlag för prövningar eller beslut.

4 § Företagsinteckningsregistret skall innehålla de uppgifter som framgår av 7–11 §§.

Företagsinteckningsregistret skall även innehålla annan information som har samband med information som enligt 7–11 §§ ingår i registret (tilläggsinformation). Bestämmelser om sådan information finns i 13 och 14 §§.

Tilläggsinformationen skall redovisas skild från övriga uppgifter i registret.

Verksamheten vid inskrivningsmyndigheten

5 § Expeditionsavgiften för bevis om inskrivningsåtgärd enligt denna förordning uppgår till 340 kr.

Användningen av företagsinteckningsregistret får vara avgiftsbelagd.

Förordning (2007:26).

6 § Inskrivningsmyndigheten får för de ändamål som anges i 3 § medge myndighet eller någon annan direktåtkomst till företagsinteckningsregistret.

Företagsinteckningsregistrets innehåll m.m.

7 § Företagsinteckningsregistret skall vara indelat i registerposter. Varje registerpost skall avse inskrivningsförhållandena för en fysisk eller juridisk person.

8 § Inom en registerpost redovisas uppgifterna i tre avdelningar. De olika avdelningarna skall innehålla uppgifter om

1. person,
2. anteckningar och
3. inteckningar m.m.

Uppgifterna i avdelningen om en person skall avse hela registerposten. Uppgifterna i övriga avdelningar redovisas särskilt för varje person som berörs av gällande införling.

I företagsinteckningsregistret skall därutöver redovisas datum för den senaste inskrivningsdag vars samtliga beslut och anteckningar har förts in i registret (aktualiseringsdatum).

9 § I avdelningen för uppgifter om en person införs

1. person- eller organisationsnummer och namn eller firma och
2. ändring eller rättelse av uppgifterna inom avdelningen.

I avdelningen får dessutom, om det är lämpligt, föras in organisationsnummer för dödsbo och partrederi.

Saknas uppgift om person- eller organisationsnummer, införs i stället ett särskilt registernummer i avvaktan på sådan uppgift.

10 § I avdelningen för uppgifter om anteckningar införs

1. uppgift om förhållanden som enligt lag eller annan författning skall antecknas i företagsinteckningsregistret och som inte skall föras in i en annan avdelning,
2. datum och aktnummer för införlingen och
3. ändring eller rättelse av uppgifterna inom avdelningen.

11 § I avdelningen för uppgifter om inteckningar m.m. införs

1. inteckningens belopp med siffror och inteckningens valuta,
2. datum och aktnummer för ansökan,
3. beslut som innefattar bifall till ansökan, om dagen för bifall inte är densamma som dagen för ansökan,
4. beslut som inte innefattar bifall till ansökan,
5. namn och adress för innehavare av företagsinteckningsbrev,
6. sammanföring, nedsättning eller annan förändring av inteckning,
7. utbyte av företagsinteckningsbrev och
8. ändring eller rättelse av uppgifterna inom avdelningen.

Uppgifter skall föras in i avdelningen på sådant sätt att inteckningar redovisas i gällande företrädesordning. Gäller inteckningar med lika rätt, skall det anges särskilt.

I avdelningen skall särskilt anges det sammanlagda belopp för vilket den fysiska eller juridiska personens egendom svarar på grund av inteckning som har beviljats eller sökts. Om det finns inteckningar i olika valutor, skall dock ett sammanlagt belopp anges för varje valuta. *Förordning (2004:385)*.

12 § Uppgifter om en inteckning som dödas eller upphör att gälla liksom andra uppgifter som förlorar sin betydelse skall tas bort ur företagsinteckningsregistret.

En registerpost som inte innehåller uppgifter om gällande inteckningar eller gällande anteckningar får tas bort. Detsamma gäller, om en registerpost innehåller endast uppgifter om inteckningar eller anteckningar som uppenbart saknar betydelse.

13 § Uppgifter som tas bort enligt 12 § skall i förkortad form redovisas som tilläggsinformation till företagsinteckningsregistret på ett sådant sätt att upplysning kan fås om vilka ärenden som har berört en viss registerpost.

I de fall en hel registerpost tas bort får uppgifterna i stället skrivas ut och läggas till akten. Tilläggsinformationen får även i annat fall enligt inskrivningsmyndighetens bestämmande föras över till akten.

14 § Som tilläggsinformation till företagsinteckningsregistret skall inskrivningsmyndigheten redovisa en förteckning över de underrättelser om konkurser som den har fått från tingsrätterna.

Trots bestämmelserna i 4 § tredje stycket får förteckningen redovisas så att det vid införling av uppgifter i en registerpost omedelbart framgår om den person som registerposten avser är i konkurs enligt uppgifterna i förteckningen.

15 § Frågan om ansökan om företagsinteckning skall avslås enligt 2 kap. 11 § 2 lagen (2003:528) om företagsinteckning får inskrivningsmyndigheten bedöma på grundval av uppgifterna i förteckningen enligt 14 § första stycket.

Dagbok m.m.

16 § Ärendena förs in i dagboksunderlag efter den ordning som de handläggs på inskrivningsdagen och numreras i löpande följd för varje inskrivningsdag. Datum och nummer skall anges på de handlingar som kommer in. På en av handlingarna i varje ärende skall dessutom anges dagen då ärendet kom in till inskrivningsmyndigheten.

17 § Vid handläggningen av ärenden görs först en förberedande införing av beslutsförslag i anslutning till de berörda uppgifterna i företagsinteckningsregistret. Införingen skall därefter granskas och godkännas av den som fattar beslutet. Vid godkännandet skall dagboksunderlaget förses med uppgift om beslutande tjänsteman.

18 § Sedan ett beslutsförslag godkänts enligt 17 § i samtliga ärenden som hör till en viss inskrivningsdag skall en markering göras om att besluten får föras in i företagsinteckningsregistret. I samband därmed skall dagboken arkiveras. Besluten skall därefter föras in i registret. Dagboken skall skrivas ut vid behov.

19 § Sedan en markering enligt 18 § har gjorts får beslut inte ändras. Kan ett beslut av tekniska eller andra skäl inte föras in i företagsinteckningsregistret, skall dock beslutet omprövas.

20 § Akterna i inskrivningsärendena skall förvaras i datum- och nummerordning. En sådan anteckning i en akt som avses i 2 kap. 5 § lagen (2003:528) om företagsinteckning skall bestyrkas av den som har gjort anteckningen.

21 § Hos inskrivningsmyndigheten skall det föras ett bevakningsregister. Det skall innehålla uppgifter om uppskjutna ärenden och om ansökningar som har avslagits eller förklarats förfallna. Registret får även innehålla uppgifter om andra förhållanden som inskrivningsmyndigheten skall iaktta en viss dag. När en åtgärd enligt bevakningsregistret har vidtagits eller en uppgift av annat skäl har förlorat sin betydelse skall uppgiften tas bort ur registret.

Bevis om beslut m.m.

22 § Över inskrivningsmyndighetens beslut skall det utfärdas bevis.

Bevis om beslut i inskrivningsärende utfärdas enligt följande.

Ansökan avser	Beslut	Bevis
Inteckning	bifall övriga	företagsinteckningsbrev inskrivningsbevis
Utbyte av företagsinteckningsbrev	bifall övriga	företagsinteckningsbrev inskrivningsbevis
Sammanföring	bifall övriga	företagsinteckningsbrev inskrivningsbevis
Nedsättning	bifall övriga	företagsinteckningsbrev inskrivningsbevis
Dödning	alla	inskrivningsbevis
Dödning enligt 13 § lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling	alla	inskrivningsbevis
Rättelse	alla	företagsinteckningsbrev eller inskrivningsbevis

Begärs sammanföring och i samband därmed utbyte av det inteckningsbrev som den sammanförda inteckningen svarar mot, skall inteckningsbrev på grund av sam-

manföringen inte utfärdas. De inteckningsbrev som skall utfärdas på grund av utbytet skall innehålla uppgift om både sammanföringen och utbytet.

Begärs utbyte av inteckningsbrev och i samband därmed sammanföring, som berör en inteckning som svarar mot ett av de begärda nya inteckningsbreven, skall inteckningsbrev inte utfärdas för utbytet i denna del. Det inteckningsbrev som skall utfärdas på grundval av sammanföringen skall innehålla uppgift om både utbytet och sammanföringen.

Begärs utbyte av inteckningsbrev och i samband därmed dödning av inteckning som svarar mot ett av de nya inteckningsbreven, skall inteckningsbrev för dödad inteckning inte utfärdas. I stället skall utfärdas inskrivningsbevis för dödningen innefattande uppgift om utbytet.

I annat fall än som avses i andra – femte styckena skall utfärdas ett särskilt bevis på begäran av sökanden.

23 § Underrättelse enligt 2 kap. 8 och 19 §§ lagen (2003:528) om företagsinteckning skall sändas till mottagaren i rekommenderat brev.

24 § Inskrivningsbevis, företagsinteckningsbrev samt underrättelser som avses i 23 § skall skrivas ut med hjälp av automatiserad behandling. Handlingarna under-tecknas inte.

Särskilt bevis skall utfärdas manuellt av inskrivningsmyndigheten och skall under-tecknas av den som har fattat beslutet.

Kan inskrivningsbevis, inteckningsbrev eller underrättelse till följd av tekniskt fel eller av annan anledning inte framställas på det sätt som anges i första stycket, får inskrivningsmyndigheten i stället framställa handlingen i form av särskilt bevis. Inteckningsbrev skall därvid utfärdas på sådan blankett som avses i 25 §.

Rättas felskrivning i bevis sedan beviset har lämnats ut, skall rättelsen bestyrkas av den som har fattat beslutet om rättelse.

25 § Inskrivningsbevis och företagsinteckningsbrev skall utfärdas på blanketter enligt formulär som fastställs av inskrivningsmyndigheten.

Inteckningsbrev skall innehålla uppgift om

1. datum och nummer för inteckningsansökan,
2. inteckningens belopp med bokstäver och siffror samt inteckningens valuta,
3. person- eller organisationsnummer och namn eller firma och
4. det beslut som ligger till grund för företagsinteckningsbrevets utfärdande, om beslutet inte meddelas samma inskrivningsdag som inteckningsansökan hän-för sig till.

Om ett nytt företagsinteckningsbrev utfärdas enligt 2 kap. 22 § lagen (2003:528) om företagsinteckning med anledning av rättelse, skall i det nya företagsinteckningsbrevet anges att det ersätter ett tidigare utfärdat sådant brev. *Förordning (2004:385).*

26 § Om en inteckning dödas, skall företagsinteckningsbrevet göras obrukbart och behållas av inskrivningsmyndigheten. När ett nytt inteckningsbrev utfärdas efter en inteckningsåtgärd gäller detsamma i fråga om tidigare utfärdade inteckningsbrev.

Gravationsbevis

27 § Bevis om de uppgifter som redovisas i företagsinteckningsregistret lämnas i form av gravationsbevis. Gravationsbevis utfärdas särskilt för varje registerpost. Beviset skall innehålla de uppgifter som redovisas i registerposten samt uppgift om aktualitetsdatum.

Bevis om att en viss fysisk eller juridisk person inte förekommer i företagsinteckningsregistret lämnas också i form av gravationsbevis.

Gravationsbevis utfärdas på blankett enligt formulär som fastställs av inskrivningsmyndigheten. Beviset under-tecknas inte. På blanketten skall det finnas uppgift om inskrivningsmyndighetens namn och adress.

Bemyndiganden

28 § Inskrivningsmyndigheten får meddela föreskrifter om

1. inskrivningsverksamheten vid längre driftavbrott i systemet för automatiserad behandling,
2. avgifter för användningen av företagsinteckningsregistret och
3. tillämpningen av denna förordning.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

2003:552

1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2004. Genom förordningen upphävs förordningen (1985:804) om företagshypotek.
2. I de fall då en företagsinteckning har beviljats före ikraftträdandet av denna förordning gäller förordningen (1985:804) om företagshypotek fram till den 1 januari 2005. Företagsinteckningsregistret skall dock från och med den 1 januari 2004 ha det innehåll som följer av denna förordning, varvid det av registret skall framgå, till den 1 januari 2005, om en företagsinteckning har tagits ut med stöd av lagen (1984:649) om företagshypotek och, även därefter, om det är en begränsad eller regional inteckning.
3. Verksamhet som utövas gemensamt av flera näringsidkare den 1 januari 2004 redovisas, så länge inteckningen består, som en egen registerpost. Om en anmälan enligt 2 kap. 3 § andra stycket lagen (1984:649) om företagshypotek sker före den 1 januari 2005 antecknas den i registerposter för såväl överlåtare som förvärvare.
4. Bliir inteckning som har meddelats enligt de bestämmelser som gällde före ikraftträdandet av lagen (1984:649) om företagshypotek föremål för dödning eller för åtgärd som medför att företagsinteckningsbrev utfärdas, skall inskrivningsmyndigheten förse det intecknade skuldebrevet med påskrift att handlingen inte längre medför någon rätt i den intecknade verksamheten samt återlämna det till sökanden.
5. Vid utsträckning enligt punkten 3 övergångsbestämmelserna till lagen (2003:528) om företagsinteckning utfärdas företagsinteckningsbrev och i övrigt tillämpas vad som gäller enligt förordningen (1985:804) om företagshypotek.
6. I den förteckning som avses i 14 § skall föras in uppgifter om konkurser som har beslutats före den 1 januari 2004 och som då ännu inte har avslutats. Skatteverket skall för detta ändamål i maskinläsbar form tillhandahålla uppgift om dessa konkurser från det utsökningsregister som hos verket förs för exekutionsväsendet. *Förordning (2003:1044).*

2007:26

| Denna förordning träder i kraft den 1 april 2007.

UTDRAG UR PROP. 2002/03:49

Nya förmånsrättsregler

6 Skatteförmånsrätten avskaffas	366
6.1 Förmånsrätten för skatter och avgifter m.m.	366
6.2 Statens företrädare vid löneutmätning	369
6.3 Efterställda fordringar	370
7 Ett bättre löneskydd	370
7.1 Löneskyddet i dag	370
7.2 Lön för arbete som utförts före ett konkursbeslut	372
7.3 Uppsägningslön och lön vid fortsatt drift i konkurs	375
7.4 Maximibelopp och maximitid	378
7.5 Löneskyddet vid företagsrekonstruktion	380
14 Författningskommentar	381
14.1 Förslaget till lag om företagsinteckning	381
14.2 Förslaget till lag om ändring i ärvdabalken	403
14.3 Förslaget till lag om ändring i jordabalken	404
14.4 Förslaget till lag om ändring i utskökningsbalken	405
14.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1845:50 s. 1) om handel med lösören, som köparen låter i säljarens vård kvarbliva ...	406
14.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling	407
14.7 Förslaget till lag om ändring i förmånsrättslagen (1970:979)	407
14.8 Förslaget till lag om ändring i lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter	411
14.9 Förslaget till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)	412
14.10 Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:613) om miljöavgift på utsläpp av kväveoxider vid energiproduktion	415
14.11 Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:676) om skatt på ränta på skogskontomedel m.m.	415
14.12 Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning	415
14.13 Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens och radions område	416
14.14 Förslaget till lag om ändring i lönegarantilagen (1992:497) ..	416
14.15 Förslaget till lag om ändring i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.	418
14.16 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1744) om allmän pensionsavgift	418
14.17 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1920) om allmän löneavgift	418
14.18 Förslaget till lag om ändring i lagen (1996:761) om inkomstskatteregler m.m. med anledning av ändrade bestämmelser om aktiekapitalets storlek	419
14.19 Förslaget till lag om ändring i lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion	419
14.20 Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:1137) om vägavgift för vissa tunga fordon	420
14.21 Förslaget till lag om ändring i socialavgiftslagen (2000:980) ..	420
Bilaga 6 – Lagrådets yttrande	421

Förmåns-
rätt

[Sidnumreringen i textens yttermarginal ansluter till propositionens sidnumrering; red.anm.]

Prop.
s. 70

6 Skatteförmånsrätten avskaffas

6.1 Förmånsrätten för skatter och avgifter m.m.

Regeringens förslag och bedömning: Statens förmånsrätt för skatter och avgifter avskaffas. Ett slopande av återvinningsförbudet bör övervägas ytterligare.

Prop.
s. 71

Kommitténs förslag överensstämmer med regeringens när det gäller förmånsrätten för skatter och avgifter. Kommittén föreslår att även återvinningsförbudet skall avskaffas (se betänkandet s. 47, 50, 54, 92, 183 f., 192 f., 328 f. och 361).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker förslagen eller lämnar dem utan någon invändning.

Förslaget att avskaffa förmånsrätten avstyrks av *Riksskatteverket* som framhåller att skatteförmånsrätten medför att betydande belopp flyter in till staten och att förmånsrätten främjar skattemoralen. Även *Riksrevisionsverket*, *Kronofogdemyndigheten i Umeå*, *Kronofogdemyndigheten i Göteborg*, *Kronofogdemyndigheten i Härnösand* och *Skattemyndigheten i Örebro* har samma kritik. Bland annat *Kronofogdemyndigheten i Stockholm* påpekar att tiden mellan taxering och indrivning måste bli kortare om förslaget genomförs. *Skattemyndigheten i Stockholm* och *Föreningen Sveriges kronofogdar* anser att kommittén borde ha analyserat frågan om ett partiellt avskaffande ytterligare. Enligt *Skattemyndigheten i Malmö* och *Skattemyndigheten i Göteborg* bör också lagen om preskription av skattefordringar avskaffas om förslaget genomförs. *Landsorganisationen i Sverige (LO)* är starkt tveksam till förslaget. I stort sett samma kritik har riktats mot förslaget att avskaffa återvinningsförbudet. *Riksskatteverket*, *Kronofogdemyndigheten i Göteborg*, *Kronofogdemyndigheten i Malmö* och *Kronofogdemyndigheten i Eskilstuna*, *Skattemyndigheten i Stockholm* och *Föreningen Sveriges kronofogdar* anser att förslaget har negativa konsekvenser för ställföreträdaransvaret och därmed för effektiviteten i indrivningen. *Företagarnas Riksorganisation* framhåller däremot att ett slopande av återvinningsförbudet inte får leda till en skärpning av ställföreträdaransvaret.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Fordringar på skatt och allmänna avgifter har förmånsrätt i konkurs i de fall och med de begränsningar som föreskrivs (11 § förmånsrättslagen). I lagen (1971:1072) om förmånsberättigade skattefordringar m.m. anges i vilka fall och med vilka begränsningar förmånsrätten gäller. Enligt den lagen följer skatteförmånsrätten med fordran på skatt och tull om inget annat följer av särskild föreskrift. En sådan särskild föreskrift finns i 74 § lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt. Där sägs att skatt enligt den lagen inte omfattas av förmånsrätt enligt lagen om förmånsberättigade skattefordringar m.m. När det däremot gäller annan avgift till det allmänna som inte betecknas som skatt skall det föreskrivas särskilt att förmånsrätt följer med avgiften.

Förmånsrätten har vid upprepade tillfällen vidgats och omfattar numera bl.a. inkomstskatt, förmögenhetsskatt, fastighetsskatt, mervärdesskatt, egenavgifter och flera punktskatter.

Skatteförmånsrätten gäller efter de särskilda förmånsrätterna och efter förmånsrätten för nya fordringar under en rekonstruktion men före förmånsrätten för arbetstagares fordringar på lön och pension.

Insolvensutredningen föreslog i sitt betänkande om en lag om företagsrekonstruktion att skatteförmånsrätten skulle avskaffas (se SOU 1992:113 s. 328 f.). Då ansåg regeringen emellertid att detta inte kunde komma i fråga av statsfinansiella skäl men att det kunde finnas anledning att på nytt överväga saken längre fram (jfr prop. 1995/96:5 s. 127 f.). Det underströks att sådana överväganden borde särskilt uppmärksamma effekterna för möjligheten att genomföra företagsrekonstruktioner.

Som regeringen har konstaterat i föregående avsnitt är avskaffandet av skatteförmånsrätten en väsentlig del av kommitténs reformpaket. Enligt kommittén är det nödvändigt att avskaffa förmånsrätten för att syftena med reformen skall uppnås. En borgenär vars fordran är förenad med förmånsrätt deltar inte i en ackordsförhandling. I

Prop.
s. 72

praktiken brukar ett framgångsrikt ackord förutsätta att staten deltar frivilligt. Om inte också statens fordringar sätts ned, får företaget inte en tillräcklig ekonomisk lättnad. Ifall förmånsrätten avskaffas, kan det däremot antas att staten får större anledning att bevaka sina fordringar mera aktivt än för närvarande och att medverka vid ackordsförhandlingar, vilket förbättrar möjligheten till företagsrekonstruktioner.

Ett skäl som ibland anförs mot att avskaffa skatteförmånsrätten går ut på att staten inte kan välja sina kredittagare själv. Liksom kommittén anser regeringen att detta inte är något tungt argument. Staten har tillgång till betalningssäkring och andra åtgärder. Likaså finns det enligt skattebetalningslagen (1997:483) ett ställföreträdaransvar för juridiska personers skatteskulder. Till skillnad från vad som gäller andra borgenärer kan staten alltså vända sig mot ställföreträdaren om en juridisk person inte betalar sina skatteskulder. Systemen för betalning och indrivning av skatt har gjorts alltmer effektiva även på andra sätt.

Ett annat skäl för att behålla skatteförmånsrätten, som framhålls av bl. a. Riksskatteverket, är att den behövs för skattemoralen, eftersom respekten för skattesystemet skulle minska om skatter och avgifter inte har företräde. Såvitt regeringen kan bedöma har dock förmånsrätten i sig ingen nämnvärd betydelse för viljan att betala skatt. Förmånsrätten aktualiseras ju när skatt eller avgift inte har betalats. Det är snarare andra omständigheter som i högre grad inverkar på skattemoralen, framför allt effektiviteten i indrivningssystemet och ställföreträdaransvaret. Inte heller det förhållandet att fordringarna tillhör staten och det allmänna motiverar att förmånsrätten behålls.

Det viktigaste argumentet mot ett avskaffande av skatteförmånsrätten är naturligtvis dess betydelse för statens finanser. Förmånsrätten bör inte avskaffas såvida den är nödvändig av statsfinansiella skäl. Enligt kommittén härrörde den relativt höga utdelningen till staten på grund av skatteförmånsrätten under mitten av 1990-talet troligen från det stora antalet konkurser som inträffade under den första hälften av 1990-talet. Med den dåvarande konkursutvecklingen ansåg kommittén det rimligt att anta att utdelningen skulle komma att närma sig den nivå som gällde under 1980-talets andra hälft, dvs. omkring 200 miljoner kronor per år. I den delen har kommitténs antaganden dock visat sig inte vara riktiga. Utdelningen under år 2000 var i stället 350 miljoner kronor och utdelningen under år 2001 var 490 miljoner kronor. Eftersom utdelningen således har ökat i förhållande till kommitténs antaganden, blir frågan om en eventuell procentuell minskning av utdelningen till följd av reformen av särskild vikt. Kommittén har beräknat effekterna av en ändrad förmånsrättsordning utan att räkna in den positiva ekonomiska effekt som färre konkurser skulle leda till. Beräkningarna är alltså såtillvida försiktiga. Enligt beräkningarna kommer utdelningen på oprioriterade fordringar att öka från tre till tio procent. Om skattefordringar blir oprioriterade, får de dock en relativt sett sämre utdelning än oprioriterade fordringar får i genomsnitt. Det beror på att skattefordringar oftare än t. ex. lönefordringar förekommer i konkurser utan utdelning. Kommittén uppskattar därför att utdelningen på skattefordringar kan komma att minska något. I detta sammanhang skall emellertid även de övriga effekterna av reformen beaktas. Om reformen genomförs, kan utdelningen till förmånsberättigade lönefordringar väntas öka betydligt och statens kostnader för lönegaranti sjunka med omkring 300 miljoner kronor.

Även Riksskatteverket har beräknat utfallet av reformen. Med samma antagande som kommittén om relationen mellan prioriterad och oprioriterad del av lönefordran visar det material undersökningen grundas på att utdelningen på lönefordringar ökar med 350 miljoner kronor och att utdelningen på skattefordringar minskar med 186 miljoner kronor. Sammantaget skulle enligt undersökningen ett genomförande av kommitténs förslag således medföra en ökad utdelning till staten med 164 miljoner kronor.

Redan resultatet av de statistiska beräkningarna innebär alltså att statens finanser stärks. Den faktor som har störst betydelse för statens kostnader är dock konkursutvecklingen, vilket kommittén inte tar med i sina beräkningar. Om ett företag rekonstrueras i stället för att gå i konkurs, kan det ju dels betala en större del av fordringarna

Förmåns-
rättProp.
s. 73

än vad som skulle ha utdelats i konkursen, dels fortsätta att driva verksamhet som i sin tur ger större skatteunderlag. Även tidpunkten för avveckling av rörelser är av betydelse. I dag finns det sällan tillgångar i konkurserna. Verksamheter som inte är lönsamma avvecklas nämligen ofta så sent att tillgångarna har förbrukats. Att staten endast får runt tio procent i genomsnittlig utdelning i konkurser innebär alltså att staten i praktiken fungerar som en kreditgivare till viss verksamhet. Som framgått är ett av reformens huvudsyften just att insolvenshanteringen skall kunna ske mer skyndsamt.

Det sagda leder regeringen till slutsatsen att statsfinansiella skäl inte hindrar att förmånsrätten avskaffas. I avsnitt 12 redovisas beräkningarna närmare.

Från remisshall anmärks slutligen att staten i stället kommer att skaffa sig säkerheter om det inte finns någon skatteförmånsrätt, t. ex. pant, borgen eller företagsinteckning. Bland annat Riksskatteverket menar att en slopad förmånsrätt i själva verket kan motverka företagens möjligheter att klara sig genom perioder av tillfälliga betalningssvårigheter, eftersom säkerhet då kommer att krävas för statens fordringar. Det mesta talar nog ändå för att en avskaffad förmånsrätt inte leder till någon ökad användning av säkerheter. De myndigheter som kommittén varit i kontakt med har alla uppgett att säkerhet redan i dag alltid krävs om det finns möjlighet att få en sådan. I de fall då ett företag inte har möjlighet att lämna erforderlig säkerhet är det i ett samhällsekonomiskt perspektiv bra att frågan om insolvenshantering väcks. Detta behov däremot inte innebära att företaget försätts i konkurs. Om betalningssvårigheterna bedöms vara endast tillfälliga, torde det snarast vara företagsrekonstruktion som är aktuell.

Prop.
s. 74

Regeringen anser alltså att det, som en del av reformen, finns tillräckligt goda skäl att avskaffa skatteförmånsrätten. Det är samtidigt viktigt att skattemyndigheterna och kronofogdemyndigheterna får tillräckliga förutsättningar att tidigare följa upp statens fordringar och vidta lämpliga åtgärder gentemot en gäldenär som inte betalar. I avsnitt 12 redovisas behovet av ökade resurser till skattemyndigheterna och kronofogdemyndigheterna.

Med anledning av synpunkter från ett par remissinstanser kan tilläggas att det inte är motiverat att i detta sammanhang upphäva lagen (1982:188) om preskription av skattefordringar m. m. Det föreligger inte en så nära koppling mellan skatteförmånsrätten och de särskilda preskriptionsreglerna för skattefordringar att detta bör ske.

Ett avskaffande av skatteförmånsrätten aktualiserar frågan om även det anslutande återvinningsförbudet bör slopas. Konkurslagens regler om återvinning hindrar att förmånsrättslagen kringgås. Betalningar som har gjorts och andra rättshandlingar som har vidtagits av gäldenären en tid före konkursen kan under vissa förutsättningar återvinnas till konkursboet. Ett återvinningsförbud infördes år 1975 beträffande statens fordringar på skatter och avgifter. En betalning av skatt eller avgift får inte återvinnas, om fordringen var förfallen till betalning (4 kap. 1 §). När förbudet infördes, hänvisades det främst till att staten hade en utsatt ställning som skatteborgenär och att skatteförmånsrätten gjorde frågan om återvinning jämförelsevis begränsad. Återvunna skattebetalningar skulle ju ändå normalt tillfalla staten som utdelning på grund av skatteförmånsrätten (se prop. 1975:6 s. 135 f.). Kommittén föreslår att återvinningsförbudet slopas.

Om förmånsrätten avskaffas, talar enligt regeringen i och för sig systematiska skäl för att återvinningsförbudet upphävs. I lagrådsremissen gjordes dock bedömningen att återvinningsförbudet borde behållas, eftersom de ekonomiska och praktiska konsekvenserna av ett slopande inte var tillräckligt utredda.

Lagrådet har uttalat att det i själva verket torde vara så att syftet med att förmånsrätten avskaffas direkt motverkas om återvinningsförbudet behålls, särskilt som det kan finnas starka incitament för en gäldenär att i en obeståndssituation hellre betala skattefordringar än andra fordringar. Enligt Lagrådets mening är det angeläget att de praktiska problem som hänger samman med tillämpningen av skattebetalningsla-

gen kan lösas för att undvika den anomali som ett bevarat återvinningsförbud skulle innebära.

Regeringen konstaterar att kommittén inte har närmare analyserat eller beräknat de statsfinansiella konsekvenserna av ett upphävande av återvinningsförbudet. Som regeringen framhöll i lagrådsremissen måste de ekonomiska och praktiska konsekvenserna övervägas ytterligare innan regeringen kan ta ställning i frågan. Det finns även vissa andra frågor att bedöma i dessa sammanhang, bl.a. hur ett avskaffande av återvinningsförbudet skulle påverka ställföreträdarens ansvar för bolags skulder i och med att gjorda betalningar då skulle kunna återvinnas. Något förslag om upphävande av återvinningsförbudet kan därför inte lämnas här, men det kan finnas anledning att utreda frågan i annat sammanhang.

6.2 Statens företråde vid löneutmätning

Förmäns-
rätt

Prop.
s. 75

Regeringens bedömning: Statens företråde för skatter och avgifter vid löneutmätning bör behållas.

Kommitténs förslag: Statens företråde för skatter och avgifter vid löneutmätning avskaffas (se betänkandet s. 73, 74, 193 f. och 360).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan någon invändning.

Riksskatteverket framhåller att de ekonomiska konsekvenserna av förslaget inte har utretts och att förekomsten av en företrädesrätt för staten vid löneutmätning torde ha varit en förutsättning för den genomförda skattebetalningsreformen. Även *Skattemyndigheten i Malmö* och *Skattemyndigheten i Örebro* tar upp inkomstbortfallet för staten. *Skattemyndigheten i Stockholm* och *Skattemyndigheten i Göteborg* påtalar att förslaget i vart fall inte bör genomföras utan att konsekvenserna för skattebetalningsmoralen utreds ytterligare. *Kronofogdemyndigheten i Göteborg* anmärker att ett avskaffande kan ha vissa negativa konsekvenser för ställföreträdarens svar. *Kronofogdemyndigheten i Malmö* berör konsekvenserna för indrivningsarbetet. *Landsorganisationen i Sverige (LO)* är tveksam till förslaget.

Skälen för regeringens bedömning: På samma sätt som vid utmätning av andra tillgångar ger utmätning i lön förmänsrätt enligt förmänsrättslagen. När löneutmätning har beslutats för flera fordringar utan företrädesrätt, har dessa lika rätt i förhållande till fordringarnas storlek till det belopp som förfaller till betalning. Vissa fordringar har dock företråde framför andra vid utmätning av lön (7 kap. 14 § utsökningsbalken). Det gäller i första hand fordringar som avser underhållsbidrag och underhållsstöd. I andra hand gäller företråde för konkursbos fordran på gäldenärens lön enligt 3 kap. 4 § konkurslagen. Slutligen har också fordran som avses enligt 2 § lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. företråde.

Kommittén föreslår att även statens företråde vid löneutmätning avskaffas. Kommittén anser att det inte finns tillräckliga skäl att behålla företrädesrätten vid löneutmätning när den allmänna förmänsrätten för skatter och avgifter avskaffas.

Som har framhållits är ett av reformens övergripande syften dock att förbättra förutsättningarna för rekonstruktion av företag. Löneutmätning gäller däremot enbart en person som uppstår lön eller liknande ersättning och blir därför inte aktuell i fråga om företag. Enligt regeringens mening finns det därför ingen anledning att i detta sammanhang överväga att avskaffa statens företråde vid löneutmätning. Detta får övervägas i annat sammanhang.

6.3 Efterställda fordringar

Regeringens förslag: Statens fordringar på böter och viten efterställs i lag. Det samma gäller fordringar på grund av förverkande eller annan särskild rättsverkan av brott.

Prop.
s. 76

Kommitténs förslag överensstämmer med regeringens (se betänkandet s. 48 f., 54, 64 f., 196, 329 f., 336 och 349 f.).

Remissinstanserna tillstyrker över lag förslaget eller lämnar det utan någon invärdning.

Skälen för regeringens förslag: Att en fordran är efterställd innebär att den har rätt till betalning först efter det att alla andra borgenärer har fått betalt. Med undantag för en särskild bestämmelse i lagen angående vissa utfästelser om gåva är för närvarande inga fordringar efterställda enligt lag. Sådana bestämmelser fanns dock tidigare. Fram till den 1 juli 1979 fick vissa fordringar betalt först efter oprioriterade fordringar, nämligen fordringar grundade på straffrättsliga regler, t.ex. statens fordran på böter och viten samt fordringar på grund av förverkande o.d.

Kommittén föreslår nu att en sådan ordning införs igen. Fastän frågan har liten betydelse för övriga borgenärs rätt, anser kommittén att denna sorts fordringar inte bör konkurrera med andra borgenärs fordringar om utdelning.

Få remissinstanser har någon invändning, och även regeringen instämmer i kommitténs bedömning.

7 Ett bättre löneskydd

7.1 Löneskyddet i dag

De anställdas lönefordringar har på två sätt ett särskilt skydd. Sådana fordringar är förenade med förmånsrätt enligt förmånsrättslagen och omfattas av lönegaranti enligt lönegarantilagen. Det är dessa båda, till stor del samverkande regelsystem, som utgör löneskyddet vid insolvens.

Löneförmånsrätten – allmänt

Löneförmånsrätten regleras i 12 § förmånsrättslagen.

Förmånsrätten omfattar fordran på lön eller någon annan ersättning på grund av anställningen. Hit hör tidlön, uppsägningslön, övertid ersättning, semesterlön och semesterersättning, provision, ackordslön, traktamente m.m. Även premier för pensionsförsäkring ryms inom förmånsrättslagens lönebegrepp. Det är således ett vidsträckt lönebegrepp som används här. Eftersom löneförmånsrätten är en allmän förmånsrätt, krävs att arbetsgivaren har försatts i konkurs för att förmånsrätten skall kunna göras gällande. Ett annat grundläggande krav är att lönefordringarna måste vara skäligen (5 kap. 2 § första stycket konkurslagen). Någon annan beloppsbegränsning finns inte.

Det finns dock begränsningar i tiden. För att en lönefordran skall åtnjuta förmånsrätt krävs dels att fordringen har förfallit till betalning under de sista sex månaderna av arbetstagarens anställningstid hos konkursgäldenären (arbetsgivaren) eller där efter, dels att fordringen inte har förfallit till betalning tidigare än tre månader innan konkursansökningsdagen kommer in till tingsrätten. Det är alltså fordringens förfallodag som är avgörande, och det saknar betydelse vilken period en viss lönefordran avser. De tidsmässiga begränsningarna redovisas närmare nedan.

Prop.
s. 77

En ytterligare begränsning för vissa speciella fall är att en arbetstagare saknar skydd för sin lönefordran om han själv eller tillsammans med en nära anhörig äger en väsentlig andel av företaget och har ett betydande inflytande över dess verksamhet.

Lönegarantin – allmänt

För att en förmånsrätt skall vara av värde krävs att det finns någon behållning i konkursboet. I många konkursbon saknas det tillgångar som räcker till betalning av de anställdas löner. Därför har löneförmånsrätten kombinerats med det garantisystem som finns i lönegarantilagen.

Lönegarantin är kopplad till löneförmånsrätten. Betalning enligt garantin lämnas för lönefordringar som är förmånsberättigade (7 § första stycket lönegarantilagen). Skälighetsregeln i konkurslagen gäller även här (7 § andra stycket lönegarantilagen), men lönegarantin är till skillnad från löneförmånsrätten dessutom begränsad till ett högsta belopp om 100.000 kronor för varje arbetstagare (9 §). När staten har betalat lönegaranti till en arbetstagare, övertar staten arbetstagarens lönefordran mot arbetsgivaren och inträder som borgenär på arbetstagarens plats i konkursen.

Förmåns-
rätt

De tidsmässiga begränsningarna

Som har framgått är förmånsrätten begränsad i tiden och omfattar endast de lönefordringar som förfallit till betalning under de sista sex månaderna av arbetstagarens anställningstid hos konkursgäldenären och inte tidigare än tre månader före konkursansökningen. Ges en konkursansökan in inom ett år från det att en företagsrekonstruktion enligt lagen om företagsrekonstruktion upphörde, omfattar förmånsrätten – om det är förmånligare för arbetstagaren – fordringar som har förfallit till betalning inom tre månader före beslutet om företagsrekonstruktion i stället för fordringar som har förfallit till betalning inom samma tid före konkursansökningen. Har en lönefordran varit föremål för tvist, omfattas den under vissa förutsättningar av förmånsrätt, om en konkursansökan görs inom sex månader från det att tvisten slutligt har avgjorts.

Även lön eller annan ersättning på grund av anställningen som belöper på tid efter konkursansökningen kan vara förenad med förmånsrätt. Fordran på uppsägningslön omfattas inte av förmånsrätt under längre tid än för den uppsägningstid som arbetstagaren kan ha rätt till enligt lagen (1982:80) om anställningsskydd. För uppsägningstid gäller förmånsrätten vidare endast lön eller ersättning som överstiger inkomst som arbetstagaren förvärvat eller borde ha kunnat förvärva. För tid under vilken arbetstagaren inte utför arbete för konkursgäldenären eller någon annan, eller driver egen rörelse, gäller förmånsrätten dessutom endast om arbetstagaren kan visa att han utan dröjsmål har anmält sig som arbets sökande hos arbetsförmedling.

Enligt en undersökning utförd av Statistiska Centralbyrån har cirka 90 procent av fordringar avseende inestående lön gällt fordringar som förfallit inom de senaste tre månaderna före konkursansökan. Undersökningen visar också att nära hälften av fordringarna på uppsägningslön avser en uppsägningstid om högst två månader och mer än två tredjedelar en uppsägningstid om högst fyra månader. Mot bakgrund av dessa siffror ansågs den tidsmässiga begränsningen innebära att förmånsrätten för det stora flertalet arbetstagare omfattar en till två månaders inestående lön samt lön under uppsägningstiden (se prop. 1993/94:208 s. 24).

Prop.
s. 78

Semesterlön och semesterersättning

Enligt tidigare gällande regler omfattade löneförmånsrätten semesterlön och semesterersättning som tjänats in före konkursansökningen och som stod inne för det löpande och de två föregående intjänandeåren samt ersättning för all semester som den anställde sparade enligt de särskilda reglerna härom. I dag begränsas förmånsrätten till vad som står inne av semesterlön och semesterersättning för det löpande och närmast föregående intjänandeåret. Därmed begränsas förmånsrätten även för sparad semester.

Löneförmånsrätt och lönegaranti aktualiseras

En förutsättning för att löneförmånsrätt och lönegaranti skall aktualiseras är alltså att arbetsgivaren försätts i konkurs. Ett förfarande enligt lagen om företagsrekonstruktion innebär däremot inte att lönegaranti betalas ut.

En arbetsgivares konkurs medför inte automatiskt att arbetstagarens anställningsavtal upphör att gälla (se rättsfallen NJA 1979 s. 253 och AD 1974 nr 9). Om arbetstagaren sägs upp av konkursförvaltaren, vilket är det vanligaste förfarandet, eller är han uppsagd före konkursbeslutet, betraktas arbetstagarens fordran på uppsägningslön som en konkursfordran, alltså en fordran som i konkurrens med andra fordringar mot konkursgäldenären görs gällande i konkursen och som har löneskydd. Detta gäller även till den del uppsägningslönen hänför sig till tiden efter konkursbeslutet och oberoende av om arbetstagaren utför arbete under uppsägningstiden eller inte. Under uppsägningstiden är arbetstagaren skyldig att, om det krävs, stå till arbetsgivarens förfogande för att utföra anvisat arbete mot avtalad lön. För att uppsägningslön skall omfattas av löneförmånsrätt och lönegaranti krävs dock att arbetstagaren kan visa att han har anmält sig till offentlig arbetsförmedling som arbets-sökande.

Om konkursboet väljer att träda in i anställningsavtalet och arbetstagaren således arbetar vidare åt konkursboet utan att bli uppsagd, blir hans lönekrav en fordran på konkursboet som skall betalas av konkursboets tillgångar innan utdelning får ske till borgenärerna, en s.k. massafordran. En sådan lönefordran omfattas inte av lönegarantin i den aktuella konkursen.

I en konkurs är det i första hand konkursförvaltaren som har att se till att förmånsrättsordningen iakttas. Beslut om utbetalning enligt lönegarantilagen fattas av förvaltaren, och det är länsstyrelsen som sedan ombesörjer utbetalningen. Lönegarantilagen innehåller ett flertal bestämmelser av huvudsakligen administrativ karaktär om prövning av lönegarantianspråk, beslut och utbetalning. Normalt får en arbetstaga-re betalt enligt lönegarantin, varefter staten, som sagt, inträder i arbetstaga-rens rätt mot konkursgäldenären när det gäller det som staten har betalt enligt garan-tin. I övrigt, dvs. till den del arbetstaga-re inte fått ersättning från lönegarantin, har arbetstaga-re kvar sina löneanspråk mot konkursgäldenären. Det är dock anspråk som sällan ger någon utdelning.

Prop.
s. 79

7.2 Lön för arbete som utförts före ett konkursbeslut

Regeringens förslag: Löneförmånsrätt för fordringar som har förfallit högst tre månader före en konkursansökan ersätts med en förmånsrätt för fordringar som belöper på tiden högst tre månader före en konkursansökan. Sådana lönefordringar är också berättigade till lönegaranti. Denna huvudregel förses med undantag för de praktiskt viktiga situationerna där i stället förfalldagen är avgörande. En särskild regel införs för de fall där det kan vara svårt att snabbt få igång ett konkursförfarande. Den frist som gäller för att en lönefordran som har varit föremål för tvist skall ha förmånsrätt förkortas från sex till två månader.

Kommitténs förslag överensstämmer i stort sett med regeringens (se betänkandet s. 51, 235 f. och 332 f.).

Remissinstanserna: Det flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan någon invändning.

Landsorganisationen i Sverige (LO) och *Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)* avstyrker förslaget och framhåller särskilt att övergången från en förfalloprincip till en intjänandepincip kommer att negativt påverka arbetslivets utveckling vad gäller arbetstider och andra villkor och att det är negativt att tidsgränsen för att ansöka om konkurs skall beräknas från det att lönen tjänades in, eftersom en redan snålt tilltagen tidsgräns härigenom ytterligare förkortas. De fackliga organisationerna anser att det dessutom bör införas ytterligare löneskydd för sparad semester.

Skälen för regeringens förslag: Regeln om förmänsrätt och lönegaranti för lön som har förfallit högst tre månader före en konkursansökan leder till att nästan fyra månaders intjänad lön skyddas. Enligt kommittén riskerar ett sådant omfattande skydd att bidra till att en företagsrekonstruktion inleds för sent. Det blir också svårare att hitta en finansör som vill betala så stora löneskulder när finansören i stället helt kan undgå alla löneskulder genom att köpa inkråmet vid konkurs, dvs. köpa företagets samtliga tillgångar i stället för att ta över den juridiska person som företaget utgör.

Kommittén föreslår därför att löneförmänsrätt och lönegaranti skall omfatta lön som har intjänats under högst tre månader före konkursansökningen. Förslaget innebär alltså en begränsning av löneförmänsrätten och lönegarantin. I dag, när motsvarande skydd är knutet till lön som förfaller under samma tid, kan löneförmänsrätt och lönegaranti, som sagt, inte sällan omfatta fyra månadslöner. Att förmänsrätt och lönegaranti för intjänad lön begränsas på detta sätt till en viss kortare tid har den fördelen att det ger arbetstagarna och den arbetsgivare som månår om sina anställda ett incitament att påbörja en insolvenshantering i sådan tid att de anställda inte riskerar att gå miste om intjänad lön. Om man antar att det i normalfallet kan ta högst en månad att lämna in en konkursansökan eller att inleda ett förfarande enligt lagen om företagsrekonstruktion, borde det enligt kommittén vara tillräckligt med förmänsrätt och lönegaranti högst tre månader innan konkursansökningen kom in till tingsrätten.

Regeringen konstaterar först att de sociala skäl som löneskyddet vilar på är särskilt tydliga när det gäller förmänsrätt och lönegaranti för lön intjänad före en konkursansökan. Arbetstagaren är ofta beroende av den redan intjänade lönen för sin försörjning. Om betalning uteblir, kan han inte kompenseras genom något annat socialt skyddsnet än socialhjälp. Arbetstagaren kan sällan i förväg anpassa sig till den nya situationen. De sociala skälen avspeglas också i de internationella normer som gäller på området.

Att ett löneskydd är motiverat av sociala skäl innebär dock inte att det behöver omfatta hur gamla lönekrav som helst. Skyddsbehovet minskar generellt sett med den intjänade löns ålder. Denna realitet innebär att det avgörande motivet, den sociala skyddsaspekten, avklingar vad gäller krav på att få ut lön som intjänats eller förfallit till betalning lång tid tillbaka. När en arbetstagare har månadslön som betalas den 25 i månaden efter det att den har intjänats (lön avseende arbete utfört t. ex. under juni betalas den 25 juli), kan i de allra flesta fall arbetstagaren, beroende på vilken dag en konkursansökan ges in till tingsrätten, förlora som mest ungefär en månadslön på kommitténs förslag. Och förlusten blir så stor endast när arbetstagaren inte har fått ut någon lön vid de tre senaste löneutbetalningsdagarna. Det torde vara sällsynt att en arbetstagare fortsätter att arbeta flera månader utan att få ut sin lön. Det är särskilt svårt att tänka sig att en arbetstagare fortsätter att arbeta flera månader utan att få ut lön i ett företag som befinner sig i allvarliga ekonomiska svårigheter. Regeringens bedömning är att det aktuella förslaget inte torde ha någon praktisk inverkan för den enskilde arbetstagaren. Dessutom är lönegarantin beloppsbegränsad, vilket innebär att en arbetstagare ofta ändå inte får ut lön som har förfallit någon längre tid tillbaka.

Samtidigt finns det goda skäl att ha kommitténs förslag som huvudregel. I ett helhetsperspektiv bör det eftersträvas att även löneförmänsrätten och lönegarantin kan gynna företagsrekonstruktioner så långt detta är möjligt utan att det går ut över det sociala skyddsintresse som bär upp löneskyddet. Ett rekonstruktionsförfarande bör kunna inledas så tidigt som möjligt, och en central kategori borgenärer är då de anställda i företaget. I och med att löneskyddet i någon mån krymps bakåt i tiden får de anställda anledning att ingripa tidigare, vilket typiskt sett gynnar rekonstruktion. En rekonstruktion underlättas vidare normalt av att det finns så få gamla skulder som möjligt när rekonstruktionen inleds. På vilket sätt äldre skulder regleras är ju viktigt för hur man kan ordna för framtiden. De borgenärer som deltar i rekonstruktionen

Förmäns-
rättProp.
s. 80

måste få ett godtagbart utfall, och de borgenärer som inte drabbas av nedsättning genom ackord, t.ex. löneborgenärer, bör inte ha så stora fordringar att övriga borgenärer inte kan få ett tillfredsställande utfall. Till detta kommer att risken för missbruk av lönegarantin och löneförmånsrätten motverkas om garantitiden krymper bakåt i tiden, och vid eventuellt missbruk blir omfattningen av missbruket mindre om garantin har en mer begränsad omfattning.

Prop.
s. 81

De fackliga organisationerna hyser oro för att en sådan ändring skulle inverka negativt på arbetslivets utveckling när det gäller olika system med flexibel arbetstid och s.k. arbetstidsbanker. Dessa innebär i allmänhet att arbetstagaren efter eget val eller efter arbetsgivarens önskemål vissa perioder arbetar mer och andra perioder mindre än ordinarie arbetstid men hela tiden uppbär lika stor lön. Arbetstagaren kan då vid en given tidpunkt ha arbetat mer än ordinarie arbetstid, varvid han har ett krav på arbetsgivaren att ha ledigt mot betalning. Om en arbetstagare på något sådant sätt har sparat arbetstid för att i framtiden ta ut denna i ledighet, skulle han i en insolvenssituation, hävdas det, inte kunna få ut den sparade tiden i pengar om man knyter förmånsrätten till den period under vilken lönen har intjänats. Regeringen har förståelse för synpunkten och konstaterar att det inte går att med säkerhet ange hur dessa situationer skulle komma att behandlas. Utformningen av det aktuella anställningsavtalet får naturligtvis avgörande betydelse. Ofta torde ersättningen i dessa fall anses vara bestämd enligt särskild beräkningsgrund, vilket innebär att den skulle omfattas av det undantag från intjänandepincipen som regeringen strax kommer till. Tillämpningen av reglerna bör dock särskilt uppmärksammas i den uppföljning av reformens konsekvenser som regeringen avser att göra (se avsnitt 10).

Det sagda innebär alltså att regeringen anser att löneskyddet som huvudregel bör vara knutet till den tidsperiod före konkursansökningen under vilken lönen har *intjänats*.

Dagens regel om att löneförmånsrätt och lönegaranti gäller för fordringar som har *förfallit* högst tre månader före en konkurs bör dock även fortsättningsvis gälla i ett antal praktiskt viktiga fall. Det bör för det första, som kommittén föreslår, gälla när en lönefordran skall bestämmas enligt en särskild beräkningsgrund. I dessa fall bör alltså fordringen vara förmånsberättigad om den har förfallit inom tre månader innan konkursansökningen lämnades in till tingsrätten. Mot bakgrund av att *Lagrådet* uttalat att det är oklart vilka ersättningsformer som avses med begreppet särskild beräkningsgrund kan framhållas att det rör sig om de inte ovanliga fallen att lönen skall bestämmas efter en särskild beräkning av omfattningen på utfört arbete eller arbetsgivarens försäljning eller dylikt och att undantaget är motiverat av att det då kan förflyta lång tid mellan intjänandet och förfalldagen. Med en spärr vid tre månaders belöpangetid skulle sådana lönefordringar nästan alltid sakna löneskydd, fastän den anställde kan basera sin ekonomi på sådana utbetalningar. Här bör förmånsrätten och lönegarantin täcka lön som har förfallit inom tre månader före en konkursansökan. Det är emellertid svårt att ange de avsedda fallen på ett tydligare sätt än med det av kommittén föreslagna begreppet särskild beräkningsgrund. Även här får naturligtvis det enskilda anställningsavtalet avgörande betydelse. I författningskommentaren ges några exempel på avtal där lönen kan anses bestämd enligt särskild beräkningsgrund, främst ackord och provision.

Regeringen ansluter sig också till kommitténs bedömning att det behövs en särskild reglering för de fall där det är svårt för arbetstagaren att ge in en framgångsrik konkursansökan. Delgivning av betalningsuppsmaning enligt 2 kap. 9 § konkurslagen är vanligen ett effektivt sätt att snabbt och enkelt visa att en arbetsgivare är på obestånd och få denne försatt i konkurs. Ibland går det inte att nå arbetsgivaren med en sådan betalningsuppsmaning, eftersom denne har avvikit eller håller sig undan. Visserligen kan obeståndet då ändå framgå, men i praktiken kan det vara svårt för arbetstagaren att ge in en konkursansökan som kan vinna bifall. Det kan leda till att en konkursansökan inte ges in förrän det har gått mer än tre månader från det att lönen börjat tjänas in, vilket alltså i så fall går ut över löneskyddet. Ett undantag bör därför

Prop.
s. 82

finnas för de situationer där arbetstagaren inte kunnat nå arbetsgivaren med en betalningsuppmaning. Regeringen föreslår att det i ett sådant fall skall finnas skydd för den lön som har intjänats – eller förfallit när lönen skall bestämmas enligt särskild beräkningsgrund – under den längre tid som med hänsyn till omständigheterna bedöms skälig.

Liksom i dag kommer det också att behövas en särskild reglering för de fall där en lönefordran har varit föremål för tvist och därför blivit obetald under lång tid. En lönefordran som har förfallit till betalning tidigare än tre månader före en konkursansökan och som har varit föremål för tvist har nu förmånsrätt, om talan väckts inom fyra månader från förfalldagen och konkursansökningen följt inom sex månader från det att tvisten slutligt har avgjorts. Enligt kommittén bör konkursansökningen i stället följa två månader från tvistens slutliga avgörande. Därigenom åstadkoms en likabehandling med från början ostridiga fordringar, för vilka löneskydd i konkurs upphör ungefär två månader efter förfalldagen (dvs. de måste ha intjänats inom tre månader före konkursansökningen). Även detta förslag är betingat främst av rekonstruktionsintresset. En sådan skärpning ställer krav på den enskilde arbetstagaren, och i förekommande fall hans fackliga organisation, att agera snabbare. Regeringen anser att ändringen är motiverad och föreslår att den genomförs.

Avslutningsvis kan nämnas att de fackliga organisationerna förordar att inrestående semester avseende fem år skall vara skyddad vid konkurs med hänvisning till vad som gäller om sparande av semester. Enligt semesterlagen (1977:480) kan en arbetstagare under en flerårsperiod genom att inte ta ut all semesterledighet föra över icke uttagna semesterdagar till ett senare år. Genom att på detta sätt spara semester kan arbetstagaren t. ex. vart femte år ha betald semesterledighet om tio veckor. Om arbetsgivaren skulle försättas i konkurs, är inte all sparad semester tillförsäkrad löneförmånsrätt eller lönegaranti. Löneskyddet gäller endast för semesterlön och semesterersättning som står inne för det löpande och närmast föregående året. Regeringens bedömning är dock att det av kostnadsskäl inte finns förutsättningar att utvidga löneskyddet på detta sätt. I likhet med kommittén anser regeringen alltså att det för närvarande är svårt att låta ytterligare sparad semester omfattas av löneskyddet, men det kan finnas anledning att ta upp frågan på nytt vid ett senare tillfälle.

7.3 Uppsägningslön och lön vid fortsatt drift i konkurs

Prop.
s. 83

Regeringens förslag: Om arbetstagaren *inte utför arbete* åt konkursboet under uppsägnings tiden, omfattas en fordran på uppsägningslön av förmånsrätt och av lönegaranti under den första månaden efter konkursbeslutet. För tiden därefter omfattas en sådan fordran på uppsägningslön av lönegaranti men inte av förmånsrätt. Om arbetstagaren *utför arbete* åt konkursboet under uppsägnings tiden, skall lönen betalas av konkursboet med undantag för den första månaden efter konkursbeslutet. Arbetstagarens lönefordran mot konkursboet omfattas varken av förmånsrätt eller lönegaranti i den aktuella konkursen.

Kommitténs förslag överensstämmer med regeringens med det undantaget att kommittén föreslår att övergångstiden skall vara en vecka och att vissa avräkningsregler skall avskaffas (se betänkandet s. 51, 69, 239 f. och 355 f.).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan någon invändning.

Landsorganisationen i Sverige (LO) och *Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)* avstyrker förslaget och anför bl. a. att borttagandet av förmånsrätten för uppsägningslön snedvrider konkurrensen, att få förvaltare vågar eller har möjlighet att driva en verksamhet vidare, att förslaget ökar risken för kapitalförstöring genom att flera verksamheter vid konkurs kommer att upphöra, att borttagandet av kopplingen mellan löneförmånsrätt och lönegaranti rubbar stabiliteten i systemet och att en ordning med massaansvar för fordringar avseende uppsägningslön framstår som

opraktisk. De fackliga organisationerna anser att den föreslagna övergångstiden under alla förhållanden är för kort. *Konkursförvaltarkollegiernas förening* avstyrker förslaget och anför att det medför att förvaltaren mycket sällan kommer att driva en verksamhet vidare, att det blir ett bortfall av överskott som normalt uppstår vid fortsatt drift till men för borgenärskollektivet och att det leder till snabba konkursutförsäljningar vilket också kan drabba konkurrerande företag.

Skälen för regeringens förslag: Själva konkursen innebär inte att anställningsförhållandet upphör, vare sig direkt eller efter viss uppsägningstid. Konkursförvaltaren brukar emellertid säga upp de anställda strax efter konkursbeslutet. I dag har arbetstagaren förmånsrätt och lönegaranti för uppsägningslön som längst uppgår till uppsägningstid enligt lagen om anställningsskydd, dvs. högst sex månader om anställningstiden är minst tio år. Arbetstagaren måste vara beredd att arbeta åt konkursboet under uppsägningstiden. Om så sker, är lönen fortfarande en förmånsberättigad konkursfordran vilken även ger rätt till lönegaranti, såvida inte konkursboet förklarar sig inträda i anställningsavtalet och arbetstagaren godtagit detta. Om konkursboet anställer den uppsagde, blir konkursboet ansvarigt för lönen. Utnyttjar konkursboet inte den uppsagdes arbetskraft, måste den uppsagde avräkna från uppsägningslönen vad han kunnat tjäna på annat håll. Eftersom lönegarantin är maximerad till 100.000 kronor inklusive källskatt och arbetstagaren ofta har en fordran på två månaders intjänad lön, ryms sällan mer än ett par månaders uppsägningslön inom maximibeloppet. Det är därför vanligt att arbetstagaren säger upp sig själv med förkortad uppsägningstid, varvid han kan uppbära arbetslöshetsersättning genast när lönegarantin upphör.

Prop.
s. 84

Eftersom arbetstagaren har rätt till lönegaranti för lön, oavsett om han arbetar åt konkursboet eller inte, fortsätter konkursboet ofta driften för att få visst täckningsbidrag. Konkursboet kan sålunda hålla i gång företaget med medel från lönegarantin, även om driften går med underskott. Kommittén påpekar att detta leder till osunda konkurrensförhållanden, där andra företag i branschen får minskade intäkter och riskerar att bli insolventa. Detta problem skulle kunna undvikas, om lönegaranti inte utgår för tid under vilken arbete bedrivits åt konkursboet. Kommittén föreslår därför att fordringar avseende uppsägningslön under den tid som arbetstagaren *har utfört arbete åt konkursboet* skall vara fordringar på konkursboet, dvs. s.k. massafordringar.

När arbetstagaren *inte arbetar åt konkursboet* och inte kan få en fordran mot detta är han naturligtvis angelägen om att åtnjuta förmånsrätt och lönegaranti för uppsägningslönen. Denna är nämligen högre än arbetslöshetsersättningen. Dessutom riskerar arbetstagaren att bli utförsäkrad viss tid efter det att arbetslöshetsersättning har börjat tas i anspråk. Kommittén understryker att den anställdes önskan att få behålla sin lön under uppsägningstiden är beaktansvärd. Konkursen kan ha kommit oväntat, arbetsmarknaden på orten kan vara sådan att utbudet av arbetskraft är större än efterfrågan och arbetstagaren kan ha svårt att skära ned på utgifterna med kort varsel. Detta talar för att han bör ha förmånsrätt och att lönegarantin bör utgå under flera månader och med ett betydligt större maximibelopp än för närvarande.

Regeringen kan ställa sig bakom förslaget att den som utför arbete åt konkursboet skall få sin lön av boet och inte ha rätt till löneförmånsrätt eller lönegaranti.

Det bör betonas att även med kommitténs förslag skulle ett samband mellan löneförmånsrätt och lönegaranti upprätthållas. Kopplingen mellan förmånsrätt och garanti överges bara i en särskild situation, nämligen för fordran på uppsägningslön. Förslaget riskerar inte heller att urholka löneskyddet. Omfattningen av lönegarantin för den enskilde arbetstagaren påverkas inte. De arbetstagare som sägs upp kommer att ha lönegaranti i samma omfattning som i dag. Att viss uppsägningslön inte är förmånsberättigad torde inte i praktiken gå ut över det stora flertalet arbetstagare; utfallet för löneförmånsrätten i denna del är redan nu begränsat.

De arbetstagare som utför arbete åt konkursboet kommer i och för sig att förlora rätten att göra gällande såväl löneförmånsrätt som lönegaranti i den aktuella konkur-

sen för den del som hänför sig till arbete som utförts åt konkursboet. I stället får de krav mot konkursboet, som man kan utgå från normalt är solvent för dessa krav. Om konkursboet i något enstaka fall inte kan betala lönefordringarna, kan konkursboet försättas i konkurs. I *den* konkursen kan arbetstagarna göra såväl förmånsrätt som lönegaranti gällande för sina lönekrav.

Med anledning av att vissa remissinstanser befarar att konkursförvaltare av rädsla för att ådra konkursboet betalningsansvar för löner kommer att välja att avstå från att försöka driva konkursföretag vidare kan hänvisas till att en konkursförvaltare enligt konkurslagen är skyldig att vidta alla de åtgärder som kan maximera utfallet för konkursborgenärerna. Fortsatt drift utgör många gånger en sådan åtgärd som ger borgenärerna en större utdelning än om man väljer att omedelbart lägga ned verksamheten. Om fortsatt drift dessutom kan kombineras med rekonstruktion i någon form, kan borgenärerna inte sällan få en ännu högre utdelning, i vart fall på lite längre sikt. Mot denna bakgrund lär konkursförvaltare knappast i någon större utsträckning avstå från fortsatt drift när det finns vinster att hämta med detta. Snarare kan det antas att konkursförvaltare låter frågan om fortsatt drift föregås av en mer djupgående analys. Därigenom uppnås vad som enligt regeringen är i hög grad önskvärt nämligen, å ena sidan, att fortsatt drift väljs enbart när det är förenat med ett mervärde och, å andra sidan, att förlustbringande verksamheter bringas till upphörande så fort som möjligt.

Som kommittén framhåller kan det inte begäras att konkursförvaltaren genast efter konkursbeslutet bestämmer om rörelsen skall drivas vidare med ansvar för konkursboet och samtidigt anger vilka anställda som skall behållas i den fortsatta driften. En övergångstid under vilken alla anställda behandlas lika är därför nödvändig. Under denna övergångstid bör alla anställda omfattas av lönegaranti och löneförmånsrätt oavsett om de utför arbete eller inte, naturligtvis under förutsättning att de står till konkursförvaltarens förfogande. Övergångstiden bör vara så kort att ställning snabbt måste tas till frågan om fortsatt drift. Om övergångstiden blir för lång, motverkas syftet med reformen. Som regeringen har framhållit är det fråga om ett centralt beslut som förvaltaren skall fatta i frågan om fortsatt drift. Förvaltaren skall ta ställning till frågan hur arbetskraften skall kunna användas på bästa sätt. Det är angeläget för den enskilde arbetstagaren att förvaltaren kan lämna ett tydligt besked om vad som förväntas av arbetstagaren. I ett långsiktigt perspektiv är frågan om fortsatt drift och de närmare förutsättningarna normalt av avgörande betydelse. Det är därför viktigt att förvaltaren har ett gott underlag när han skall fatta beslut. Om ett beslut tvingas fram för snabbt, kan det leda till ett sämre utfall än vad som annars hade varit möjligt att uppnå. I likhet med de fackliga organisationerna anser regeringen mot denna bakgrund att den övergångstid om en vecka som kommittén föreslår är för kort. Även om det finns ett intresse av att övergångstiden begränsas, bör tiden bestämmas till en månad.

Förmånsrätten för lön eller ersättning under uppsägningstid bör även fortsättningsvis vara begränsad genom en avräkningsregel, särskilt mot bakgrund av att övergångstiden föreslås vara en månad. På samma sätt som i dag bör arbetstagaren vara anmäld hos den offentliga arbetsförmedlingen som arbetssökande för att uppsägningsslönen skall omfattas av förmånsrätt under tid som inget arbete utförs eller egen rörelse bedrivs. Avräkningsregeln bör endast ändras så att den bättre anpassas till den gällande arbetsmarknadspolitiska regleringen.

Som kommittén föreslår bör avräkning från lönegarantiersättning för annan inkomst kunna bli aktuell under den tid som en lönefordran enbart berättigar till lönegaranti, dvs. tiden efter en månad från konkursbeslutet. En likadan avräkningsregel som i förmånsrättslagen bör därför införas i lönegarantilagen.

Sammanfattningsvis anser regeringen att kommitténs förslag om lön vid fortsatt drift är en betydelsefull del av reformen. Förslagen gynnar en sund konkurrens mellan företag som drivs vidare under konkurs och företag som inte är föremål för någon insolvenshantering. Enligt regeringen bör kommitténs förslag genomföras med den

Förmåns-
rättProp.
s. 85Prop.
s. 86

ändringen att övergångstiden, som sagt, skall vara en månad och inte sju dagar och att nuvarande avräkningsregler i allt väsentligt behålls i förmånsrättslagen.

Kommittén föreslår att 12 § förmånsrättslagen ändras så att lönefordringar som avser arbete utfört efter det att övergångstiden har löpt ut inte är förmånsberättigade. Av en sådan reglering följer inte nödvändigtvis att dessa fordringar skall betalas av konkursboet. Det bör i lag klargöras att så är fallet. Bestämmelsen kan lämpligen tas in i 5 kap. konkurslagen, som reglerar fordringar i konkurs. Det kan tilläggas att kommittén i sitt slutbetänkande tar upp behandlingen av konkursgäldenärens avtal i allmänhet och att de förslag som läggs fram där har beröringspunkter med den aktuella frågan. Placeringen bör ses som en lösning i avvaktan på den fortsatta beredningen av slutbetänkandet.

7.4 Maximibelopp och maximitid

Regeringens förslag: Maximibeloppet för lönegarantin höjs från 100.000 kronor till fyra prisbasbelopp (f.n. 154.400 kronor). Den tid under vilken lönegaranti maximalt kan lämnas förlängs från sex till åtta månader. Det införs ett maximibelopp för löneförmånsrätten om tio prisbasbelopp (f.n. 386.000 kronor).

Kommitténs förslag överensstämmer med regeringens (se betänkandet s. 53, 245 f. och 334 f.).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan någon invändning.

Landsorganisationen i Sverige (LO) och *Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)* avstyrker förslaget och anför att det inte är lämpligt med ett maximibelopp för löneförmånsrätten, att det föreslagna maximibeloppet om tio prisbasbelopp under alla förhållanden är för lågt och att maximibeloppet för lönegarantin bör vara minst sex prisbasbelopp.

Skälen för regeringens förslag: Lönegarantin är för närvarande maximerad till 100.000 kronor, dvs. det är det maximala beloppet en fordringsägare (arbetstagare) vid ett och samma tillfälle kan få på grund av garantin. Detta belopp rymmer endast i ett fåtal fall en medelinkomsttagares bruttolön under tre månader före konkursansökningen, viss övergångstid, uppsägningslön enligt lagen om anställningsskydd och ett års semesterersättning. Det finns många arbetstagare vars fordringar är avsevärt större än maximibeloppet. I praktiken är det visserligen ovanligt att en arbetstagare inte har fått ut sin lön sedan flera månader tillbaka. I och med att lönegarantin omfattar även uppsägningslön, kommer man dock ändå i många fall upp till maximibeloppet eller däröver.

Trots att maximibeloppet för lönegarantin alltså innebär att garantin inte alltid täcker arbetstagarnas lönefordringar helt har det ansetts nödvändigt att begränsa lönegarantin. Med 1992 års lönegarantilag sänktes maximibeloppet till 100.000 kronor. Från att tidigare ha varit knutet till prisbasbeloppet fixerades maximibeloppet därmed till ett fast belopp. Kommittén föreslår nu att maximibeloppet bestäms till fyra prisbasbelopp (f.n. 154.400 kronor) och alltså åter görs värdebeständigt. I praktiken innebär detta en avsevärd höjning av lönegarantin. I dag omfattar förmånsrätten och lönegarantin endast fordringar som förfallit till betalning under de senaste sex månaderna av arbetstagarens anställningstid. Räknat från uppsägningstidens slut kommer lönegarantin således inte att kunna täcka löner som belöper på en tid av tre månader före en konkursansökan, om uppsägningstiden överstiger cirka två månader. Även om motsvarande effekt många gånger inträder också genom maximibeloppet, föreslår kommittén att den sammanlagda tidsgränsen för lönegarantin utsträcks från sex till åtta månader. Som tidigare har anmärkts innebär skälighetsregeln i 5 kap. 2 § konkurslagen att en fordran på lön, arvode eller pension inte kan göras gällande i en konkurs i den mån fordringen uppenbart överstiger vad som kan anses skäligt med hänsyn till gjord arbetsinsats, verksamhetens lönsamhet och omständigheterna i

övrigt. Trots denna begränsning kan det tänkas att en anställd har en bevakningsgill konkursfordran som per månad uppgår till belopp som långt överstiger månadslönen för kvalificerad arbetskraft i övrigt. Kommittén föreslår att en lönefordran i en konkurs inte skall vara förenad med förmånsrätt för högre belopp än tio prisbasbelopp (f.n. 386.000 kronor).

Kommitténs förslag justerar alltså begränsningsreglerna på tre sätt.

Som huvudsakligt skäl för att maximibeloppet för lönegarantin görs värdebestämdt och bestäms till fyra prisbasbelopp (f.n. 154.400 kronor) anför kommittén att den nuvarande begränsningen om 100.000 kronor innebär att man i alltför många fall har arbetstagare som gör gällande lönefordringar som är högre än maximibeloppet och att löneskyddet sålunda urholkas på ett sätt som är svårt att acceptera. Förutom att vissa remissinstanser framför allmänt hållna synpunkter på löneskyddssystemet i stort är det ingen utöver de fackliga organisationerna som lämnar några konkreta synpunkter på kommitténs förslag i denna del. De fackliga organisationerna anser att en höjning till fyra prisbasbelopp är otillräcklig och menar att maximibeloppet bör bestämmas till åtminstone sex prisbasbelopp (f.n. 231.600 kronor).

Enligt regeringen är det två inbördes motstridiga hänsyn som måste tas när maximibeloppet för lönegarantin skall bestämmas. Beloppet måste vara så högt att garantin fyller sin funktion i det stora flertalet fall. Samtidigt är det nödvändigt ur ett statsfinansiellt perspektiv att regelverket blir så kostnadseffektivt som möjligt. Regeringen anser att kommittén under de rådande förutsättningarna har lyckats göra en lämplig avvägning mellan dessa intressen. Genom förslaget kommer lönegarantin att täcka de lönekrav som görs gällande i en konkurs i de normala fallen men utan att detta i alltför hög grad går ut över statsfinanserna.

Den andra justeringen i lönegarantin som kommittén föreslår är att lönegaranti skall gälla för en sammanlagd tidsperiod om åtta månader, inte som i dag sex månader. Som kommittén själv anger kan man förvänta sig att denna reglering på grund av de övriga begränsningsreglerna inte får någon större praktisk betydelse. Den innebär emellertid samtidigt en god förstärkning av löneskyddet för dem med små inkomster, t. ex. på grund av deltidsarbete. Enligt regeringens mening är det ett välmotiverat förslag.

Den tredje ändringen som föreslås är att det införs ett maximibelopp om tio prisbasbelopp (f.n. 386.000 kronor) för löneförmånsrätten. För en beloppsbegränsning av förmånsrätten talar enligt kommittén att en anställd med stora inkomster sällan behöver hela lönen omedelbart. Mot en beloppsbegränsning talar, anser kommittén, att den anställde kan vara en nyckelperson som är viktig för arbetsgivaren utan att denne har likviditet att betala lön i förskott.

Löneförmånsrätten har aldrig varit begränsad till beloppet på något annat sätt än vad som följer av den allmänna skälighetsregeln i 5 kap. 2 § konkurslagen. Innebörden av kommitténs förslag är att arbetstagare med mycket hög lön kan komma att drabbas till förmån för övriga konkursborgenärer; för statens finanser har den föreslagna regleringen ingen betydelse. Regeringen kan i och för sig instämma i att det kan finnas principiella betänkligheter mot en begränsning av löneförmånsrättens omfattning. Motsvarande begränsning föreslås inte för andra kategorier av borgenärer som har förmånsrätt. Samtidigt saknar ett stort antal borgenärskategorier redan i dag helt förmånsrätt, och en begränsning av förmånsrätten för lönefordringar ligger i linje med ett av huvudmålen med reformen. Avgörande är dock att begränsningen i praktiken endast slår till i ett fåtal fall. De arbetstagare som kan beröras är välavlönade, vilket minskar vikten av den sociala aspekt som bär upp löneskyddet. Dessa arbetstagare kan också i många fall förmodas ha sådan ställning i det konkursdrabbade företaget att de tidigare än den genomsnittlige arbetstagaren blir medvetna om de risker som är förenade med att arbeta vidare i företaget utan att helt eller delvis ta ut sin lön.

Med hänvisning till det anförda gör regeringen bedömningen att samtliga förslag i denna del bör genomföras.

7.5 Löneskyddet vid företagsrekonstruktion

Regeringens bedömning: Regeringen delar kommitténs uppfattning att lönegaranti bör lämnas även vid företagsrekonstruktioner. Det saknas dock förutsättningar att nu enbart på grundval av kommitténs betänkande lägga fram ett förslag om detta. Regeringen avser därför att inhämta det nödvändiga kompletterande beredningsunderlaget och återkomma till riksdagen i denna fråga.

Kommitténs förslag innebär att lönegaranti skall kunna betalas vid företagsrekonstruktion i form av ett lån till det företag som är föremål för rekonstruktion (se betänkandet s. 47, 64, 68, 243 f., 325 f., 348 f. och 353 f.).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget i sak eller lämnar det utan någon invändning. Många av de positivt inställda instanserna har dock synpunkter på utformningen av förslaget.

Förslaget avstyrks av *Riksrevisionsverket* som anser att det finns skäl som talar för förslaget men att konsekvenserna inte är tillräckligt belysta. *Landsorganisationen i Sverige (LO)* och *Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)* avstyrker förslaget och anför att det är principiellt felaktigt att ett rent företagsstöd betecknas som lönegaranti, att en förutsättning för lyckade rekonstruktioner utan konkurs är ett starkare löneskydd och att förslaget i vissa avseenden strider mot rådets direktiv 80/987/EEG om skydd för arbetstagarnas rättigheter vid arbetsgivarens insolvens (lönegaranti-direktivet).

Prop.
s. 89

Skälen för regeringens bedömning: Utgångspunkten för kommittén är att löneskyddet bör ha samma omfattning vid företagsrekonstruktion som vid konkurs. Enligt kommittén är dagens regelsystem som medger lönegaranti vid konkurs men inte vid företagsrekonstruktion konkursdrivande. Kommittén föreslår därför att det införs lönegaranti även vid företagsrekonstruktion. Förslaget bygger huvudsakligen på att lönegaranti vid företagsrekonstruktion skall utgöra ett slags lån från garantin. Rekonstruktionsgäldenären skall vara skyldig att återbetala lånet eller ställa betryggande säkerhet för det innan företagsrekonstruktionen avslutas. Förmår gäldenärsföretaget inte detta, skall företaget försättas i konkurs. I en senare konkurs föreslås att avräkning sker av den lönegaranti som har utbetalats vid företagsrekonstruktionen. Arbetstagaren skall således inte vara berättigad till lönegaranti vid en efterföljande konkurs, om han redan fått lönegaranti vid en företagsrekonstruktion.

Regeringen kan dock konstatera att det är tveksamt om kommitténs förslag, så som det utformats, står i samklang med EG:s bestämmelser om statligt stöd till näringslivet. Det kan inte uteslutas att den föreslagna regleringen omfattas av den definition av statligt stöd som framgår av artikel 87.1 i EG-fördraget. Om så är fallet, ställs också krav på att stödet kan göras förenligt med fördraget i enlighet med någon av de särskilda undantagsbestämmelser som fastställts. Här berörs gemenskapsriktlinjerna för statligt stöd till undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter (EGT nr C 288, 9.10.1999). Enligt riktlinjerna får statligt stöd i form av lån inte lämnas till företag i insolvenssituationer annat än under vissa snävt formulerade betingelser och, ifall det gäller företag som inte är små eller medelstora, då först efter tillstånd av kommissionen i varje enskilt fall. För den händelse kommissionens godkännande inte inhämtats för en övergripande stödordning för små och medelstora företag, förutsätts kommissionens prövning också i dessa fall i varje enskilt ärende.

Enligt regeringens mening är det alltså inte givet att de förslag som kommittén lägger fram är förenliga med statsstödsreglerna. Det finns anledning att särskilt betona att kommitténs lösning innebär att lönegaranti vid företagsrekonstruktion inte blir generell tillgänglig utan att det blir rekonstruktören som efter en lämplighetsbedömning i det enskilda fallet avgör om lönegaranti skall tas i anspråk eller inte. Likväl talar mycket för att det skulle gå att införa lönegaranti vid företagsrekonstruktion utan att

hamna i konflikt med statsstödsreglerna, bl.a. förhållandena i ett antal andra medlemsstater. Dessa frågor måste emellertid analyseras ytterligare.

Som de fackliga organisationerna framhåller riskerar vidare den föreslagna regeln om avräkning att komma i konflikt med lönegarantidirektivet. För att stävja visst missbruk av lönegarantin infördes år 1994 i 9 a § lönegarantilagen en bestämmelse om att den som inom två år före konkursbeslutet hade beviljats ersättning genom garantin för en fordran som hade uppstått i huvudsakligen samma verksamhet inte hade rätt till garantiersättning. Denna karensregel kritiserades sedan, eftersom det kan vara svårt för arbetstagaren att finna en ny anställning efter en konkurs. Ofta är en återgång till den efter konkursen rekonstruerade verksamheten den enda möjligheten att finna sysselsättning på orten, och det framstod som obilligt att en misslyckad rekonstruktion skulle drabba arbetstagarna som inte haft något inflytande över företagets drift. Till följd av kritiken ändrades regeln. Senare fann också EFTA-domstolen att regelns tidigare lydelse inte var förenlig med lönegarantidirektivet. Vad kommittén nu föreslår är alltså att lönegarantiersättning som har uppburits vid en företagsrekonstruktion alltid skall avräknas i en efterföljande konkurs. Detta har nära beröringspunkter med den tidigare upphävda karensregeln. Det innebär att även denna aspekt måste analyseras i syfte att finna en långsiktigt hållbar lösning.

Regeringen har i princip samma synsätt som kommittén: lönegaranti bör kunna betalas inte bara vid konkurs utan även vid företagsrekonstruktion. Detta är principiellt viktigt inte minst med tanke på strävandena att åstadkomma neutralitet mellan de båda alternativa insolvensförfarandena konkurs och företagsrekonstruktion. De förväntningar på positiva effekter som är knutna till reformen kommer inte helt att uppnås om förslaget om lönegaranti vid företagsrekonstruktion lämnas utanför. Som har framgått saknas det dock förutsättningar att nu lägga fram ett sådant förslag. Regeringen avser därför att snarast inhämta det ytterligare underlag och utföra de analyser som krävs och återkomma i denna del. Såvitt nu kan bedömas skulle dessa överväganden kunna göras i en departementspromemoria. Under förutsättning att det går att utforma ett system för lönegaranti vid företagsrekonstruktion som är i samklang med statsstödsreglerna och även i övrigt lämpligt, kan regeringen i så fall lämna en proposition till riksdagen i sådan tid att regeringen kan träda i kraft vid det fullständiga ikraftträdandet av den nu presenterade reformen, dvs. den 1 januari 2005, eller kort därefter. I likhet med vad som gällde för kommitténs arbete bör utgångspunkten i den fortsatta beredningen vara att kostnaderna för lönegarantin inte skall öka.

I sammanhanget kan nämnas att kommittén även föreslår en ändring vad gäller arbetsgivaravgift i konkurs (se betänkandet s. 75 f., 195 f. och 361 f.). Också detta förslag kräver dock ytterligare överväganden och behandlas därför inte här.

[---]

14 Författningskommentar

14.1 Förslaget till lag om företagsinteckning

Lagen om företagsinteckning ersätter lagen (1984:649) om företagshypotek, som i det följande förkortas FHL. Förarbetena till FHL finns i betänkandet Företagshypotek (SOU 1981:76), propositionen Förslag till lag om företagshypotek m.m. (prop. 1983/84:128) och utskottsbetänkandet 1983/84:LU36. FHL föregicks av lagen (1966:454) om företagsinteckning.

Många av den nya lagens bestämmelser har förts över oförändrade från den äldre lagen. En samlad och utförlig författningskommentar har ändå ansetts motiverad, inte minst därför att FHL ändrats vid upprepade tillfällen (se bl.a. prop. 1989/90:71, 1989/90:JuU32, prop. 1993/94:190, bet. 1993/94:JuU30, prop. 1995/96:115, bet. 1995/96:JuU17, prop. 1999/2000:50, bet. 1999/2000:FiU18 och prop. 2000/01:88, bet. 2000/01:JuU24). Författningskommentaren bygger till stor del på uttalanden i

Förmäns-
rätt

Prop.
s. 90

Prop.
s. 114

Prop. s. 115 motiven till FHL. I den mån ändringarna i FHL har relevans för den nya lagen, har detta beaktats i författningskommentaren.

Den nya lagen består av tre kapitel. I första kapitlet finns allmänna bestämmelser om förutsättningar för och innebörden av en företagsinteckning. Kapitlet motsvarar 1 kap. 2–4 §§, 2 kap. 5 § och 3 kap. 4 och 5 §§ FHL. Bestämmelsen i 2 kap. 5 § tredje stycket FHL (jfr 1 kap. 2 § femte stycket kommitténs lagförslag) saknar helt motsvarighet, eftersom förmånsrätt inte i något fall kan hävdas för en fordran som har upphört. I andra kapitlet finns bestämmelser om inskrivningsregister och inskrivningsmyndighet (1 och 2 §§), handläggningen av inskrivningsärenden (3–9 §§), teckningsansökan (10–13 §§), teckningsåtgärder (14–19 §§), teckning och rättelse i företagsinteckningsregistret (20–22 §§) samt överklagande (23 och 24 §§). Andra kapitlet motsvarar i huvudsak 4 kap. FHL. Lagens tredje kapitel innehåller bestämmelser om rätten till ersättning i vissa fall då någon har lidit skada till följd av fel i företagsinteckningsregistret. Kapitlet motsvarar 5 kap. FHL.

Övervägandena finns i avsnitt 8.2.

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 kap. 1 § Företagsinteckning beviljas med visst belopp i svenska kronor i all sökandens egendom. Bevis om inteckningen benämns företagsinteckningsbrev.

Paragrafen anger de grundläggande förutsättningarna för företagsinteckning och vilken egendom som omfattas av inteckningen. Den motsvarar 1 kap. 1 § i kommitténs lagförslag (se betänkandet s. 276 f. och s. 338 f.).

Paragrafen motsvarar närmast 1 kap. 2 § FHL (se prop. 1983/84:128 s. 48 f.).

Företagsinteckning kan beviljas vem som helst. Det finns inget krav på att sökanden skall vara näringsidkare. För att säkerhet skall kunna upplåtas krävs dock att upplåtaren är näringsidkare (se 2 §).

Av bestämmelsen framgår att en företagsinteckning beviljas med visst belopp i svenska kronor. Det innebär att inteckning endast kan beviljas i jämna svenska kronor (jfr 2 kap. 10 §). Inteckningen omfattar värdet av all sökandens egendom, både fast egendom och lös egendom och oavsett om egendomen används i näringsverksamhet eller inte. Förmånsrätt på grund av inteckning hos en fysisk person omfattar således – förutom egendom som ingår i sökandens näringsverksamhet – även värdet av t.ex. privat bostad och bil samt privata bankmedel (jfr 11 § förmånsrättslagen och 1 kap. 2 § i denna lag). Det spelar ingen roll var egendomen finns.

Beviset om inteckningen benämns företagsinteckningsbrev.

1 kap. 2 § Om en näringsidkare upplåter säkerhet för en fordran genom att överlämna ett företagsinteckningsbrev beträffande sin egendom, får borgenären förmånsrätt enligt förmånsrättslagen (1970:979) till betalning för fordringen intill inteckningsbrevets belopp.

I den mån inteckningsbrevets belopp inte räcker till betalning, har borgenären rätt att få betalt genom ett tillägg. Tillägget får inte överstiga femton procent av inteckningsbrevets belopp samt ränta på detta belopp från den dag då konkursansökan gjordes. Räntan beräknas för år enligt en räntefot som motsvarar den av Riksbanken fastställda, vid varje tid gällande referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635), ökad med fyra procentenheter.

Prop. s. 116 En borgenärs rätt till betalning omfattar inte tillägget, om inteckningsbrevet utgör säkerhet för borgenären i andra hand.

I paragrafen anges förutsättningarna för förmånsrätt och för tillägg. Paragrafens första och andra stycke motsvarar närmast 1 kap. 2 § första och andra styckena i kommitténs lagförslag (se betänkandet s. 276 f. och s. 340 f.) och dess tredje stycke motsvarar 1 kap. 2 § fjärde stycket i lagförslaget (se betänkandet s. 342).

Paragrafens första och andra stycke motsvarar närmast 1 kap. 3 § och 2 kap. 5 § första stycket FHL (se prop. 1983/84:128 s. 30 f. och s. 50 f. respektive s. 57 f.). I förhållande till 2 kap. 5 § fjärde stycket FHL har i tredje stycket endast redaktionella ändringar gjorts (prop. 1984/85:54 s. 18 f. och 23 f.).

Första stycket

Endast en *näringsidkare* kan upplåta säkerhet på grund av företagsinteckning. Begreppet näringsidkare har här samma innebörd som annars i civilrätten, dvs. med näringsidkare avses varje fysisk eller juridisk person som yrkesmässigt driver verksamhet av ekonomisk art. Det finns ingen begränsning till näringsidkare inom Sverige.

Det ankommer på borgenären att i eget intresse kontrollera om den person som överlämnar företagsinteckningsbrevet är en näringsidkare. Att gäldenären är momsregistrerad, innehar F-skatteskedel eller har en inregistrerad firma är normalt tillräckligt för att han skall anses som näringsidkare. Även andra omständigheter vid en kreditgivning kan visa att den som har upplåtit säkerhet i form av inteckning är näringsidkare.

Det krävs vidare att företagsinteckningsbrevet *överlämnas*. Härvid gäller samma princip som vid upplåtelse av panträtt i lösa saker och löpande skuldebrev. Inteckningsbrevet måste alltså överlämnas till borgenären och bli kvar i dennes besittning (se dock rättsfallet NJA 1983 s. 103), men förmånsrätt kan uppkomma också genom att tredje man som innehar inteckningsbrevet (t.ex. en borgenär med första prioritet inom intekningsutrymme) underrättas.

Det krävs också att företagsinteckningsbrevet överlämnas *som säkerhet för en fordran*. En sådan fordran behöver inte avse en penningfordran. Det spelar ingen roll när fordringen uppkom; den kan i och för sig ha uppkommit innan gäldenären var näringsidkare.

Under dessa förutsättningar får borgenären förmånsrätt enligt förmånsrättslagen till betalning av fordringen. Förmånsrätten är placerad i 11 § förmånsrättslagen.

Betalning utgår enligt första stycket först och främst intill det belopp företagsinteckningsbrevet lyder på. Om inteckningsbrevet lyder på 500.000 kronor kan borgenären, om hans fordran är så stor eller större, alltså få betalt med detta belopp, förutsatt att det finns tillräckligt med medel för utdelning till inteckningshavare (se kommentaren till 11 § förmånsrättslagen).

Andra stycket

Två slags tillägg kan utgå. Om fordringen i nyss nämnda exempel med ett företagsinteckningsbrev på 500.000 kronor är större än 500.000 kronor, kan alltså två tillägg komma i fråga. För det första kan ett fast tillägg om 15 procent av intekningsbeloppet, i exemplet 75.000 kronor, tas i anspråk. För det andra kan ränta tas i anspråk med referensräntan plus fyra procentenheter från den dag då ansökningen om konkurs gjordes. Om referensräntan är sex procent och betalning sker ett halvår efter det att konkursansökningen gjordes, blir det i exemplet ytterligare 25.000 kronor. Borgenären kan alltså då maximalt få ut 600.000 kronor på grund av företagsinteckningen. Den del av fordringen som överstiger detta belopp är oprioriterad.

I enlighet med 11 § förmånsrättslagen har borgenären förmånsrätt endast i hälften av värdet av den egendom som återstår sedan borgenärer med bättre förmånsrätt fått betalt. Anta att borgenären i exemplet ovan har en fordran på 800.000 kronor. På grund av inteckningen kan han maximalt få ut 600.000 kronor, dvs. 200.000 kronor är oprioriterade. Men för att borgenären skall ha förmånsrätt för 600.000 kronor krävs det att värdet av den intecknade egendomen uppgår till åtminstone 1.200.000 kronor sedan borgenärer med bättre rätt fått betalt. Om egendomens värde är 900.000 kronor, får borgenären förmånsrätt för en fordran om 450.000 kronor. Resterande del eller 150.000 kronor, som i och för sig faller inom det utrymme som ges i förevarande paragraf, blir oprioriterad. Totalt kan borgenären i exemplet bevaka en fordran på (200.000 + 150.000 =) 350.000 kronor som saknar förmånsrätt (se 18 § förmånsrättslagen).

Förmåns-
rättProp.
s. 117

Tredje stycket

I bestämmelsen anges att en andrahandsborgenär, till skillnad från den som har säkerhet i ett företagsinteckningsbrev i första hand, inte har rätt att få tillgång till de tillägg som anges i andra stycket.

1 kap. 3 § Överlämnas flera företagsinteckningsbrev som säkerhet för en fordran och har inteckningarna samma företrädesrätt eller gäller de omedelbart efter varandra, skall bestämmelserna i 2 § om inteckningsbrevets belopp avse inteckningsbrevens sammanlagda belopp.

Paragrafen ger uttryck för den s.k. blockregeln. Paragrafen motsvarar helt 1 kap. 2 § tredje stycket i kommitténs lagförslag (se betänkandet s. 342).

I förhållande till 2 kap. 5 § andra stycket FHL har endast redaktionella ändringar gjorts (se prop. 1983/84:128 s. 57 f.).

Bestämmelsen tar sikte på den situationen att flera företagsinteckningsbrev har överlämnats som säkerhet för en fordran. Blockregeln innebär att en borgenär då inte har rätt till tillägg förrän han har utnyttjat inteckningsbrevets sammanlagda grundbelopp, om det är fråga om flera inteckningsbrev på grund av inteckningar med lika rätt eller med företrädesrätt omedelbart efter varandra.

Prop.
s. 118

I likhet med vad som gällde enligt FHL finns det inget ägarhypotek (se prop. 1984/85:54 s. 18 f.). Den som har förmånsrätt på grund av företagsinteckningsbrev med sämre förmånsrättsläge får förmånsrätt i det lediga utrymme som skapas genom amortering till en borgenär med företagsinteckningsbrev med bättre prioritet.

1 kap. 4 § En företagsinteckning ger företräde i förhållande till annan företagsinteckning i den tidsföljd i vilken inteckningarna söks. Inteckningar som söks på samma inskrivningsdag ger lika rätt, om inte annat följer av 2 kap. 13 §.

Paragrafen behandlar företrädesordningen mellan olika inteckningar. Den motsvarar närmast 1 kap. 3 § i kommitténs lagförslag (se betänkandet s. 343). Enligt 14 § förmånsrättslagen har fordringar med allmän förmånsrätt enligt samma paragraf som huvudregel inbördes lika rätt. Av förevarande paragraf följer dock att företagsinteckningar kan ha olika rätt.

Paragrafen motsvarar helt 3 kap. 4 § första stycket FHL, med undantag för att det här hänvisas till 2 kap. 13 § (se prop. 1983/84:128 s. 64).

I första meningen regleras den inbördes ordningen mellan flera företagsinteckningar, varvid tidsordningen är avgörande. En äldre inteckning går före en yngre. Åldern på fordringarna är alltså utan betydelse. Inte heller dagen för upplåtelse av säkerheten spelar någon roll i sammanhanget.

I andra meningen föreskrivs att inteckningar som söks på samma inskrivningsdag har lika rätt. Inteckningshavarna får, oavsett fordringarnas storlek, dela på det utrymme som finns tillgängligt när bättre prioriterade fordringar har tillgodosetts. Det innebär däremot inte att borgenärerna skall dela *lika* på detta utrymme. Avgörande för fördelningen av utrymmet är i stället det belopp företagsinteckningsbrevet lyder på. Om borgenär A har en fordran på 500.000 kronor och ett företagsinteckningsbrev på 400.000 kronor och borgenär B en fordran på 700.000 kronor och ett inteckningsbrev på 200.000 kronor och det finns 300.000 kronor att dela på, skall alltså A ha 200.000 kronor och B 100.000 kronor.

Vad som föreskrivs i andra meningen gäller dock inte alltid. Enligt 2 kap. 13 § kan inteckningar söka samma dag redan från början ha olika rätt.

Det kan också erinras om att bestämmelserna om inteckningsåtgärder i 2 kap. 14–16 §§ (utbyte, sammanföring och nedsättning) innebär att en intecknings prioritet efter det att den har beviljats på särskild ansökan kan komma att ändras.

1 kap. 5 § Ett konkursbo har inte rätt att få en företagsinteckning eller att upplåta säkerhet på grund av en företagsinteckning.

Paragrafen anger vissa begränsningar för ett konkursbo när det gäller möjligheten till företagsinteckning. Den motsvarar 1 kap. 4 § i kommitténs lagförslag (se betänkandet s. 343).

I förhållande till 1 kap. 4 § första stycket FHL har endast redaktionella ändringar gjorts (se prop. 1983/84:128 s. 52).

I bestämmelsen föreskrivs två separata förbud. Ett konkursbo kan inte beviljas in-teckning av inskrivningsmyndigheten. En sådan ansökan skall avslås. Ett konkursbo har inte heller rätt att utnyttja uttagna företagsin-teckningsbrev genom att använda dem för att upplåta säkerhet. Skulle så ändå ske, är upplåtelsen utan verkan.

Prop.
s. 119

Förbuden, som alltså har tagits över från FHL, är närmast grundade på intresset av ordning i in-teckningsförhållandena (se prop. 1983/84:128 s. 41 f.). Det har också ansetts att ett konkursbo inte behöver kunna in-teckna egendom eller upplåta säkerhet i den.

Förmäns-
rätt

1 kap. 6 § Om borgenären har tillerkänts betalning i konkurs på grund av en företagsin-teckning, är in-teckningen utan verkan till ett belopp som motsvarar vad som har erhållits på företagsin-teckningsbrevets belopp.

Om en företagsin-teckning blir utan verkan, är även företagsin-teckningsbrevet utan verkan. Ändras i annat fall en in-teckning, får in-teckningsbrevet verkan i enlighet med in-teckningens ändrade innehåll.

Dödning av förkommet in-teckningsbrev medför inte att in-teckningen blir utan verkan.

Paragrafen anger bl. a. en företagsin-tecknings verkan när en borgenär har tillerkänts betalning i konkurs. Paragrafen motsvarar delvis 1 kap. 5 § i kommitténs lagförslag (se betänkandet s. 344) och närmast 3 kap. 5 och 6 §§ FHL (se prop. 1983/84:128 s. 65).

Första stycket

I första stycket föreskrivs att en företagsin-teckning förlorar sin verkan till den del en borgenär vid konkurs har fått utdelning på grund av företagsin-teckningen (jfr 11 kap. 22 § konkurslagen). Bestämmelsen är i praktiken relevant endast när näringsidkaren är en fysisk person. En juridisk person upphör som regel efter konkur-sen, varvid även in-teckningen upphör att gälla.

I 2 kap. 20 § första stycket finns en bestämmelse om att det i företagsin-tecknings-registret på anmälan skall antecknas att betalning har erhållits vid konkurs på ett fö-retagsin-teckningsbrevs belopp.

Andra stycket

Av andra stycket framgår att ett företagsin-teckningsbrev inte har någon självständig verkan i förhållande till företagsin-teckningen. I den mån in-teckningen blir utan verkan eller ändras, har in-teckningsbrevet verkan i enlighet med det innehåll som in-teck-ningen har.

Tredje stycket

I tredje stycket klargörs att en företagsin-teckning inte påverkas av att ett förkommet in-teckningsbrev dödas.

2 kap. Inskrivningsförfarandet

Företagsin-teckningsregister och inskrivningsmyndighet

2 kap. 1 § För inskrivning enligt denna lag skall det föras ett register med hjälp av automatiserad behandling, benämnt företagsin-teckningsregistret. Detta skall ge offentlighet åt den information som ingår i registret.

Regeringen meddelar föreskrifter om registrets innehåll, närmare ändamål och behandling av uppgifter samt om personuppgiftsansvar enligt personuppgiftslagen (1998:204).

Regeringen meddelar föreskrifter om expeditonsavgifter för bevis om inskrivningsåtgärd.

Paragrafen behandlar företagsin-teckningsregistret. Den motsvarar närmast 2 kap. 1 § i kommitténs lagförslag.

I förhållandet till 4 kap. 1 § FHL har endast redaktionella ändringar gjorts (se prop. 1983/84:128 s. 38 f. och s. 66 samt prop. 2000/01:88 s. 34 f. och s. 62).

Prop.
s. 120

Första stycket

Inskrivning sker i ett särskilt register som benämns företagsinteckningsregistret. Registret förs med hjälp av automatiserad behandling, dvs. datateknik.

Företagsinteckningsregistret skall ge offentlighet åt den information som ingår i registret. Detta utgör registrets grundläggande ändamål (jfr prop. 1999/2000:39 s. 84). Bestämmelsen har en direkt koppling till personuppgiftslagen. Enligt 9 § i den lagen måste ett registers ändamål vara särskilda, uttryckligt angivna och berättigade (se prop. 1997/98:44 s. 63 f. och s. 120 f.). Personuppgifter får inte heller behandlas för något ändamål som är oförenligt med det för vilket uppgifterna har samlats in. Ifrågarvarande register är offentligt (jfr sistnämnda prop. s. 43 f.).

Andra stycket

I andra stycket anges att regeringen meddelar föreskrifter om företagsinteckningsregistrets innehåll, närmare ändamål och behandling av uppgifter och om personuppgiftsansvar enligt personuppgiftslagen.

Registret är inte särskilt omfattande och de uppgifter som registreras är inte av särskilt känsligt slag. Det har därför ansetts tillfyllest att ta in bestämmelserna om registrets närmare innehåll i en förordning.

Tredje stycket

Enligt tredje stycket får regeringen meddela föreskrifter om expeditionsavgift för bevis om inskrivningsåtgärd.

2 kap. 2 § Ärenden om företagsinteckning eller annan införing i företagsinteckningsregistret på grund av bestämmelse i denna lag eller annan författning (inskrivningsärenden) handläggs av en för landet gemensam inskrivningsmyndighet. Regeringen bestämmer vilken myndighet som skall vara inskrivningsmyndighet.

Prop.
s. 121

Paragrafen behandlar inskrivningsmyndigheten. Den motsvarar 2 kap. 2 § första stycket i kommitténs lagförslag.

I förhållande till 4 kap. 2 § FHL har endast redaktionella ändringar gjorts (se prop. 1983/84:128 s. 66 f. samt prop. 2000/01:88 s. 62).

Av paragrafen framgår att inskrivningsärenden handläggs av en enda för hela landet, av regeringen bestämd, gemensam myndighet. Det är för närvarande Patent- och registreringsverket. Inskrivningsärenden är enligt bestämmelsen inteckning eller annan införing i företagsinteckningsregistret på grund av bestämmelse i denna lag eller annan författning. Det finns alltså två kategorier av inskrivningsärenden, ärenden om företagsinteckning och ärenden om annan införing. Med ärenden om företagsinteckning avses främst ärenden om meddelande av inteckning (se främst 10–13 §§), men även sådana ärenden som kan förekomma om olika inteckningsåtgärder innefattas (se 14–17 §§). Ärenden om annan införing är bl.a. ärenden om anteckningar och rättelser (20–22 §§).

Handläggningen av inskrivningsärenden

2 kap. 3 § Vid behandlingen hos inskrivningsmyndigheten av inskrivningsärenden tillämpas inte 10 § andra stycket, 27 och 28 §§ förvaltningslagen (1986:223).

Ansökningar och anmälningar i inskrivningsärenden skall vara skriftliga.

Paragrafen anger särskilt att förvaltningslagen inte skall tillämpas i vissa fall. Den innehåller också en formföreskrift för ansökningar och anmälningar i inskrivningsärenden. Paragrafen motsvarar närmast 2 kap. 3 § i kommitténs lagförslag.

Paragrafen motsvarar helt 4 kap. 3 § FHL (se prop. 1983/84:128 s. 67 och prop. 2000/01:88 s. 44 f. och s. 62).

Första stycket

Vid behandlingen av inskrivningsärenden hos inskrivningsmyndigheten, dvs. Patent- och registreringsverket, gäller förvaltningslagen generellt (1 § förvaltningslagen).

Det innebär att förvaltningslagens bestämmelser är tillämpliga även för handläggningen av nu aktuella ärenden i den mån denna lag eller annan författning inte innehåller några avvikande bestämmelser.

I första stycket görs ett uttryckligt undantag för vissa bestämmelser i förvaltningslagen, nämligen 10 § andra stycket samt 27 och 28 §§. Bestämmelsen i 10 § andra stycket i förvaltningslagen handlar bl. a. om inkommande handlingar som har avskilts för en myndighets räkning på en postanstalt. Den bestämmelsen passar inte ihop med denna lags systematik med särskilda inskrivningsdagar (se 4 §). Bestämmelserna i 27 och 28 §§ i förvaltningslagen reglerar en myndighets möjlighet att ompröva sina beslut. I förevarande lag finns särskilda bestämmelser om rättelse av beslut i 21 §, vilket – tillsammans med överklagandemöjligheten – gör förvaltningslagens reglering om omprövning överflödigt, även om omprövning tar sikte på sakliga oriktigheter och rättelse på formella brister.

Förmäns-
rätt

Andra stycket

I andra stycket finns en formföreskrift som anger att ansökningar och anmälningar i inskrivningsärenden skall vara skriftliga. Det är tillräckligt att en ansökan är undertecknad av ett ombud för sökanden. I ett sådant fall kan det dock krävas att ombudet kan förete en skriftlig fullmakt undertecknad av sökanden.

Prop.
s. 122

2 kap. 4 § Inskrivningsärenden tas upp på en inskrivningsdag. Inskrivningsdag hålls till klockan tolv varje måndag, tisdag, onsdag, torsdag och fredag som inte är helgdag. Med helgdag avses även midsommarafton, julafton och nyårsafton. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att en inskrivningsdag skall ställas in, om det finns särskilda skäl till det.

En ansökan eller anmälan som har kommit in efter klockan tolv en viss dag anses gjord på nästföljande inskrivningsdag.

Paragrafen reglerar inskrivningsdagar. Den motsvarar helt 2 kap. 4 § i kommitténs lagförslag.

I förhållande till 4 kap. 4 § FHL har endast redaktionella ändringar gjorts (se prop. 1983/84:128 s. 67 f.).

Bestämmelsen reglerar den s.k. intermittenta handläggningen, dvs. principen att handläggningen är knuten till bestämda inskrivningsdagar. Som huvudregel är varje arbetsdag en inskrivningsdag.

Regeringen eller, efter delegering, annan myndighet kan besluta att en framtida inskrivningsdag skall ställas in, om det finns särskilda skäl till det. Sådana särskilda skäl kan vara att en inskrivningsdag infaller i anslutning till en större helg.

2 kap. 5 § Hos inskrivningsmyndigheten förs dagbok över inskrivningsärendena. Handlingarna i sådana ärenden förs samman i akter.

Har sökanden eller någon annan lämnat en uppgift eller förklaring av betydelse för ärendets prövning eller har en särskild utredning gjorts i ärendet, skall detta antecknas i akten. I akten tas även upp förelägganden och andra beslut som inte skall föras in i företagsintektningsregistret.

Paragrafen, som helt motsvarar 2 kap. 5 § i kommitténs lagförslag, behandlar vad som skall ingå i en akt.

Paragrafen motsvarar också helt 4 kap. 5 § FHL (se prop. 1983/84:128 s. 68).

I paragrafen finns bestämmelser om förandet av dagbok och aktbildning i inskrivningsärenden, om att en utredning i ett inskrivningsärende oavsett form skall tillföras akten samt om att även sådana förelägganden och andra beslut som inte skall föras in i företagsintektningsregistret skall dokumenteras i akten. Vilka beslut som skall föras in i företagsintektningsregistret anges i 7 §.

2 kap. 6 § Om det är nödvändigt för utredningen, får ett inskrivningsärende skjutas upp till en viss senare inskrivningsdag.

Om ett ärende skjuts upp, får sökanden föreläggas att lägga fram den utredning eller de uppgifter som behövs. Ansökningen får förklaras förfallen, om sökanden inte följer föreläggandet. Föreläggandet skall innehålla en upplysning om detta.

Prop.
s. 123

Ett inskrivningsärende får vidare skjutas upp till en viss senare inskrivningsdag, om ärendet med hänsyn till beskaffenhet eller omfattning inte lämpligen kan prövas omedelbart. Ett ärende som har skjutits upp av denna anledning skall tas upp till prövning senast på femte inskrivningsdagen efter den inskrivningsdag då ansökningen gjordes.

Paragrafen, som helt motsvarar 2 kap. 6 § i kommitténs lagförslag, anger förutsättningarna för uppskov med ett ärende.

Paragrafen motsvarar också helt 4 kap. 6 § FHL (se prop. 1983/84:128 s. 68 f.).

Första stycket

Ett inskrivningsärende får skjutas upp till en senare inskrivningsdag, om det är nödvändigt för utredningen.

Huruvida det av utredningsskäl är nödvändigt att skjuta upp ett ärende avgör inskrivningsmyndigheten. Om det står klart att en ansökan skall avslås (se främst 11 §), skall ärendet inte skjutas upp. Men det kan vara oklart om ansökan kan bifallas eller inte. Inskrivningsmyndigheten får då möjlighet att skaffa sig det underlag som behövs för att ta slutlig ställning i ärendet genom att skjuta upp ärendet. Av ordalydelsen framgår att ett eventuellt beslut om uppskov skall gälla till viss angiven senare inskrivningsdag. Det går alltså inte att skjuta upp ett inskrivningsärende tills vidare. Det finns ingen yttersta gräns för hur långt in i framtiden ett ärende får skjutas upp (jfr tredje stycket). I 7 § förvaltningslagen finns emellertid ett allmänt krav på att ärenden skall handläggas så snabbt som möjligt utan att säkerheten eftersätts. Det gäller även för inskrivningsärenden enligt denna lag.

Andra stycket

Om utredningen skall kompletteras, krävs det ofta att sökanden involveras. Många gånger kan inskrivningsmyndigheten genom telefonkontakt eller på andra sätt under hand få klarhet beträffande oklarheter i ansökningen. För det fall detta inte lyckas eller det bedöms som olämpligt att på informell väg försöka avhjälpa en brist, anges i andra stycket att inskrivningsmyndigheten får förelägga sökanden att lägga fram den utredning som behövs. Avsikten med denna bestämmelse är främst att ett föreläggande skall ges i skriftlig form och att det också skall besvaras skriftligt.

I ett föreläggande skall anges vad som kan inträffa om föreläggandet inte följs, nämligen att ansökningen får förklaras förfallen. Om ett föreläggande inte följs, är inskrivningsmyndigheten inte tvungen att förklara ansökningen förfallen. När ett föreläggande inte har efterkommit, skall inskrivningsmyndigheten göra en samlad bedömning av förutsättningarna för att endera avgöra ärendet i sak (avslå eller bifalla) eller annars förklara ansökningen förfallen.

Det kan anmärkas att det inte är något som hindrar att inskrivningsmyndigheten självmant inhämtar kompletterande utredning från annan än sökanden. Någon sådan skyldighet för myndigheten följer dock inte av förevarande bestämmelse.

Prop.
s. 124

Tredje stycket

Inskrivningsmyndigheten får skjuta upp ett inskrivningsärende till en senare inskrivningsdag, om ärendet med hänsyn till beskaffenhet eller omfattning inte lämpligen kan prövas omedelbart, dvs. på den inskrivningsdag det kommer in. Om ett ärende innehåller många eller svårbedömda frågor, kan det finnas skäl att skjuta upp ärendet. Skälet bakom denna regel är att ett sådant ärende inte skall fördröja godkännandet av övriga ärenden den dagen.

Bestämmelsen förutsätter i likhet med bestämmelsen i första stycket att uppskovet bestäms till en viss bestämd framtida inskrivningsdag. Till skillnad från vad som gäller enligt första stycket finns det här en tidsbegränsning för uppskovet. Ärendet skall tas upp till slutlig prövning senast på femte inskrivningsdagen efter den inskrivningsdag då ansökningen gjordes.

2 kap. 7 § Ett beslut skall föras in i företagsinteckningsregistret, om beslutet innebär att en ansökan i ett inskrivningsärende bifalls, avslås eller förklaras förfallen eller att ett ärende skjuts upp. Skälen för beslutet skall antecknas i akten eller i dagboken, om beslutet innebär att ansökningen inte bifalls.

Ett beslut som skall föras in i registret meddelas genom införandet och skall anses ha det innehåll som framgår av registret.

Paragrafen anger vilka beslut som skall föras in i företagsinteckningsregistret och följden av att det sker. Den motsvarar helt 2 kap. 7 § i kommitténs lagförslag.

I förhållande till 4 kap. 7 § FHL har endast redaktionella ändringar gjorts (se prop. 1983/84:128 s. 69 f.).

Förmäns-
rätt

Första stycket

Vissa beslut skall föras in i företagsinteckningsregistret. Det gäller beslut som innebär att en ansökan bifalls, avslås eller förklaras förfallen eller att ett ärende skjuts upp. I alla dessa fall måste alltså beslutet framgå av registret. Andra beslut behöver inte antecknas i registret. Sådana beslut, t. ex. beslut om att förelägga sökanden något, skall dock framgå av akten i ärendet (se 5 § andra stycket). Bestämmelsen hindrar inte att också sådana beslut förs in i registret.

Av andra mening framgår att ett beslut uttryckligen behöver motiveras enbart i de fall ansökningen inte bifalls. Om en ansökan avslås eller förklaras förfallen eller om ett ärende skjuts upp, skall skälen för beslutet framgå av akten eller dagboken. Vid bifall till en ansökan behöver skälen inte redovisas.

Andra stycket

I andra stycket regleras den principiellt viktiga frågan om företagsinteckningsregistrets betydelse i förhållande till de handlingar i ärendet som ligger till grund för införandet i registret. Regeln innebär att registret har en självständig betydelse. Införingen i registret skall alltså utgöra den enda form i vilken myndighetens beslut framträder utåt. Det innehåll som åsyftas är innehållet i registret på det sätt det framgår när det införs. Om innehållet i registret och akten är oförenligt, är det innehållet i registret som är avgörande.

Prop.
s. 125

Beslutet får rättsverkan från utgången av den inskrivningsdag till vilken det hänförs sig.

2 kap. 8 § Om ett beslut i ett inskrivningsärende har gått emot sökanden eller någon annan, skall denne genast underrättas om beslutet. I underrättelsen skall anges de skäl för beslutet som har antecknats i akten eller i dagboken och vad den som vill överklaga beslutet skall göra.

Paragrafen anger vad som skall iaktas om ett beslut gått emot någon. Paragrafen motsvarar närmast 2 kap. 8 § i kommitténs lagförslag.

I förhållande till 4 kap. 8 § FHL har vissa ändringar gjorts (se prop. 1983/84:128 s. 70 f.).

I paragrafens första mening föreskrivs att en underrättelse skall lämnas till sökanden om ett beslut har gått honom emot. Hit hör beslut om att ansökningen har avslagits, förklarats förfallen liksom beslut om att skjuta upp ett ärende. Bestämmelsen är inte begränsad till att gälla enbart beslut genom vilket ärendet avgörs. Ett syfte med bestämmelsen är att förebygga att personen försitter överklagandetiden. Underrättelsen bör regelmässigt återge själva beslutet, sådant det framgår av företagsinteckningsregistret eller av akten. Den som skall underrättas är först och främst sökanden. Om sökanden har ett ombud, skall underrättelsen enligt allmänna processuella regler normalt sändas till ombudet i stället för till sökanden själv (se 11 § delgivningslagen [1970:428]).

Förutom beslut som går emot sökanden avser bestämmelsen också beslut som går emot någon annan än sökanden. I normalfallet är det enbart sökanden som berörs av ett icke bifallande beslut. Det kan undantagsvis vara tänkbart att även någon annan berörs negativt av att en ansökan inte bifalls. I så fall skall också denne underrättas. Denna underrättelseskyldighet är inte, som enligt motsvarande bestämmelse

i FHL, begränsad till personer som hörts i ärendet. Det krävs dock att vederbörande är känd för inskrivningsmyndigheten. Det finns alltså inte någon skyldighet för inskrivningsmyndigheten att undersöka vilka som kan komma att beröras av ett icke bifallande beslut.

I andra meningen sägs att underrättelsen skall ange dels vilka skäl för beslutet som har antecknats, dels vad den som vill överklaga beslutet måste göra.

I paragrafen sägs inget om på vilket sätt en underrättelse enligt bestämmelsen skall ske. Det är alltså myndigheten som bestämmer formerna för underrättelsen (se vidare kommentaren till 24 §).

2 kap. 9 § Om ett inskrivningsärende enligt beslut av domstol skall tas upp till ny handläggning av inskrivningsmyndigheten, skall det ske genast efter det att beslutet har kommit myndigheten till handa.

Paragrafen innebär att det åligger inskrivningsmyndigheten att självmant och utan dröjsmål ta upp ett återförvisat ärende till handläggning. Paragrafen motsvarar 2 kap. 9 § i kommitténs lagförslag.

I förhållande till 4 kap. 9 § FHL har endast redaktionella ändringar gjorts (se prop. 1983/84:128 s. 71 och prop. 2000/01:88 s. 62).

Prop.
s. 126

Att ärendet skall tas upp genast innebär att det återförvisade ärendet skall tas upp till handläggning den inskrivningsdag det når inskrivningsmyndigheten, under förutsättning att domstolens återförvisningsbeslut har vunnit laga kraft. Har beslutet inte vunnit laga kraft, skall inskrivningsmyndigheten avvakta att beslutet vinner laga kraft innan ärendet tas upp till ny handläggning.

En domstol kan aldrig bevilja en inskrivning. I stället får domstolen, när det finns skäl, återförvisa ett ärende till inskrivningsmyndigheten som vid återupptagandet får beakta de omständigheter som finns då.

Inteckningsansökan

2 kap. 10 § En ansökan om företagsinteckning skall innehålla uppgift om det belopp i svenska kronor på vilket inteckningen skall lyda.

Sökanden skall lämna styrkt uppgift om namn eller firma och person- eller organisationsnummer. Om uppgifterna redan finns registrerade hos inskrivningsmyndigheten behöver sökanden inte styrka dessa.

Paragrafen anger vad en ansökan skall innehålla i sak och vilka uppgifter som skall lämnas om sökandens person m.m. Paragrafen motsvarar närmast 2 kap. 10 § i kommitténs lagförslag.

Paragrafen motsvarar 4 kap. 10 § FHL (se prop. 1983/84:128 s. 71 f. och prop. 2000/01:88 s. 63).

Första stycket

En ansökan om företagsinteckning skall innehålla uppgift om det belopp i svenska kronor som inteckningen skall lyda på (jfr 1 kap. 1 §). Beloppet måste alltså vara bestämt i hela kronor. Det anges inte uttryckligen att ansökningen skall innehålla en begäran om att inteckning skall beviljas, utan det får anses underförstått så snart en ansökan ges in.

Andra stycket

Enligt andra stycket ställs vissa krav på uppgifter rörande sökandens person. Sålunda skall alltid sökandens namn eller firma anges. Är sökanden en fysisk person, skall personnummer anges. Är sökanden en juridisk person, skall i stället organisationsnummer anges. Skulle sökanden vara ett dödsbo, skall den avlidnes personnummer anges.

Uppgifterna rörande namn (firma) och person- eller organisationsnummer skall styrkas i ansökningen. När det gäller företagsinteckning utgör sökandens identitet det avgörande momentet för att kunna individualisera vems egendom som har intecknats. Detta skiljer företagsinteckningen från t.ex. fastighetsinteckningen där det

i stället är fastigheten som är inteckningsenhet. I fastighetsfallen saknar därför sökandens identitet betydelse för att kunna identifiera inteckningsenheten.

Kravet på att lämna styrkta uppgifter om namn och person- eller organisationsnummer uppfylls enklast och bäst om det till ansökningen fogas ett personbevis från skattemyndigheten.

Om inskrivningsmyndigheten redan har tillgång till uppgifterna, behöver sökanden inte styrka dem.

Prop.
s. 127

Förmäns-
rätt

2 kap. 11 § En ansökan om företagsinteckning skall avslås, om

1. bestämmelserna i 3 § andra stycket eller 10 § inte har följts, eller
2. sökanden är i konkurs eller försätts i konkurs den inskrivningsdag då inteckningen söks.

Paragrafen klargör två fall när en ansökan om företagsinteckning skall avslås. Den motsvarar närmast 2 kap. 11 § i kommitténs lagförslag (se betänkandet s. 344 f.).

Paragrafen motsvarar närmast 4 kap. 11 § FHL (se prop. 1983/84:128 s. 73 f.).

Enligt första punkten skall en ansökan avslås, om 3 § andra stycket eller 10 § inte har iakttagits. I dessa bestämmelser anges att ansökningen skall vara skriftlig, att ansökningen skall lyda på ett bestämt belopp i svenska kronor samt att ansökningen skall innehålla vissa uppgifter om sökanden och i förekommande fall dennes ombud.

Om ansökningen brister i något av dessa hänseenden, skall den alltså avslås. Inskrivningsmyndigheten får omedelbart avslå ansökningen men är naturligtvis inte tvungen att direkt meddela ett sådant beslut. Inskrivningsmyndigheten kan i stället begära komplettering från sökanden antingen under hand, t. ex. via telefon, eller genom ett formellt skriftligt föreläggande. Om ett föreläggande ges, torde det regelmässigt innebära att inskrivningsmyndigheten samtidigt beslutar att skjuta upp ärendet (jfr 6 §).

Enligt andra punkten skall ansökningen avslås om sökanden är i konkurs eller försätts i konkurs den inskrivningsdag då inteckningen söks. Av konkurslagens bestämmelser följer att den som är i konkurs inte är behörig att ansöka om företagsinteckning (jfr 3 kap. 1 § konkurslagen), vilket utan nu aktuell bestämmelse torde innebära att en ansökan från en konkursgäldenär skulle avvisas. Men i förevarande punkt anges uttryckligen att en sådan ansökan skall avslås.

Om en ansökan från den som är försatt i konkurs ändå skulle leda till bifall och företagsintektningsbrev utfärdas, är själva intektningsbrevet inte ogiltigt. Om en konkursgäldenär skulle använda ett företagsintektningsbrev för att upplåta förmånsrätt till säkerhet för en fordran enligt denna lag, reglerar konkurslagen giltigheten av en sådan upplåtelse. I normalfallet följer då att upplåtelsen blir utan verkan (jfr 3 kap. 1 och 2 §§ konkurslagen).

Avslagsgrunderna i paragrafen är inte uttömmande. En ansökan kan avslås även i andra fall, t. ex. om en ansökan görs av någon som är omyndig eller av något annat skäl saknar rättshandlingsförmåga.

En ansökan skall givetvis också avslås om det inte finns förutsättningar att bevilja en inteckning. Som exempel kan nämnas att ett konkursbo inte har rätt att få företagsinteckning (1 kap. 5 §). Om ett konkursbo ändå skulle ansöka om företagsinteckning, skall en sådan ansökan avslås. Detsamma gäller om någon skulle ansöka om en begränsad företagsinteckning, eftersom en företagsinteckning beviljas i all sökandens egendom (jfr 1 kap. 1 §). I fråga om inteckningar enligt FHL, se övergångsbestämmelserna.

2 kap. 12 § Om det inte finns något som hindrar det, skall företagsinteckning beviljas och företagsintektningsbrev utfärdas på grund av inteckningen. Bestämmelser om utfärdande av nytt intektningsbrev i stället för intektningsbrev som har dödat finns i lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling.

Prop.
s. 128

Paragrafen anger när en företagsinteckning skall beviljas och ett företagsintektningsbrev utfärdas. Den motsvarar 2 kap. 12 § i kommitténs lagförslag.

I förhållande till 4 kap. 12 § FHL har redaktionella ändringar gjorts (se prop. 1983/84:128 s. 74).

Första stycket

En ansökan mot vilken det inte finns något hinder skall beviljas. Ett beviljande skall leda till en inteckning, och detta innebär att ett företagsinteckningsbrev skall utfärdas.

Andra stycket

I det andra stycket erinras om att det i lagen om dödande av förkommen handling finns bestämmelser om utfärdande av ett nytt företagsinteckningsbrev som ersättning för det dödade. Av den lagen framgår att företagsinteckningsbrev kan vara föremål för dödande (se 1 §).

2 kap. 13 § En företagsinteckning som skulle medföra lika företrädesrätt som en annan inteckning skall vid inskrivningen förklaras gälla efter den andra inteckningen, om sökanden begär det. En inteckning som sätts efter en annan inteckning gäller också efter en inteckning med lika rätt som eller bättre rätt än den andra inteckningen, även om detta inte anges i beslutet.

Paragrafen anger sökandens möjlighet att påverka företagsinteckningarnas prioriteringsordning. Den motsvarar helt 2 kap. 13 § i kommitténs lagförslag.

Paragrafen motsvarar också helt 4 kap. 13 § FHL (se prop. 1983/84:128 s. 74 f.).

I 1 kap. 4 § föreskrivs att inteckningar som söks samma inskrivningsdag ger lika rätt. Det är huvudregeln. Denna huvudregel kompletteras av ett undantag i förevarande paragraf.

Här föreskrivs i första meningen att två eller flera inteckningar som söks samma dag på sökandens begäran skall rangordnas efter varandra. Det är alltså ett avsteg från huvudregeln som sökanden disponerar över. Inskrivningsmyndigheten måste följa sökandens begäran om en sådan rangordning. Förevarande bestämmelse reglerar endast förhållandet mellan inteckningar som söks samma inskrivningsdag. Enligt bestämmelsen kan den inbördes ordningen mellan redan beviljade inteckningar inte ändras. En sådan möjlighet finns däremot enligt bestämmelsen om nedsättning i 16 §.

I andra meningen anges att en inteckning som har satts efter en annan också får prioritet efter inteckningar med bättre eller lika rätt som den andra inteckningen. Detta följer alltså av denna bestämmelse och behöver inte anges särskilt i beslutet.

Prop. s. 129 *Inteckningsåtgärder*

2 kap. 14 § Ett företagsinteckningsbrev får på ansökan av den vars egendom intecknats och efter medgivande av inteckningsbrevets innehavare bytas ut mot två eller flera nya inteckningsbrev (utbyte). I fråga om de nya inteckningsbrevens inbördes företrädesrätt gäller 13 §.

Paragrafen behandlar inteckningsåtgärden utbyte. Paragrafen motsvarar helt 2 kap. 14 § i kommitténs lagförslag.

I förhållande till 4 kap. 15 § FHL har endast redaktionella ändringar gjorts (se prop. 1983/84:128 s. 76).

Lagen innehåller motsvarigheter till alla de inteckningsåtgärder som fanns i FHL med undantag för utsträckning. Det hänger samman med att det inte längre är möjligt att bevilja inteckning enbart i del av en verksamhet. I övergångsbestämmelserna finns dock en bestämmelse som möjliggör för inskrivningsmyndigheten att ta upp ett ärende om utsträckning till behandling och bevilja den sökta åtgärden i fråga om inteckningar som beviljats före lagens ikraftträdande (se vidare kommentaren till andra punkten i övergångsbestämmelserna).

Utbyte innebär att ett företagsinteckningsbrev byts ut mot *flera*. Det motsatta förfarandet, att byta ut flera inteckningsbrev mot ett enda, är inte utbyte utan sammanföring och regleras i 15 §. Att byta ut flera inteckningsbrev mot flera andra eller att byta ut ett inteckningsbrev mot ett annat, kan åstadkommas genom att man på vissa sätt kombinerar inteckningsåtgärderna utbyte och sammanföring.

När ett företagsinteckningsbrev enligt förevarande bestämmelse byts ut mot flera nya, får de nya inteckningsbrevens enligt huvudregeln i 1 kap. 4 § lika företrädesrätt.

Bestämmelsen i 13 § möjliggör dock för sökanden att begära att med de nya företagsinteckningsbrevens skall följa olika företrädesrätt.

Det är enbart ägaren av den intecknade egendomen som kan ansöka om utbyte. Förutom en ansökan av ägaren krävs att inteckningsbrevets innehavare ger sitt medgivande till utbytet. Enligt 18 § måste också företagsinteckningsbrevet ges in till inskrivningsmyndigheten; själva ingivandet utgör då bevis om innehavarens medgivande till åtgärden.

Ansökningen om utbyte måste vara skriftlig.

2 kap. 15 § Företagsinteckningar som har inbördes lika rätt eller gäller omedelbart efter varandra får på ansökan av den vars egendom intecknats och efter medgivande av företagsinteckningsbrevens innehavare föras samman till en inteckning (sammanföring). Denna inteckning skall gälla med den förmånsrätt som tillkommer den av de sammanförda inteckningarna som har sämsta rätt.

En inteckning som avses i första stycket skall förklaras gälla för ett lägre belopp än det som de sammanförda inteckningarna sammanlagt uppgår till, om sökanden begär det och inteckningsbrevens innehavare medger det.

Paragrafen reglerar inteckningsåtgärden sammanföring. Paragrafen motsvarar närmast 2 kap. 15 § i kommitténs lagförslag.

I förhållande till 4 kap. 16 § FHL har endast redaktionella ändringar gjorts (se prop. 1983/84:128 s. 76 f.).

Första stycket

Av första stycket framgår att två eller flera företagsinteckningar får föras samman på ansökan av ägaren av den intecknade egendomen och efter medgivande av innehavarna av företagsinteckningsbrevens. För åtgärden krävs vidare att de i sammanföringen ingående företagsinteckningarna har inbördes lika rätt eller gäller omedelbart efter varandra.

Det motsatta förfarandet, att byta ut ett inteckningsbrev mot flera, är utbyte och regleras i 14 §. Att byta ut flera inteckningsbrev mot flera andra eller att byta ut ett inteckningsbrev mot ett annat kan åstadkommas genom att inteckningsåtgärderna utbyte och sammanföring kombineras.

När flera företagsinteckningar förs samman till en ny inteckning, skall den nya inteckningen ha den företrädesrätt som tillkommer den av de sammanförda inteckningarna som har sämst rätt.

Andra stycket

Bestämmelsen i andra stycket möjliggör för sökanden att – med medgivande av inteckningsbrevens innehavare – begära att den nya inteckningen lyder på ett lägre belopp än de sammanförda inteckningarnas sammanlagda belopp.

De aktuella företagsinteckningsbrevens skall ges in till inskrivningsmyndigheten, varvid ingivandet av företagsinteckningsbrevet blir bevis om innehavarens medgivande till åtgärden (18 §).

Ansökningen om sammanföring måste vara skriftlig.

2 kap. 16 § En företagsinteckning får på ansökan av den vars egendom intecknats och efter medgivande av företagsinteckningsbrevets innehavare sättas ned efter en annan inteckning (nedsättning). En inteckning som sätts ned efter en annan inteckning gäller också efter en inteckning med lika rätt som eller bättre rätt än den andra inteckningen, även om detta inte anges i beslutet.

Paragrafen reglerar inteckningsåtgärden nedsättning. Paragrafen motsvarar helt 2 kap. 16 § i kommitténs lagförslag.

I förhållande till 4 kap. 17 § FHL har endast redaktionella ändringar gjorts (se prop. 1983/84:128 s. 78).

Nedsättning innebär att en befintlig inteckning placeras efter en annan befintlig inteckning. Skulle det vara så att den senare inteckningen har lika rätt som en annan inteckning, placeras den nedsatta inteckningen även efter den. Alla inteckningar

som har bättre rätt än den inteckning efter vilken den nedsatta inteckningen sätts får bättre rätt än den nedsatta inteckningen. På samma sätt som beträffande andra inteckningsåtgärder krävs även här att ägaren till den egendom som är intecknad har ansökt om åtgärden och att innehavaren av det aktuella företagsinteckningsbrevet har lämnat sitt medgivande. Inteckningsbrev måste ges in till inskrivningsmyndigheten, varvid ingivandet av inteckningsbrevet blir bevis om innehavarens medgivande till åtgärden (18 §).

Ansökningen om nedsättning måste vara skriftlig.

2 kap. 17 § På ansökan av den vars egendom intecknats och efter medgivande av företagsinteckningsbrevets innehavare får en företagsinteckning dödas (dödning).

Prop. s. 131 Bestämmelser om dödning av inteckning när inteckningsbrevet har förkommit finns i lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling.

Paragrafen reglerar inteckningsåtgärden dödning. Den motsvarar 2 kap. 17 § i kommitténs lagförslag.

Paragrafen motsvarar närmast 4 kap. 18 § FHL (se prop. 1983/84:128 s. 78 f.).

Första stycket

Av första stycket framgår att en företagsinteckning kan dödas. På samma sätt som beträffande andra inteckningsåtgärder krävs att ägaren till den egendom som är intecknad har ansökt om åtgärden och att företagsinteckningsbrevets innehavare har lämnat sitt medgivande. Företagsinteckningsbrevet måste ges in till inskrivningsmyndigheten, varvid ingivandet av inteckningsbrevet blir bevis om innehavarens medgivande till åtgärden (18 §).

Ansökningen om dödning måste vara skriftlig.

Andra stycket

I andra stycket anges att bestämmelser om dödning av en inteckning när företagsinteckningsbrevet har kommit bort finns i lagen om dödande av förkommen handling. Av den lagen framgår också att inteckningshandlingen kan dödas.

2 kap. 18 § I fall då medgivande krävs enligt 14–17 §§ skall företagsinteckningsbrevet lämnas in till inskrivningsmyndigheten.

Paragrafen anger i vilka fall ett inteckningsbrev skall ges in till inskrivningsmyndigheten. Paragrafen motsvarar helt 2 kap. 18 § i kommitténs lagförslag.

I förhållande till 4 kap. 19 § FHL har endast redaktionella ändringar gjorts (se prop. 1983/84:128 s. 79).

I paragrafen föreskrivs att de företagsinteckningsbrev som berörs av en inteckningsåtgärd enligt 14–17 §§ i samband med en ansökan om åtgärden skall ges in till inskrivningsmyndigheten.

Aktuellt inteckningsbrev skall ges in oavsett om sökanden själv eller någon annan är innehavare. Någon särskild förklaring av innehavaren att han medger den sökta åtgärden behövs inte, utan det förhållande att företagsinteckningsbrevet ges in utgör i sig tillräckligt bevis om medgivandet.

Ingivandet har också betydelse i ett annat avseende. På grund av inteckningsåtgärden måste företagsinteckningsbrevet nämligen antingen makuleras och ersättas av ett eller flera nya företagsinteckningsbrev eller förses med bevis om inteckningsåtgärden.

Prop. s. 132 *Anteckning och rättelse i företagsinteckningsregistret*

2 kap. 19 § På ansökan av den som innehar ett företagsinteckningsbrev skall innehavet antecknas i företagsinteckningsregistret. Sökanden skall föreläggas att visa upp inteckningsbrevet, om det finns anledning att anta att sökanden inte innehar detta. Om någon annan redan är antecknad som innehavare, skall inskrivningsmyndigheten sedan det nya innehavet har antecknats ta bort den tidigare anteckningen och underrätta den vars innehav var antecknat.

En anteckning om innehav skall tas bort, om den vars innehav har antecknats anmäler att innehavet har upphört.

Paragrafen behandlar anteckning av innehav av företagsinteckningsbrev. Paragrafen motsvarar 2 kap. 19 § i kommitténs lagförslag.

I förhållande till 4 kap. 20 § FHL har endast redaktionella ändringar gjorts (se prop. 1983/84:128 s. 79 f.).

Första stycket

Inskrivningsmyndigheten skall på ansökan av innehavaren anteckna innehavet i företagsinteckningsregistret. Formellt sett är detta inte fråga om någon inteckningsåtgärd (jfr 14–17 §§), och till skillnad mot när det ansöks om en inteckningsåtgärd krävs det inte för anteckning att företagsinteckningsbrevet ges in till inskrivningsmyndigheten. Anteckningen innebär emellertid rent faktiskt att en åtgärd, nämligen en anteckning, vidtas i inskrivningsregistret. Det är alltså inte tillräckligt att anteckna innehavet i akten eller på annat sätt, utan innehavet skall antecknas i registret (jfr 7 §).

Innehavsantekning kan endast ske på ansökan från den som innehar inteckningsbrevet. Normalt skall ett påstående från sökanden att han innehar företagsinteckningsbrevet godtas och vara tillräckligt för att anteckning skall ske. Om det finns anledning att anta att ett påstående om innehav inte är korrekt, skall inskrivningsmyndigheten förelägga sökanden att visa upp inteckningsbrevet.

I tredje meningen anges att en anteckning om innehav skall förenas med avförande av en eventuell tidigare anteckning om innehav beträffande samma företagsinteckningsbrev. Den som var antecknad som innehavare och genom en ny anteckning avförs skall underrättas om åtgärden.

En anteckning om innehav medför inga särskilda rättsverkningar. De rättigheter som är förbundna med innehavet av ett företagsinteckningsbrev kan endast utövas av den som rent faktiskt innehar brevet. Enbart på grund av en innehavsantekning kan ingen rätt hävdas. Innehavsantekningen fyller närmast en servicefunktion. Genom att ha sitt innehav antecknat kan man få underrättelser om förfaranden som berör innehavarens rätt.

Ansökningen om anteckning måste vara skriftlig.

Andra stycket

Av andra stycket framgår att en innehavsantekning skall tas bort på anmälan av den som står antecknad som innehavare. Även en anmälan måste vara skriftlig.

2 kap. 20 § I företagsinteckningsregistret skall antecknas när det har anmälts till inskrivningsmyndigheten att betalning i konkurs har erhållits på ett företagsinteckningsbrevs belopp.

Prop.
s. 133

Det kan även i andra fall följa av lag eller annan författning att ett visst förhållande skall antecknas i registret.

En antekning i registret skall tas bort, om den uppenbarligen inte längre har någon betydelse.

Paragrafen anger vad som skall antecknas i registret och under vilka förutsättningar en antekning skall avföras ur registret. Den motsvarar 2 kap. 20 § i kommitténs lagförslag.

Paragrafen motsvarar närmast 4 kap. 21 § FHL (se prop. 1983/84:128 s. 80 f.).

Första stycket

En anmälan om att betalning vid konkurs har utfallit på ett företagsinteckningsbrevs belopp skall antecknas i företagsinteckningsregistret. Bestämmelsen har samband med bestämmelsen i 1 kap. 6 § om att en företagsintekning blir utan verkan till belopp som motsvarar vad som vid konkurs har erhållits på inteckningsbrevets belopp.

Anteckning skall ske på anmälan. Enligt 12 och 34 §§ konkursförordningen (1987:916) skall domstolen underrätta inskrivningsmyndigheten när ett konkursbeslut har meddelats och när en konkurs har avslutats. Om en konkurs avslutas med utdelning (se 11 kap. konkurslagen), framgår det av anmälan om en innehavare av en företagsintekning fått betalt. Anteckning enligt förevarande bestämmelse skall ske när utdelningen har vunnit laga kraft.

Andra stycket

Det erinras om att det även i andra fall än som avses i första stycket kan följa av lag eller annan författning att anteckning skall ske i företagsinteckningsregistret. Ett exempel på det är 10 § lagen om dödande av förkommen handling, där det anges att domstolen skall lämna inskrivningsmyndigheten vissa underrättelser i ett ärende hos domstolen om dödande av förkommen handling.

Tredje stycket

I tredje stycket finns en bestämmelse av ordningskaraktär. En anteckning i registret skall avföras, om den uppenbarligen inte längre kan vara av betydelse. Det är inskrivningsmyndigheten som självmant skall se till att uppenbart betydelselösa anteckningar avförs ur registret. Någon anmälan krävs inte.

Prop.
s. 134

2 kap. 21 § En uppgift som har förts in i företagsinteckningsregistret skall rättas, om uppgiften innehåller någon uppenbar oriktighet till följd av inskrivningsmyndighetens eller någon annans skrivfel eller liknande förbiseende eller till följd av något tekniskt fel. Det inbördes företrädet mellan anteckningar som berörs av en rättelse skall bestämmas efter vad som är skäligt, om rättelsen kan skada den vars egendom har intecknats eller någon innehavare av företagsinteckningsbrev.

Innan rättelse sker, skall inskrivningsmyndigheten ge den som berörs av åtgärden, om han är känd, tillfälle att yttra sig. Även den myndighet som avses i 3 kap. 3 § skall ges tillfälle att yttra sig. Något yttande behöver dock inte inhämtas, om det är uppenbart obehövt.

En anteckning om ärendet skall göras i registret, om inte beslut meddelas samma dag som ärendet har tagits upp.

Denna paragraf gäller i stället för 28 § personuppgiftslagen (1998:204).

Paragrafen innehåller bestämmelser om rättelse av felaktiga införingar i företagsinteckningsregistret. Paragrafen motsvarar närmast 2 kap. 21 § i kommitténs lagförslag.

I förhållande till 4 kap. 22 § FHL har endast redaktionella ändringar gjorts (se prop. 1983/84:128 s. 82 f. och prop. 2000/01:88 s. 51 f. och s. 63).

Tillsammans med 22 § reglerar bestämmelsen förfarandet i samband med rättelse. Regleringen utgör en särreglering i förhållande till den generella rättelsereglering som finns i personuppgiftslagen och Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (dataskyddsdirektivet). En skillnad mellan denna bestämmelse och den som finns i personuppgiftslagen är att denna bestämmelse uppställer ett krav på att felaktigheten skall vara uppenbar. Personuppgiftslagen uppställer inte heller något krav på att part skall beredas tillfälle att yttra sig i ärende om rättelse utan anger tvärtom att rättelse skall ske omedelbart. Enligt artikel 13.1 g i dataskyddsdirektivet får omfattningen av rätten till rättelse begränsas med hänsyn till skyddet av den registrerades eller andras fri- och rättigheter. En registrering i företagsinteckningsregistret får betydande rättsliga och ekonomiska verkningar. De begränsningar som de särskilda rättelsereglerna i lagen om företagsinteckning innefattar avser att skydda sådana rättigheter som anges i direktivet. Reglerna omfattas – liksom motsvarande reglering i FHL – således av det angivna undantaget i direktivet.

Bestämmelsen utgör dessutom en särreglering som gäller framför förvaltningslagens omprövningsreglering (se 27 och 28 §§ förvaltningslagen och jfr 3 § första stycket i denna lag).

Första stycket

I första meningen föreskrivs att en införing skall rättas om den innehåller någon uppenbar oriktighet, antingen till följd av skrivfel eller liknande förbiseende eller annars till följd av något tekniskt fel. Det är alltså fråga om sådana fall då införingen av någon särskilt angiven anledning har kommit att avvika från vad som var den beslutandes vilja. De särskilt angivna anledningarna är skrivfel eller motsvarande eller tekniskt fel. Om oriktigheten däremot beror på något annat förhållande, t.ex. felaktig rätts-

tillämpning, kan rättelseinstituet enligt förevarande bestämmelse inte användas. I stället får det beslut som föranlett den felaktiga införingen angripas genom överklagande. En fråga om rättelse kan inskrivningsmyndigheten ta upp självmant eller efter påpekande. Ett påpekande kan därvid framställas i samband med en ansökan eller helt formlost utan samband med att något ärende pågår.

Prop.
s. 135

Möjligheten att rätta en införing är inte begränsad till de fall den felaktiga införingen beror på inskrivningsmyndighetens skrivfel eller förbiseende. Även skrivfel eller förbiseende av någon annan, t. ex. en sökande, kan föranleda att en fråga om rättelse väcks.

Förmäns-
rätt

I andra meningen föreskrivs att det inbördes företrädet mellan inteckningar som berörs av en rättelse skall bestämmas efter vad som är skäligt om rättelsen kan skada den vars egendom har intecknats eller någon innehavare av företagsinteckningsbrev. Denna bestämmelse utgör ett skydd för allmänna och enskilda intressen som kan beröras av en rättelse. I den mån en rättelse skulle kunna bli till skada för den vars egendom har intecknats eller någon innehavare av ett företagsinteckningsbrev, skall inskrivningsmyndigheten alltså efter en skälighetsprövning fastställa det inbördes företrädet mellan inteckningar som berörs av rättelsen. Det kan härvid förekomma att det inte går att undvika att någon drabbas av slutlig skada. En bestämmelse om rätt till ersättning av staten i sådana fall finns i 3 kap. 2 §.

Andra stycket

Inskrivningsmyndigheten skall ge den som berörs av en rättelse och är känd tillfälle att yttra sin innan rättelse sker. Denna kommunikationsskyldighet innebär självfallet inte att en rättelseåtgärd är beroende av samtycke från den som berörs. En förutsättning för kommunikationsskyldigheten är, som nämnts, att den som berörs är känd. Inskrivningsmyndigheten har ingen skyldighet att särskilt efterforska om det finns någon som kan vara berörd.

Vidare föreskrivs i andra meningen att även den myndighet som avses i 3 kap. 3 § skall ges tillfälle att yttra sig. Detta hänger samman med regleringen i 3 kap. 2 §.

Kommunikationsskyldigheten är dock inte absolut. Av tredje meningen framgår att något yttrande inte behöver inhämtas om det är uppenbart obehövligt. Ett fall när detta undantag från kommunikationsskyldigheten är tillämpligt är när en rättelse inte påverkar någons rätt.

2 kap. 22 § Ett beslut i ett ärende om rättelse meddelas genom att beslutet förs in i registret. Skälen för beslutet antecknas i akten eller i dagboken. I stället för bevis eller handling som har utfärdats i enlighet med den uppgift som tidigare förts in skall en ny sådan handling utfärdas.

Den tidigare handlingen skall krävas in, göras obrukbar och behållas av inskrivningsmyndigheten. Den som innehar handlingen är skyldig att lämna in den för detta ändamål. I föreläggande att fullgöra en sådan skyldighet får vite sättas ut. Vitet döms ut av inskrivningsmyndigheten.

Paragrafen reglerar närmare förfarandet vid rättelse. Den motsvarar helt 2 kap. 22 § i kommitténs lagförslag.

I förhållande till 4 kap. 23 § FHL har endast redaktionella ändringar gjorts (se prop. 1983/84:128 s. 83).

Första stycket

Beslut i ärenden om rättelse meddelas genom införing i registret. När en fråga om rättelse uppkommer, behandlas den inom ramen för ett särskilt inskrivningsärende. Bestämmelsen i 8 § om underrättelse om beslut är tillämplig. Det betyder att inskrivningsmyndigheten kan vara tvungen att lämna underrättelse både när rättelse har gjorts och när beslut har meddelats att inte vidta någon rättelse. Vidare anges att en ny handling skall utfärdas i stället för bevis eller handling som har utfärdats i enlighet med den tidigare felaktiga införingen, när rättelse har gjorts.

Prop.
s. 136

Andra stycket

Inskrivningsmyndigheten skall kräva att få in den handling som utfärdats i anledning av det felaktiga beslutet, göra den obrukbar och behålla den. Det innebär att myndigheten inte kan makulera handlingen och göra sig av med den (jfr vad som gäller vid inteckningsåtgärder i 18 §). Den måste behållas men förses med anteckning eller motsvarande som utvisar att den inte är gällande. Den som innehar handlingen är skyldig att ge in den för detta ändamål. Denna skyldighet kan vitessanktioneras. För frågor om hur vitesbeloppet skall bestämmas m.m. finns regler i lagen (1985:206) om viten (se också prop. 1984/85:96 s. 25 f. och 49 f.). Av bestämmelsen i fjärde meningen framgår att det är inskrivningsmyndigheten som dömer ut vite. Regleringen i denna bestämmelse avviker från den generella regleringen i 6 och 7 §§ lagen om viten (se anf. prop. s. 36 f. och 52 f.).

Överklagande

2 kap. 23 § Ett beslut av inskrivningsmyndigheten i ett inskrivningsärende får överklagas till tingsrätten av den som beslutet rör, om det har gått honom emot. Ett beslut som inte är slutligt får överklagas endast i de fall som avses i 37 § lagen (1996:242) om domstolsärenden. Behörig domstol är den tingsrätt inom vars domkrets inskrivningsmyndigheten är belägen.

Vid överklagande tillämpas lagen om domstolsärenden, om inte annat följer av denna lag. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till hovrätten.

Paragrafen anger förutsättningarna för överklagande. Den motsvarar närmast 2 kap. 23 § första stycket i kommitténs lagförslag.

Paragrafen motsvarar närmast 4 kap. 24 § FHL (se prop. 2000/01:88 s. 46 f. och s. 63 f.).

Första stycket

Två förutsättningar måste vara uppfyllda för att klagorätt skall finnas. Den som klagat måste ha dels en viss rättslig ställning i förhållande till saken, dels ett intresse av ändring. Dessa krav uttrycks i förevarande bestämmelse så att ett beslut måste röra klaganden respektive att beslutet gått klaganden emot. Ett beslut i ett inskrivningsärende rör alltid sökanden. Men det kan inte uteslutas att även andra berörs av beslutet så att de skall anses ha klagorätt. Så snart en ansökan inte har vunnit bifall torde kravet på ändringsintresse vara uppfyllt beträffande sökanden.

Prop.
s. 137

Ett beslut som inte är slutligt får överklagas endast i de fall som avses i 37 § lagen om domstolsärenden (ärendelagen). Med att ett beslut inte är slutligt avses att ärendet inte avgörs genom beslutet. Hänvisningen till ärendelagen innebär att sådana beslut får överklagas endast i samband med ett överklagande av det slutliga avgörandet eller särskilt, dvs. för sig utan samband med det slutliga avgörandet. Utgångspunkten i 37 § ärendelagen är att de beslut som där räknas upp i nio olika punkter får överklagas särskilt och alla andra endast i samband med det slutliga avgörandet (se vidare prop. 1995/96:115 s. 173 f.).

Bestämmelsen i tredje meningen reglerar vilken av landets tingsrätter som skall pröva ett överklagande av ett beslut av inskrivningsmyndigheten. Det är den tingsrätt inom vars domkrets inskrivningsmyndigheten är belägen. Det är för närvarande Sundsvalls tingsrätt.

Andra stycket

Enligt andra stycket tillämpas ärendelagen vid ett överklagande om inte annat följer av denna lag. Denna och nästa paragraf innehåller sådana särskilda regler som gäller vid överklagande framför ärendelagens bestämmelser.

Tredje stycket

I detta stycke föreskrivs att prövningstillstånd krävs vid överklagande till hovrätten. Förutsättningarna för att meddela prövningstillstånd framgår av 39 § andra stycket ärendelagen (se prop. 1995/96:115 s. 120 f. och s. 176). Det krävs prövningstillstånd

även vid överklagande av hovrättens beslut till Högsta domstolen. Detta följer av 40 § ärendelagen. För att överklaga inskrivningsmyndighetens beslut till tingsrätten krävs dock inget prövningstillstånd.

2 kap. 24 § Den som vill överklaga ett beslut av inskrivningsmyndigheten skall göra det skriftligen. Skrivelsen skall lämnas in till inskrivningsmyndigheten.

Om överklagandet avser ett slutligt beslut, skall skrivelsen ha kommit in till inskrivningsmyndigheten inom tre veckor från den dag då en underrättelse eller ett bevis om beslutet hölls tillgängligt för sökanden. Skrivelsen får dock alltid lämnas in inom fyra veckor från den inskrivningsdag då beslutet meddelades.

I fråga om klagotid för överklagande av ett beslut som avses i 37 § lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas bestämmelserna i 38 § första och andra styckena samma lag.

Paragrafen behandlar förfarandet vid ett överklagande. Den motsvarar närmast 2 kap. 23 § andra stycket i kommitténs lagförslag.

I förhållande till 4 kap. 24 a § FHL har endast redaktionella ändringar gjorts (se prop. 2000/01:88 s. 46 f. och s. 64 f.).

I denna paragraf samt i den närmast föregående och i den närmast följande ges bestämmelser om överklagande av inskrivningsmyndighetens avgöranden.

Första stycket

Den som vill överklaga ett beslut av inskrivningsmyndigheten skall göra det skriftligen. Skrivelsen med överklagandet skall ges in till inskrivningsmyndigheten. Formellt sett skall överklagandet rikta sig till tingsrätten, men det skall alltså ges in till inskrivningsmyndigheten.

Prop.
s. 138

Andra stycket

I andra stycket regleras klagofristen för slutliga beslut. Huvudregeln är att skrivelsen med överklagandet skall ha kommit in till inskrivningsmyndigheten inom tre veckor från den dag då en underrättelse eller ett bevis om beslutet hölls tillgängligt för sökanden. Att beslutet hölls tillgängligt för sökanden innebär inte att han måste ha tagit del av beslutet. Det innebär inte ens att beslutet måste ha kommit sökanden till handa i särskild ordning. Det är enligt förevarande bestämmelse i stället tillräckligt att beslutet fanns tillgängligt för sökanden, t.ex. hos inskrivningsmyndigheten eller i ett allmänt tillgängligt register. Enligt andra bestämmelser kan det dock i detta hänseende ställas högre krav på myndigheten. Till exempel föreskrivs i 8 § att under vissa förutsättningar skall sökanden underrättas om beslut. Huruvida detta innefattar ett krav på att beslutet skall delges regleras i 21 § tredje stycket förvaltningslagen.

Huvudregeln om en treveckorsfrist kompletteras i andra meningen med en bestämmelse som säger att skrivelsen med överklagandet dock alltid får ges in inom fyra veckor från den inskrivningsdag då beslutet meddelades. Denna bestämmelse innebär att man alltid har åtminstone fyra veckor från inskrivningsdagen på sig att överklaga ett beslut. Till skillnad mot huvudregeln är det alltså en absolut regel. Man vet alltså exakt när klagofristen enligt undantagsregeln löper ut. Klagofristen enligt huvudregeln är relativ i den bemärkelsen att det inte generellt kan sägas när den börjar löpa och därmed inte heller när den löper ut.

Tredje stycket

I tredje stycket föreskrivs att bestämmelserna i 38 § första och andra styckena ärendelagen tillämpas i fråga om klagotid för överklagande av sådant beslut som avses i 37 § ärendelagen. Det är alltså fråga om klagofrist för överklagande av icke slutliga beslut. Huvudregeln är att överklagande skall ske inom tre veckor från den dag då klaganden delgavs beslutet. Om beslutet meddelats vid ett sammanträde eller om det vid sammanträdet har angetts när beslutet kommer att meddelas, räknas dock treveckorsfristen från den dag då beslutet meddelades. Indirekt innebär denna reglering att inskrivningsmyndigheten kan ha att delge beslut fattade under handläggningen.

Förmäns-
rätt

2 kap. 25 § Om det överklagade beslutet har antecknats i företagsinteckningsregistret, skall uppgift om överklagandet föras in i registret. När det finns ett lagakraftvunnet beslut med anledning av överklagandet, skall beslutets innehåll antecknas i registret.

Prop.
s. 139

Paragrafen anger under vilka förutsättningar uppgifter angående ett överklagande skall föras in i företagsinteckningsregistret. Den motsvarar närmast 2 kap. 23 § tredje stycket i kommitténs lagförslag.

Paragrafen motsvarar helt 4 kap. 24 b § FHL (se prop. 1983/84:128 s. 84 f. och prop. 2000/01:88 s. 46 f. och s. 64 f.).

I denna paragraf samt i de två närmast föregående finns bestämmelser om överklagande av inskrivningsmyndighetens avgöranden.

Uppgifter om överklagande skall föras in i företagsinteckningsregistret om det överklagade beslutet har antecknats där. Det innebär att en anteckning i dessa fall skall göras så snart ett överklagande har kommit in till inskrivningsmyndigheten. När det finns ett lagakraftvunnet beslut med anledning av överklagandet, skall det beslutets innehåll antecknas i företagsinteckningsregistret.

2 kap. 26 § Ett beslut i ett ärende om rättelse får överklagas även av den myndighet som avses i 3 kap. 3 §.

Paragrafen motsvarar helt 2 kap. 24 § i kommitténs lagförslag.

I förhållande till 4 kap. 25 § FHL har endast gjorts redaktionella ändringar (se prop. 1983/84:128 s. 85).

Enligt 4 § förordningen (1995:1301) om handläggning av skadeståndsanspråk mot staten är den myndighet som avses Kammarkollegiet.

3 kap. Rätt till ersättning i vissa fall

3 kap. 1 § Om någon lider skada till följd av ett tekniskt fel i företagsinteckningsregistret eller i någon anordning som hos inskrivningsmyndigheten eller annan statlig myndighet är ansluten till registret, har han rätt till ersättning av staten.

Ersättningen skall efter skälighet sättas ned eller helt falla bort, om den skadelidande har medverkat till förlusten genom eget vållande.

Om personuppgifter i företagsinteckningsregistret har behandlats i strid med denna lag eller andra föreskrifter om registret, är också 48 § personuppgiftslagen (1998:204) tillämplig.

Paragrafen anger under vilka förutsättningar det finns rätt till ersättning av staten. Paragrafens två första stycken motsvarar 3 kap. 1 § i kommitténs lagförslag.

Paragrafen motsvarar närmast 5 kap. 1 § FHL (se prop. 1983/84:128 s. 85 f. och prop. 2000/01:88 s. 51 f. och 64 f.).

Första stycket

Om någon lider skada till följd av tekniskt fel i företagsinteckningsregistret eller i någon anordning som hos inskrivningsmyndigheten eller annan statlig myndighet är ansluten till registret, har han rätt till ersättning av staten. Med skada avses här s.k. ren förmögenhetsskada, dvs. sådan ekonomisk skada som uppkommer utan samband med att någon lider personskada eller sakskada. De fel som är aktuella kan yttra sig i att registerinnehållet avviker från vad som egentligen har skrivits in eller vad beslutsfattaren har sökt att skriva in. Det kan också bestå i att det rätta innehållet inte går att avläsa eller annars återges på ett missvisande sätt. Tillämpningsområdet är begränsat till fel hos statliga myndigheter. Information via terminaler eller andra anläggningar hos enskilda som kan vara anknuten till företagsinteckningsregistret faller således utanför tillämpningsområdet. Staten ansvarar inte för riktigheten av sådan information, såvida inte den felaktiga informationen i själva verket går tillbaka på företagsinteckningsregistret och någon felaktighet där.

Prop.
s. 140

Statens ersättningsansvar enligt förevarande bestämmelse förutsätter inte att fel eller försummelse föreligger på statens sida. Vid försummelse från inskrivningsmyndighetens sida kan emellertid ansvar enligt 3 kap. 2 eller 3 § skadeståndslagen (1972:207) aktualiseras.

Andra stycket

Av andra stycket framgår att ersättningen efter skälighet skall sättas ned eller helt falla bort om den skadelidande har medverkat till förlusten genom eget vållande, t.ex. genom att utan skälig anledning underlåta att vidta åtgärd för att bevara sin rätt. Vid den skadelidandes medverkan till skadan kan ersättning alltså jämkas helt eller delvis.

Förmäns-
rätt

Tredje stycket

I tredje stycket föreskrivs att 48 § personuppgiftslagen är tillämplig om personuppgifter i företagsintektningsregistret har behandlats i strid med denna lag eller andra föreskrifter om registret. De båda föregående styckena reglerar ersättningsansvaret vid tekniska fel och har kommit till närmast för att skydda den allmänna omsättningen. Hänvisningen till personuppgiftslagen i förevarande stycke har en annan innebörd. I 48 § personuppgiftslagen finns en bestämmelse om skadestånd som avser att skydda den registrerades integritet. Denne har rätt till ersättning för skada och kränkning av den personliga integriteten som en behandling av personuppgifter i strid med lagen om företagsintektningsregister eller andra föreskrifter om registret har orsakat (se prop. 1997/98:44 s. 105 f. och s. 143 f.).

3 kap. 2 § En rättsägare som avses i 2 kap. 21 § har rätt till ersättning av staten, om han lider skada till följd av ett beslut i ett ärende om rättelse. Ersättning betalas dock inte, om den skadelidande med hänsyn till felets beskaffenhet eller andra omständigheter borde ha insett att fel förekommit.

Paragrafen behandlar rätten till ersättning vid rättelse. Den motsvarar 3 kap. 2 § i kommitténs lagförslag.

I förhållande till 5 kap. 2 § FHL har endast redaktionella ändringar gjorts (se prop. 1983/84:128 s. 86).

I paragrafen föreskrivs att en rättsägare som avses i 2 kap. 21 § har rätt till ersättning av staten om han lider skada till följd av ett beslut i ett ärende om rättelse. En rättelse av ett oriktigt registerinnehåll kan orsaka skada för en rättsägare som har grundat sitt handlande på det oriktiga registerinnehållet, t.ex. genom att räkna med en annan prioritet för ett visst företagsintektningsbrev än som egentligen tillkom det. En sådan skada skall enligt förevarande bestämmelse ersättas av staten. Med rättsägare avses den som berörs av en rättelse, som regel den vars egendom har intecknats eller den som innehar ett företagsintektningsbrev.

Prop.
s. 141

En förutsättning för ersättning är att den skadelidande inte själv borde ha insett att fel förekommit. Det krävs alltså inte insikt, utan bedömningen skall vara objektiv, dvs. inriktas på vad en normalt aktsam person borde ha insett.

3 kap. 3 § Staten företräds i ärenden om ersättning enligt 1 eller 2 § av den myndighet som regeringen bestämmer.

Paragrafen, som helt motsvarar 3 kap. 3 § i kommitténs lagförslag, behandlar frågan om vilken myndighet staten företräds av i ersättningsärenden.

Paragrafen motsvarar helt 5 kap. 3 § FHL (se prop. 1983/84:128 s. 86).

Enligt 4 § förordningen om handläggning av skadeståndsanspråk mot staten är den myndighet som avses Kammarkollegiet.

3 kap. 4 § Om den som enligt 1 eller 2 § är berättigad till ersättning av staten har haft rätt att kräva beloppet som skadestånd av någon annan, träder staten in i rätten mot denne.

Ersättning enligt 1 eller 2 § på grund av domstols dom betalas ut sedan domen har vunnit laga kraft.

Paragrafen reglerar statens regressrätt. Den motsvarar helt 3 kap. 4 § i kommitténs lagförslag.

Paragrafen motsvarar helt 5 kap. 4 § FHL (se prop. 1983/84:128 s. 86 f.).

I paragrafen föreskrivs att staten har rätt att regressvis överta den skadelidandes eventuella anspråk på skadestånd av någon annan.

Ersättning på grund av domstols dom betalas ut sedan domen har vunnit laga kraft. Staten kan i en uppkommen situation välja att betala den ersättning som krävs utan att frågan blir föremål för domstols prövning. Om frågan prövas i domstol, föreskrivs emellertid att staten inte behöver betala ersättning förrän det föreligger ett domstolsavgörande som har vunnit laga kraft som förpliktat staten att betala sådan ersättning.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004, då lagen (1984:649) om företagshypotek och lagen (1984:650) om införande av lagen (1984:649) om företagshypotek skall upphöra att gälla med de begränsningar som följer av denna lag.
2. En ansökan om företagsinteckning som har lämnats in men inte beviljats före ikraftträdandet skall prövas enligt denna lag.
3. I fall då en företagsinteckning har beviljats före ikraftträdandet av denna lag gäller lagen (1984:649) om företagshypotek fram till den 1 januari 2005. Därefter skall inteckningen anses som en företagsinteckning enligt denna lag och företagshypoteksbrevet som ett företagsinteckningsbrev på samma belopp. Inteckningen skall dock inte omfatta egendom som ingår i en intecknad näringsverksamhet som flera utövar gemensamt. En inteckning som är begränsad enligt 3 kap. 1 § andra stycket lagen om företagshypotek, en regional inteckning som avses i 13 § lagen (1984:650) om införande av lagen (1984:649) om företagshypotek och en inteckning i näringsverksamhet som flera utövar gemensamt skall behålla det giltighetsområde som inteckningen har närmast före den 1 januari 2005. En begränsad inteckning och en regional inteckning får på ansökan av näringsidkaren och efter medgivande av företagshypoteksbrevets innehavare utsträckas till en inteckning enligt denna lag. För ansökan om en sådan utsträckning gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i denna lag om ansökan om inteckning. Utsträckning och inteckning får inte ske på sådant sätt att inteckningen i fråga om omfattningen avviker från en annan inteckning som är beviljad i samma egendom.
4. Vid en konkurs eller en utmätning som har beslutats på grund av en ansökan som gjorts före ikraftträdandet tillämpas lagen (1984:649) om företagshypotek även efter utgången av år 2004, om konkursen eller utmätningens förfarande då alltjämt pågår.
5. Vad som sägs i 3 och 6–8 §§, 10 § tredje stycket, 12, 13, 16 och 17 §§ lagen (1984:650) om införande av lagen (1984:649) om företagshypotek gäller även efter ikraftträdandet. I fråga om 3, 7 och 16 §§ skall giltigheten bestå fram till den 1 januari 2005. Därefter gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs för samma tid i punkt 3 och 4.
6. Om det i lag eller annan författning hänvisas till en bestämmelse som har ersatts med en bestämmelse i denna lag, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

Enligt *punkten 1* träder lagen i kraft den 1 januari 2004. Samtidigt upphör FHL och 1984 års lag om införande av lagen om företagshypotek (införandelagen) att gälla. Lagarna skall dock till viss del fortsätta att tillämpas i enlighet med vad som framgår av övergångsbestämmelserna.

Om en ansökning har lämnats in till inskrivningsmyndigheten men inte beviljats före den 1 januari 2004, skall inskrivningsmyndigheten tillämpa den nya lagen vid prövningen av ansökningen. Det klargörs i *punkten 2*.

Punkten 3 reglerar vad som efter ikraftträdandet gäller för de företagshypotek som har beviljats före ikraftträdandet. Fram till den 1 januari 2005 har FHL fortsatt giltighet i alla delar för företagshypoteken. Det innebär att intektningsåtgärder enligt FHL kan vidtas under denna övergångstid. Från och med den 1 januari 2005 skall företagshypoteken anses som företagsinteckningar enligt den nya lagen. Inteckningen gäller då alltså i all egendom, inte bara i den som tillhör näringsverksamheten. I ett avseende finns det dock en begränsning i vad som är intektningsunderlag. Eftersom intektningar i näringsverksamhet som flera utövar gemensamt skall fortsätta att gälla även efter den 1 januari 2005 inom sitt giltighetsområde, skulle en sådan inteckning och en företagsinteckning kollidera om den sistnämnda gällde all egendom. En företagsinteckning omfattar därför inte sådan egendom som ingår i en intecknad näringsverksamhet som flera utövar gemensamt. De företagsintektningar som vid lagens ikraftträdande gäller näringsverksamhet av viss art, verksamhet för produktion av elenergi genom vattenkraft eller verksamhet som hänför sig till ett eller flera utmål eller koncessionsområden i fråga om gruvdrift skall fortsätta att gälla med begräns-

ning till sin art även efter den 1 januari 2005. Inteckningen omfattar allt teckningsunderlag inom sin begränsning, även t.ex. kassa. Detsamma gäller de teckningar som vid lagens ikraftträdande är regionala eller avser verksamhet som flera utövar gemensamt. Eftersom FHL tillämpas fram till den 1 januari 2005, kan begränsade teckningar ha ändrats efter ikraftträdandet av den nya lagen. En teckning har den begränsning till art eller giltighetsområde som den har närmast före den 1 januari 2005. Någon yttersta tid för giltigheten av dessa teckningar är inte föreskriven. De begränsade och regionala, men inte de teckningar som gäller i näringsverksamhet som flera utövar gemensamt, kan emellertid på ansökan av den i vars egendom teckningen gäller utsträckas till en teckning enligt denna lag. Utsträckning kräver att den som innehar företagshypoteksbrevet lämnar sitt medgivande.

Prop.
s. 143Förmäns-
rätt

Av punkten 3 framgår vidare att en teckning kan hindra utsträckning eller ny teckning. Utsträckning och teckning får nämligen inte ske på ett sådant sätt att det i fråga om omfattningen avviker från en annan teckning som är beviljad i samma egendom. Begränsade, regionala och gemensamma teckningar hindrar alltså nyteckning. Det innebär däremot inte att företagsinteckningar som är beviljade enligt FHL att gälla i all näringsverksamhet i landet utgör hinder mot att bevilja nya teckningar enligt den nya lagen att gälla i all egendom.

Enligt *punkten 4* tillämpas 1984 års lag även efter år 2004 i ett konkurs- eller utmättningsförfarande som grundas på en ansökan som gjorts före den 1 januari 2004.

I *punkten 5* har vissa bestämmelser i införandelagen gjorts tillämpliga också för den nya lagen.

I samband med att lagen träder i kraft har författningsändringar skett på flera andra håll. Därför bör det inte längre finnas några hänvisningar till FHL. Om så ändå skulle vara fallet, gäller från den 1 januari 2004 i stället bestämmelserna i den nya lagen. Detta framgår av *punkten 5*.

Övergångsbestämmelserna har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

14.2 Förslaget till lag om ändring i ärvdabalken

21 kap. Om den dödes skulder

21 kap. 3 § Finns det flera delägare i dödsboet eller är allmänna arvsfonden ensam delägare, får en skuld som inte förfaller till betalning inom sex månader sägas upp hos borgenären till betalning sex månader efter uppsägningen. Om borgenären till säkerhet för sin fordran har panträtt på grund av teckning och han inom tre månader efter uppsägningen meddelar att han vill hålla sig endast till säkerheten, är han dock inte skyldig att ta emot betalning före förfalldagen.

Paragrafen har ändrats till följd av den nya företagsinteckningen. Frågan har behandlats i avsnitt 8.2.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.
2. I fråga om företagshypotek på grund av en teckning som har beviljats före ikraftträdandet tillämpas äldre bestämmelser om uppsägning görs före den 1 januari 2005.

Enligt *punkten 1* träder lagen i kraft den 1 januari 2004.

Punkten 2 skall ses mot bakgrund av övergångsregleringen till lagen om företagsinteckning. I fråga om en företagsinteckning som har beviljats före den 1 januari 2004 gäller äldre bestämmelser fram till den 1 januari 2005. Av övergångsbestämmelserna till lagen om företagsinteckning följer att en sådan företagsinteckning därefter skall behandlas som en företagsinteckning enligt den lagen. De nya bestämmelserna skall den 1 januari 2005 tillämpas på företagsinteckningar beviljade såväl före som efter den 1 januari 2004. Om uppsägning av krediten sker före den 1 januari 2005, gäller 21 kap. 3 § i dess äldre lydelse. Om en borgenär har säkerhet i form av ett äldre företagshypotek, är han alltså då inte skyldig att ta emot betalning i förtid. Bestämmelsen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Prop.
s. 144

14.3 Förslaget till lag om ändring i jordabalken

2 kap. Tillbehör till fastighet

2 kap. 4 § Föremål som nyttjanderättshavare eller eljest annan än fastighetsägaren tillfört fastigheten hör ej till denna, om icke föremålet och fastigheten kommit i samme ägares hand. Detsamma gäller i fråga om föremål som enligt 3 § kan höra till fastigheten och tillförts denna av fastighetsägaren utan att han ägde föremålet. Har fastighetsägaren tillfört fastigheten föremål som enligt 3 § kan höra till fastigheten och som han förvärvat under villkor att överlåtaren har rätt att återtaga föremålet om förvärvaren åsidosätter vad som åligger honom enligt överlåtelseavtalet, hör föremålet icke till fastigheten så länge villkoret gäller.

Omfattas föremål, som tillförts fastigheten av annan än fastighetsägaren, av *företagsinteckning* och har föremålet och fastigheten kommit i samme ägares hand genom att *föremålets ägare* förvärvat fastigheten, hör föremålet likväl icke till fastigheten, om icke sex månader förflutit från det han sökt lagfart på sitt fång. Har inteckningsborgenären före utgången av angivna tid väckt talan om betalning och anmält detta till inskrivningsmyndigheten för det område där fastigheten ligger, hör föremålet ej till fastigheten, om icke två månader förflutit från det talan avgjorts genom dom eller beslut som vunnit laga kraft.

I lagen (1992:1461) om verkan av vissa förbehåll vid överlåtelse av fastighet som tillhör staten, m. m. finns särskilda bestämmelser om att föremål som tillhör staten upphör att höra till fastigheten.

Paragrafen har ändrats till följd av den nya företagsinteckningen. Frågan har behandlats i avsnitt 8.2.

12 kap. Hyra

12 kap. 31 § Om hyresgästen försätts i konkurs, får konkursboet säga upp avtalet. Beträffande bostadslägenheter fordras dock att gäldenären samtycker till uppsägningen.

Har lägenheten ej tillträtts när konkursen inträffar och har ej hyresvärden sådan säkerhet för att avtalet fullgörs att han skäligen kan nöja sig, får hyresvärden säga upp avtalet om han ej erhåller sådan säkerhet inom en vecka efter anfordran.

Inträdfar i fråga om en lokal konkursen efter tillträdet och har ej hyresvärden sådan säkerhet för att avtalet fullgörs att han skäligen kan nöja sig, får hyresvärden säga upp avtalet,

1. om inte sådan säkerhet ställs inom en månad efter anfordran,
2. om inte konkursboet inom samma tid förklarar sig vilja svara för hyresgästens skyldigheter under hyrestiden, eller
3. om inte, när hyresrätten får överlätas, överlåtelse sker i enlighet med avtalet.

Sågs avtalet upp enligt första, andra eller tredje stycket, har hyresvärden rätt till ersättning för skada.

Prop. s. 145 *Om en hyresvärd uppmanar ett konkursbo att ställa en lokal till hyresvärdens förfogande och konkursboet inte inom en månad gör detta, ansvarar konkursboet för hyran från konkursbeslutet till dess lokalen ställs till hyresvärdens förfogande.*

I paragrafen har ett nytt femte stycke tillkommit. Paragrafen motsvarar närmast 12 kap. 31 § femte stycket i kommitténs lagförslag (se betänkandet s. 298 f. och s. 363 f.) och reglerar konkursbos ansvar för hyra. En liknande reglering för löner finns i 5 kap. 18 § konkurslagen.

Om ett konkursbo har tillfrågats och förklarat att det svarar för en hyresgästs skyldigheter enligt ett hyresavtal, blir boet ansvarigt (s. k. massaansvar) på den grunden. En situation då konkursboet kan föredra att sålunda inträda i gäldenärens avtal är när verksamheten avses bli överläten tillsammans med hyresavtalet. Av femte stycket framgår att konkursboet är ansvarigt för viss hyra även om boet inte har förklarat sig vilja svara för hyresgästens skyldigheter. Om konkursboet inte en månad efter uppmaning av hyresvärden ställer lokalen till dennes förfogande, ansvarar boet för hyran från konkursbeslutet till dess lokalen ställs till hyresvärdens förfogande. Bestämmelsen blir alltså tillämplig enbart om konkursboet inte inträder i gäldenärens hyresavtal. Om konkursboet har tagit ställning i inträdesfrågan och förklarat sig inte vilja träda in i hyresavtalet, måste boet ändå på uppmaning bestämma om boet påtar sig ett ansvar enligt vad som anges i femte stycket. Det saknar betydelse för ansvaret att konkursboet på förfrågan från hyresvärden har angett att boet inte vill svara för hyresgästens skyldigheter under hyrestiden. Det avgörande är i stället huruvida kon-

kursboet en månad efter hyresvärdens anfordran ställer lokalen till värdens förfogande.

Vad som krävs för att lokalen skall anses ha ställts till hyresvärdens förfogande har lämnats åt rättstillämpningen. Syftet med bestämmelsen är att hyresvärdens skall kunna förfoga över och utnyttja lokalen. Normalt lär en lokal anses ställd till hyresvärdens förfogande när denne får nycklarna dit.

I många fall lär hyresvärdens uppmana konkursboet att ställa lokalerna till hyresvärdens förfogande samtidigt med en anfordran enligt tredje stycket.

Att konkursboet ställer lokalen till hyresvärdens förfogande påverkar inte avtalet mellan hyresvärdens och hyresgästen. Avtalet måste således i regel sägas upp för att upphöra att gälla. Bestämmelsen ger inte en hyresvärd någon rätt att kräva att lokalen skall ställas till förfogande utan anger enbart vad som blir konsekvensen för konkursboet om en lokal inte ställs till hyresvärdens förfogande.

Om egendom har lämnats i en lokal, får hyresvärdens förfara med den på sätt som anges i 27 § andra stycket.

Förmäns-
rätt

24 kap. Inskrivning av förklaring om tillbehör till fastighet

24 kap. 2 § En inskrivning av förklaring som avses i 2 kap. 3 § skall avföras på ansökan av fastighetsägaren.

För en ansökan enligt första stycket gäller 1 § andra och tredje styckena. I stället för vad som föreskrivs i 1 § andra stycket 3 gäller dock att ansökan skall avslås, om inte varje borgenär som har *företagsinteckning* i fastighetsägarens *egendom* har medgett ansökan genom att ge in *företagsinteckningsbrevet* till inskrivningsmyndigheten.

Paragrafen har ändrats till följd av den nya företagsinteckningen. Frågan har behandlats i avsnitt 8.2.

Prop.
s. 146

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.
2. I fråga om företagshypotek på grund av en inteckning som har beviljats före ikraftträdandet tillämpas äldre bestämmelser fram till den 1 januari 2005.
3. Vid en konkurs som har beslutats på grund av en ansökan som gjorts före ikraftträdandet tillämpas alltid äldre bestämmelser.

Enligt *punkten 1* träder lagen i kraft den 1 januari 2004.

Beträffande *punkten 2* hänvisas till övergångsbestämmelsen till ändringen i ärvdabalken. Under övergångstiden gäller alltså 2 kap. 4 § i dess äldre lydelse, som avslutar till den s.k. förföljelserätten i 2 kap. 3 § i 1984 års lag om företagshypotek, och 24 kap. 2 § i dess äldre lydelse.

Om en konkurs har beslutats efter en ansökan som gjorts före den 1 januari 2004, tillämpas äldre bestämmelser. Den nya bestämmelsen om ett konkursbos ansvar för hyra gäller alltså inte då. Detta följer av *punkten 3*.

14.4 Förslaget till lag om ändring i utsökningsbalken

6 kap. Säkerställande av utmätning

6 kap. 5 § Pantbrev eller annan inteckningshandling, som gäller i utmätt skepp eller luftfartyg eller i utmäta reservdelar till luftfartyg eller i utmätt egendom som är *inteknad enligt lagen (2003:528) om företagsinteckning* och ej är belånad, får tagas i förvar. Sedan handlingen har tagits i förvar, får den ej pantförskrivas utan kronofogdemyndighetens tillstånd.

Paragrafen har ändrats till följd av den nya företagsinteckningen. Frågan har behandlats i avsnitt 8.2.

8 kap. Allmänna bestämmelser om exekutiv försäljning m.m.

8 kap. 15 § Säljs egendom exekutivt under konkurs, skall betalning utgå för de konkursboets kostnader som enligt 14 kap. 18 § konkurslagen (1987:672) får tas ut ur egendomen, om kostnaderna anmäls enligt vad som sägs i 10 § första stycket.

När egendom säljs exekutivt under konkurs eller utmätt fordran drivs in under konkurs, har även borgenär, vars fordran är förenad med förmänsrätt enligt 10 § förmänsrättslagen

(1970:979), rätt att få betalning ur egendomen, om han anmäler sin fordran hos kronofogdemyndigheten innan egendomen säljs eller, om försäljning sker under hand eller utmätt fordran drivs in eller försäljning i annat fall inte behövs, senast när fördelning skall äga rum.

I paragrafen har en ändring gjorts till följd av att 13 § har upphört att gälla. Den regel om anmälan hos kronofogdemyndigheten som tidigare fanns i 13 § har förts över till förevarande paragraf. Frågan har behandlats i avsnitt 8.2.

Prop. 13 kap. Redovisning av influtna medel

s. 147

13 kap. 17 § När medel betalas ut, skall iakttagas vad som i allmänhet gäller om skyldighet för borgenär att förete eller återställa fordringsbevis eller säkerhet som har lämnats för fordran.

Pantbrev i skepp eller fastighet eller företagsinteckningsbrev, vilket utgör säkerhet för fordran på vilken betalning har utfallit, skall företets även om borgenären ej är skyldig att återställa handlingen, om ej kronofogdemyndigheten finner skäl att medge undantag. Detsamma gäller skuldebrev som är in-tecknat i annan egendom, när skyldighet att förete eller återställa skuldebrevet ej följer redan av första stycket.

När köparen åberopar att den som enligt sakägarförteckning är berättigad till betalning har medgivit honom avräkning på köpeskillingen, gäller vid kronofogdemyndighetens prövning av överenskommelsen vad som föreskrivs i första och andra styckena.

Paragrafen har ändrats till följd av den nya företagsinteckningen. Frågan har behandlats i avsnitt 8.2.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.
2. I fråga om en utmätning som har beslutats på grund av en ansökan som gjorts före ikraftträdandet tillämpas äldre bestämmelser.
3. I fråga om företagshypotek på grund av en in-teckning som har beviljats före ikraftträdandet tillämpas äldre bestämmelser fram till den 1 januari 2005.

Enligt *punkten 1* träder lagen i kraft den 1 januari 2004.

Om en utmätning beslutas efter en ansökan som kommer in till kronofogdemyndigheten före den 1 januari 2004, tillämpas äldre bestämmelser. I dessa fall gäller alltså 8 kap. 13 §. De rättigheter en borgenär med förmänsrätt enligt 5 § förmänsrättslagen har skall således respekteras i enlighet med vad som följer med 8 kap. 13 §. Det framgår av *punkten 2*.

Beträffande *punkten 3* hänvisas till övergångsbestämmelsen till ändringen i ärvdabalken.

14.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1845:50 s. 1) om handel med lösören, som köparen låter i säljarens vård kvarbliva

3 § Är köpeavhandling så upprättad och behandlad, som i 1 § sägs, men inträffar utmätning inom trettio dagar efter det avhandlingen gavs in till kronofogdemyndigheten i *den region* där egendomen finns, eller försätts säljaren i konkurs efter ansökan, som gjorts inom sagda tid, är den sålda egendomen ej fredad från att utmätas eller att räknas till konkursboet. Detsamma gäller, när ansökan om företagsrekonstruktion enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion gjorts inom nämnda tid och konkurs följt på ansökan, som gjorts under företagsrekonstruktionen eller inom tre veckor från det att rätten beslutat att företagsrekonstruktionen skall upphöra. Görs efter utgången av den i första punkten angivna tiden jäv mot köpeavhandling, vilken är så upprättad och behandlad, som nyss sagts, är, om jävet görs vid utmätningstillfälle, fordringsägaren skyldig att, om han vill fullfölja jävet, inom en månad därefter väcka talan mot såväl säljaren som köparen vid tingsrätten i den ort där egendomen finns. Gör han inte det, har han förlorat sin talan. Godset skall genast beläggas med kvarstad och sökanden skall, om han vill att åtgärden skall bestå, inom fjorton dagar efter utmätningförrättningen hos kronofogdemyndigheten ställa full borgen för den kostnad och skada, som kan orsakas av kvarstaden. Var säljarens egendom avträdd till konkurs, skall vad om återvinning av lös egendom till konkursbo är stadgat i 4 kap. 19 och 20 §§ konkurslagen (1987:672) äga motsvarande tillämpning.

Prop. s. 148

Vad som nu sagts om konkurs äger motsvarande tillämpning om i stället offentligt ackord fastslås. I fråga om talan med anledning av ackordsförhandling tillämpas 3 kap. 6 och 7 §§ lagen om företagsrekonstruktion.

I paragrafen har gjorts en ändring som av förbiseende inte gjordes i ett tidigare lagstiftningsärende (jfr prop. 1996/97:1). Ändringen innebär bara att "det län" har ersatts med "den region" och har i övrigt ingen saklig betydelse.

14.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling

I 1, 2, 4, 8, 10 och 13 §§ lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling har ordet företagshypoteksbrev ersatts med ordet företagsinteckningsbrev. Frågan har behandlats i avsnitt 8.2. Övergångsbestämmelsen har utformats i enlighet med Lagrådets förslag.

Förmäns-
rätt

14.7 Förslaget till lag om ändring i förmånsrättslagen (1970:979)

9 § Särskilda förmånsrätter gäller inbördes efter paragrafernas följd och efter den i 4–7 §§ angivna numreringen.

Förmånsrätt enligt 4 § 3 har dock företräde framför förmånsrätt enligt 4 § 2 på grund av annan retentionsrätt än som avses i 3 kap. 39 § sjölagen (1994:1009).

Förmånsrätt på grund av utmätning har företräde framför förmånsrätt på grund av inteckning, vilken har sökts samma inskrivningsdag som ett ärende angående anteckning om utmätningen har tagits upp eller senare.

Utmätning ger företräde framför senare utmätning av samma egendom, om inte annat följer av 4 kap. 30 § andra stycket eller 7 kap. 13 § utsökningsbalken. Utmätning för flera fordringar på en gång ger lika rätt om inte något annat följer av 7 kap. 14 eller 16 § utsökningsbalken. Om det inbördes företrädet i övrigt mellan fordringar med samma slag av förmånsrätt finns för vissa fall särskilda bestämmelser.

Paragrafen har ändrats till följd av den nya företagsinteckningen. Frågan har behandlats i avsnitt 8.2.

11 § Allmän förmånsrätt följer däremot med företagsinteckning. Förmånsrätten gäller i hälften av värdet av den egendom som återstår sedan borgenärer med förmånsrätt enligt 4, 4 a, 6–8, 10 och 10 a §§ har fått betalt.

Paragrafen motsvarar närmast 11 § i kommitténs lagförslag (se betänkandet s. 291 f. och s. 331 f.). Övervägandena finns i avsnitt 8.2.

På vilket sätt en företagsinteckning erhålls och upplåts framgår av lagen om företagsinteckning. I förevarande paragraf regleras vilken förmånsrätt som följer med företagsinteckningen.

Enligt första meningen ger företagsinteckning allmän förmånsrätt. Förmånsrätten gäller därmed i all slags egendom (jfr 2 §). Förmånsrätten omfattar alltså all lös egendom, också t.ex. banktillgodohavanden och aktier, och även fast egendom. Eftersom företagsinteckningen ger allmän förmånsrätt, gäller den även i sådana tillgångar som tillfaller konkursgäldenären under konkursen.

Prop.
s. 149

Av andra meningen framgår att företagsinteckning gäller i hälften av värdet av den egendom som återstår sedan borgenärer med bättre förmånsrätt har fått betalt. Först skall alltså borgenärer med förmånsrätt framför sådan förmånsrätt som följer av denna paragraf få betalt för sina fordringar i den utsträckning de har förmånsrätt för fordringarna. Av det värde som återstår skall hälften användas för att täcka sådana fordringar som är förenade med säkerhet i företagsinteckning. Det som avgör utdelningen på en fordran med säkerhet i företagsinteckning är således dels inteckningens belopp, dels värdet på vad som återstår sedan borgenärer med bättre förmånsrätt fått utdelning. Företagsinteckningarna kan ha olika företrädesrätt (se 1 kap. 4 § och 2 kap. 13 § lagen om företagsinteckning).

I den utsträckning egendom är intecknad och det finns medel i boet kan tillägg komma i fråga enligt lagen om företagsinteckning.

Den andra halvan av det värde som återstår sedan borgenärer med bättre förmånsrätt fått betalt går direkt vidare till nästa kategori av förmånsberättigade borgenärer (lönefordringar enligt 12 §).

Om företagsinteckningshavarens fordran inte blir helt betald genom utdelning på grund av förmånsrätten enligt denna bestämmelse, är resterande del av fordringen

en oprioriterad fordran (jfr 18 §). Det innebär att inteckningshavaren kan komma att få utdelning också ur den del som inte omfattas av förmånsrätten för företagsintekningen.

12 § Allmän förmånsrätt följer därefter med arbetstagares fordran på lön eller annan ersättning på grund av anställningen. Förmånsrätten omfattar fordringar som *belöper på tiden före konkursbeslutet och inom en månad* därefter. Fordringarna får inte ha *intjänats eller, om lönen eller ersättningen skall bestämmas efter särskild beräkningsgrund, inte ha förfallit till betalning tidigare än tre månader innan konkursansökningen* kom in till tingsrätten. *Om arbetstagaren inte har kunnat nå arbetsgivaren med en uppmaning enligt 2 kap. 9 § konkurslagen (1987:672), gäller i stället den längre tid som bedöms skälig.* Har konkursen föregåtts av ett förfarande enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion och har konkursansökningen gjorts inom ett år från det att företagsrekonstruktionen upphörde, skall vid tillämpning av tredje meningen, om det är förmånligare för arbetstagaren, anses som om konkursansökningen hade gjorts då ansökningen om företagsrekonstruktionen skedde. I sådant fall skall det bortses från tiden mellan ansökningarna.

Fordran på uppsägningslön omfattas av förmånsrätt längst för uppsägningstid som beräknats enligt 11 § lagen (1982:80) om anställningsskydd. Uppsägningslön för tid under vilken arbetstagaren inte utför arbete för konkursgäldenären eller annan och inte heller driver egen rörelse omfattas av förmånsrätt endast om arbetstagaren kan visa att han har anmält sig hos offentlig arbetsförmedling som arbetssökande. För uppsägningstid omfattar förmånsrätten endast lön eller ersättning som överstiger inkomst vilken arbetstagaren under den tid lönen eller ersättningen avser har haft av egen rörelse eller har förvärvat eller borde ha kunnat förvärva i en annan anställning. Vid bestämmande av i vilken utsträckning fordran på lön eller ersättning under uppsägningstid omfattas av förmånsrätt skall med samtidig inkomst i annan anställning jämföras *aktivitetsstöd som lämnas till den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program*, i den mån *stödet* avser samma tid som lönen eller ersättningen och arbetstagaren har blivit berättigad till *stödet* efter uppsägningen.

Prop.
s. 150

Om en lönefordran, som har *intjänats* tidigare än tre månader före konkursansökningen, har varit föremål för tvist, omfattas den av förmånsrätt om talan har väckts eller förhandling som föreskrivs i kollektivavtal eller lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet har begärts inom fyra månader från förfalldagen och konkursansökningen har följt inom två månader från det att tvisten slutligt har avgjorts.

Semesterlön och semesterersättning som är intjänad före konkursansökningen omfattas av förmånsrätt för vad som står inne för det löpande och det närmast föregående intjänandeåret.

Förmånsrätt följer med fordran på pension vilken tillkommer arbetstagare eller dennes efterlevande för högst sex månader före konkursansökningen och därpå följande sex månader. Förmånsrätten gäller även i fråga om pension, som intjänats hos föregående arbetsgivare, om gäldenären övertagit ansvaret för pensionen under de betingelser som anges i 23 och 26 §§ lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m. m.

Om konkursgäldenären är näringsidkare, skall en arbetstagare som själv eller tillsammans med nära anförvanter senare än sex månader före konkursansökningen har ägt en väsentlig andel av företaget och som haft ett betydande inflytande över dess verksamhet inte ha förmånsrätt enligt denna paragraf för lön eller pension.

Paragrafen, som anger vilken förmånsrätt som finns för lönefordringar, motsvarar närmast 12 § i kommitténs lagförslag (se betänkandet s. 199 f. och s. 332 f.). Ändringar har gjorts i första, andra och tredje styckena. En beloppsbegränsning för förmånsrätten finns i 12 a §. Angående konkursboets ansvar för lönefordringar, se 5 kap. 18 § konkurslagen. Angående förutsättningarna för lönegaranti, se 7 § lönegarantilagen. Fjärde, femte och sjätte styckena är oförändrade.

Första stycket

Förmånsrätt gäller för lönefordringar (liksom annan ersättning på grund av anställningen) som belöper på tiden före och inom en månad efter konkursbeslutet. Lönen får dock inte ha intjänats tidigare än tre månader innan konkursansökningen gjordes. Om lönen skall bestämmas efter särskild beräkningsgrund, gäller i stället att den inte får ha förfallit tidigare än tre månader före konkursansökningen. Med lön som bestämts enligt särskild beräkningsgrund avses främst ackord, tantiem och provision samt i vissa fall övertidersättning och inarbetad rätt till betald ledighet.

I första stycket görs undantag för den situationen att arbetstagaren inte har kunnat nå arbetsgivaren, dvs. den som sedan blivit konkursgäldenär, med en betalnings-

uppmaning enligt 2 kap. 9 § konkurslagen, vilken har betydelse som bevisning om obestånd. Då gäller i stället den längre tid som bedöms skäligen med hänsyn till omständigheterna. Av betydelse för den bedömningen är i vad mån arbetstagaren haft svårt att försätta arbetsgivaren i konkurs eftersom denne avvikit eller hållit sig undan betalningsuppmaning och arbetstagaren därför gått miste om förmånsrätt för sin lönefordran. Någon längsta tid är inte föreskriven, men förlängningen skall alltså vara motiverad av svårigheten att nå arbetsgivaren med betalningsuppmaning.

Förmåns-
rätt

Andra stycket

Prop.
s. 151

I andra stycket har terminologin anpassats till den arbetsmarknadspolitiska regleringen. Utbildningsbidrag och arbetsmarknadsutbildning har bytts ut mot aktivitetsstöd och arbetsmarknadspolitiskt program.

Tredje stycket

Tredje stycket reglerar lönefordringar som har varit tvistiga. Om en lönefordran som har intjänats tidigare än tre månader före konkursansökningen har varit föremål för tvist, omfattas den av förmånsrätt. Det krävs dock att talan har väckts eller förhandling som föreskrivs i kollektivavtal eller lagen om medbestämmande i arbetslivet begärts inom fyra månader från förfallodagen och konkursansökningen följt inom två månader från det att tvisten slutligt har avgjorts.

12 a § *Förmånsrätt för lön eller annan ersättning på grund av anställningen gäller för varje arbetstagare med ett belopp som motsvarar högst tio gånger det vid tiden för konkursbeslutet gällande prisbasbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring.*

Paragrafen, som behandlar maximibeloppet för förmånsrätten, motsvarar 12 a § i kommitténs lagförslag (se betänkandet s. 245 f. och s. 334 f.). Övervägandena finns i avsnitt 7.4.

13 § Allmän förmånsrätt följer därefter med fordran på framtida pension till arbetstagare, som är född år 1907 eller tidigare, eller dennes efterlevande. Därvid får dock intjänad del av utfäst pension icke antagas avse större årlig pension än som motsvarar prisbasbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring. Från det sålunda beräknade fordringsbeloppet skall i förekommande fall avdragas upplupen del av pension enligt allmän pensionsplan eller enligt privat pensionsförsäkring.

Förmånsrätt enligt första stycket gäller även fordran på framtida pension som intjänats hos företagande arbetsgivare, om gäldenären övertagit ansvaret för pensionsfordringen enligt vad som anges i 12 § femte stycket.

Om gäldenären är näringsidkare, äger 12 § sjätte stycket motsvarande tillämpning.

I paragrafen har endast en redaktionell ändring gjorts.

14 § *Fordringar som har allmän förmånsrätt enligt samma paragraf har inbördes lika rätt. Av lagen (2003:XXX) om företagsinteckning följer att företagsinteckningar kan ha olika företrädesrätt.*

I paragrafen har gjorts en klaggörande följdändring till den nya företagsinteckningen. Enligt 1 kap. 4 § och 2 kap. 13 § lagen om företagsinteckning kan inteckningar ha olika företrädesrätt, vilket har betydelse när det gäller förmånsrätten. Frågan har berörts i avsnitt 8.2.

15 § Särskild förmånsrätt har företräde framför allmän förmånsrätt. En fordran med allmän förmånsrätt enligt 10 eller 10 a § tas dock, om det behövs, ut före fordringar med särskild förmånsrätt enligt 8 § i annan lös egendom än tomt rätt. Vad som tas ut på detta sätt skall, när det finns särskilda förmånsrätter i olika egendomsgrupper, fördelas på grupperna i förhållande till den köpeskilling som har erhållits för varje grupp.

Prop.
s. 152

I paragrafen, som helt motsvarar 15 § i kommitténs lagförslag (se betänkandet s. 291 f. och s. 335), har hänvisningen till 5 § utgått, eftersom 5 § har upphört att gälla.

18 § Fordringar som inte är förenade med förmånsrätt har inbördes lika rätt. En borgenär kan dock enligt fordringsavtalet ha rätt till betalning först efter övriga borgenärer.

Har en fordran särskild förmånsrätt i viss egendom men *räcker* egendomen inte för att *betala* fordringen, behandlas återstoden av denna som en fordran utan förmånsrätt. *Detsamma gäller en fordran med förmånsrätt på grund av företagsinteckning till den del fordringen inte har betalats på grund av förmånsrätten.*

I paragrafens andra stycke har införts ett klarläggande tillägg. Om en fordran med säkerhet i företagsinteckning inte täcks av förmånsrätten enligt 11 §, skall återstoden behandlas som en oprioriterad fordran. En sådan fordran skall alltså, utöver utdelning enligt 11 §, få utdelning också som oprioriterad, i den mån det finns tillgångar för utdelning till oprioriterade borgenärer. Ändringen, som inte har någon motsvarighet i kommitténs förslag, har behandlats i avsnitt 8.2. Vissa redaktionella ändringar har gjorts i första meningen i andra stycket.

19 § *Böter, viten och fordringar på grund av förverkande eller annan särskild rättsverkan av brott får vid konkurs utdelning efter andra fordringar.*

Paragrafen, som behandlar efterställning av vissa fordringar, motsvarar 19 § i kommitténs lagförslag (se betänkandet s. 196 f. och s. 336). Bestämmelsen, som är ny, har behandlats i avsnitt 6.2.4.

Enligt bestämmelsen är statens fordringar på böter och viten samt fordringar på grund av förverkande eller annan särskild rättsverkan av brott efterställda, dvs. får vid konkurs betalning först efter det att alla andra fordringar har fått fullt betalt.

Även andra fordringar kan vara efterställda, om det följer av fordringsavtalet (jfr 18 § första stycket andra meningen). Som framgår av paragrafernas ordningsföljd ställs fordringar på böter m.m. efter även de fordringar som efterställts enligt avtal. Fordringar som har efterställts enligt paragrafen har inbördes lika rätt (jfr 18 §).

Utmätning som har skett för böter, viten och fordringar på grund av förverkande eller annan särskild rättsverkan av brott ger dock i en efterföljande konkurs den förmånsrätt som följer av utmätning i allmänhet (jfr 8 §).

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.
2. I fråga om företagshypotek på grund av en inteckning som har beviljats före ikraftträdandet tillämpas äldre bestämmelser fram till den 1 januari 2005.
3. Vid en konkurs eller en utmätning som har beslutats på grund av en ansökan som gjorts före ikraftträdandet tillämpas alltid äldre bestämmelser.
4. Skulle de nya bestämmelserna, om de tillämpades den 1 januari 2004, ha medfört att ett företagshypotek tillsammans med övriga säkerheter inte längre hade utgjort betryggande säkerhet och ställer gäldenären inte inom en månad efter anmodan kompletterande säkerhet som borgenären skäligen kan nöja sig med, får borgenären före den 1 januari 2005 säga upp den fordran för vilken företagshypoteket upplåtits till betalning inom sex månader trots att det avtalats att längre uppsägningsperiod skall löpa eller att uppsägning inte får ske. Har borgenären före den 1 januari 2005 väckt talan om betalning och anmält detta till inskrivningsmyndigheten för företagsinteckning, gäller äldre bestämmelser i fråga om förmånsrätt som följer med företagshypotek i en konkurs eller en utmätning som har beslutats på grund av en ansökan som inkommit till domstolen eller kronofogdemyndigheten innan tre månader förlutit från det att domstolen skilt sig från målet genom dom eller beslut som vunnit laga kraft.

Enligt *punkten 1* träder lagen i kraft den 1 januari 2004.

Genom bestämmelsen i *punkten 2* utsträcks förmånsrätten för företagshypotek att gälla även viss tid efter det att 1984 års lag om företagshypotek har upphört att gälla, varvid förmånsrätten alltså gäller i lös egendom som ingår i näringsverksamhet med vissa undantag. Det innebär också att ett företagshypotek under den tiden ger förmånsrätt vid utmätning. Från och med den 1 januari 2005 gäller däremot de nya bestämmelserna i denna lag om förmånsrätt för alla företagsinteckningar. Av övergångsbestämmelserna till lagen om företagsinteckning följer att ett företagshypotek som är beviljat före ikraftträdandet därvid skall anses som en företagsinteckning på samma belopp. Den 1 januari 2005 kommer alltså de nya bestämmelserna i förmånsrättslagen att tillämpas även på inteckningar som har beviljats enligt 1984 års

lag. Detta gäller i tillämpliga delar även i fråga om begränsade, regionala och gemensamma inteckningar (jfr övergångsbestämmelserna till lagen om företagsinteckning).

Om en ansökan om konkurs eller utmätning har gjorts före den 1 januari 2004, gäller enligt *punkten 3* alltid äldre bestämmelser. Äldre bestämmelser om förmånsrätt för lönefordringar gäller alltså då och det finns förmånsrätt för skattefordringar och hyresfordringar. För företagshypoteken tillämpas äldre bestämmelser om förmånsrätt (och detta även om konkursen skulle pågå efter den 1 januari 2005).

Bestämmelserna i *punkten 4* ger en kreditgivare möjlighet att inför ikraftträdandet av de nya bestämmelserna och även viss tid därefter se över utestående krediter och ompröva dessa med hänsyn till den nya situation som följer med ändringarna i förmånsrättslagen. Skulle de nya bestämmelserna, om de tillämpades den 1 januari 2004, ha medfört att ett företagshypotek inte längre, ensamt eller jämte andra säkerheter, utgjort en betryggande säkerhet för företagshypotekshavarens fordran och ställer gäldenären inte inom en månad efter anmodan kompletterande säkerhet med vilken borgenären skäligen kan nöja sig, får borgenären inom sex månader säga upp den fordran för vilken företagshypoteket upplåtits till betalning. Detta gäller även om det har avtalats att en längre uppsägningstid skall finnas eller att uppsägning inte alls får ske. Avgörande för den vidgade möjligheten till uppsägning är alltså den bedömning som kan göras utifrån förhållandena vid ikraftträdandet. Kreditsäkerheten får härvid bedömas enligt värdet på gäldenärens egendom den 1 januari 2004. Om värdet den dagen är sådant att företagsinteckning enligt de nya bestämmelserna hade gett en betryggande säkerhet, kan borgenären inte utnyttja den särskilda uppsägningsrätten på grund av att säkerhetens värde sjunker efter ikraftträdandet. En annan sak är att borgenären ofta enligt kreditavtalet har rätt att säga upp krediten om säkerheten inte längre är betryggande. De äldre bestämmelserna gäller även i sådant fall om en konkurs inträffar under övergångsperioden.

Om borgenären före den 1 januari 2005 har väckt talan om betalning och anmält detta till inskrivningsmyndigheten för företagsinteckning, skall företagshypoteket medföra förmånsrätt enligt de äldre bestämmelserna i en konkurs eller vid en utmätning som beslutats på grund av en ansökan som inkommit till domstolen eller kronofogdemyndigheten inom tre månader från det att domstolen skilt sig från målet genom lagakraftvunnen dom eller lagakraftvunnet beslut.

Prop.
s. 154

Förmåns-
rätt

14.8 Förslaget till lag om ändring i lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter

38 a § Beslut enligt denna lag av inskrivningsmyndigheten enligt 2 kap. 2 § lagen (2003:XXX) om företagsinteckning får överklagas av den skattskyldige och av den myndighet som har förordnats till granskningsmyndighet enligt 41 § till den tingsrätt inom vars domkrets inskrivningsmyndigheten är belägen. Skrivelsen skall ges in till inskrivningsmyndigheten. Vid överklagande tillämpas den klagotid som anges i 2 kap. 24 § lagen om företagsinteckning. Vid handläggningen i övrigt av ett överklagande tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till hovrätten.

Beslut om föreläggande enligt 28 § får inte överklagas.

Paragrafen har ändrats till följd av den nya företagsinteckningen. Frågan har berörts i avsnitt 8.2.

39 a § Ett beslut av inskrivningsmyndigheten enligt 2 kap. 2 § lagen (2003:XXX) om företagsinteckning som innefattar prövning av en fråga om fastställande eller återvinning av skatt får överklagas inom tre år från dagen för beslutet. Har en part överklagat beslutet och vill även motparten överklaga, skall dennes skrivelse ha kommit in till den tingsrätt som avses i 38 a § inom två månader från det att tingsrätten har delgett motparten ett föreläggande enligt 15 § lagen (1996:242) om domstolsärenden att svara på överklagandet. Tingsrätten skall pröva frågan om överklagandet har skett inom rätt tid.

Vid överklagande av ett beslut som avses i första stycket skall tingsrätten, om ärendet tas upp till prövning, alltid höra motparten.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till hovrätten.

Paragrafen har ändrats till följd av den nya företagsinteckningen. Frågan har berörts i avsnitt 8.2.

14.9 Förslaget till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)

2 kap. Konkursansökan och konkursbeslut m.m.

2 kap. 10 a § Om företagsrekonstruktion pågår enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion, skall en borgenärs ansökan om konkurs, i fall gäldenären begär det, förklaras vilande i avvaktn på att företagsrekonstruktionen upphör.

Prop. s. 155 Finns det särskilda skäl att anta att borgenärens rätt *allvarligt äventyras*, får dock rätten besluta att försätta gäldenären i konkurs. Innan ett sådant beslut meddelas skall rekonstruktören beredas tillfälle att yttra sig.

Andra stycket har ändrats. Bestämmelsen motsvarar kommitténs förslag (se betänkandet s. 243 f. och s. 325 f.). Övervägandena finns i avsnitt 9.2.

Pågår företagsrekonstruktion, skall en borgenärs konkursansökan förklaras vilande, om gäldenären begär det. Enligt andra stycket kan gäldenären dock försättas i konkurs om det finns särskilda skäl att anta att borgenärens rätt *allvarligt äventyras*. Som exempel kan nämnas att det kan antas att gäldenären under rekonstruktionen bedriver verksamheten på ett sådant sätt att en arbetstagare eller annan borgenär riskerar att få betydligt sämre betalt i en senare konkurs än vad som skulle bli fallet om gäldenären genast försattes i konkurs.

4 kap. Återvinning till konkursbo

4 kap. 1 § Återvinning till konkursbo får på begäran av boet ske i enlighet med vad som anges i detta kapitel.

Återvinning får dock inte ske av

1. betalning av
 - a) skatt eller avgift som avses i 1 kap. 1 eller 1 b § *skattebetalningslagen* (1997:483),
 - b) *skatt enligt fordonsskattelagen* (1988:327),
 - c) *tull och*
 - d) *ränta på belopp som avses i a–c, om beloppet var förfallet till betalning,*
2. betalning av eller förmånsrätt för underhållsbidrag enligt äktenskaps- eller föräldrabalken, om bidragsbeloppet var förfallet till betalning och den underhållsberättigade inte har gynnats på ett otillbörligt sätt.

Paragrafen saknar motsvarighet i kommitténs förslag. I paragrafen har en ändring gjorts till följd av att lagen (1971:1072) om förmånsberättigade skattefordringar m.m. har upphävts. I paragrafen hänvisas till i stort sett samma skatter och avgifter som hänvisningen till lagen om förmånsberättigade skatter avsåg. Ändringen har behandlats i avsnitt 6.1.

5 kap. Fordringar i konkurs

Ett konkursbos ansvar för lönefordringar

5 kap. 18 § *Om en arbetstagare fortsätter att fullgöra sina åtaganden enligt anställningsavtalet, ansvarar konkursboet för arbetstagarens fordran på lön eller annan ersättning för arbete som belöper på tid efter en månad från konkursbeslutet.*

Paragrafen saknar motsvarighet i kommitténs förslag. I paragrafen regleras uttryckligen konkursboets ansvar för lönefordringar vid fortsatt drift av konkursgäldenärens verksamhet (s.k. massaansvar). Regleringen i denna paragraf skall ses mot bakgrund av bestämmelsen i 12 § förmånsrättslagen om att fordringar på lön och annan ersättning för utfört arbete inte är förmånsberättigade efter en månad från konkursbeslutet. Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

Prop. s. 156 Innebörden av bestämmelsen är att konkursboet – även om det inte inträder i anställningsavtalet – skall betala för den arbetskraft som används i verksamheten när

arbetstagaren har sagts upp men fortsätter att arbeta under uppsägningstiden. Konkursboet ansvarar för sådana lönefordringar efter en månad från konkursbeslutet.

För att ansvar skall inträda krävs att arbetstagaren fortsätter att fullgöra sina åtaganden enligt anställningsavtalet, dvs. utför arbete. Det ligger i sakens natur att konkursförvaltaren måste ha accepterat att arbetstagaren fortsätter att arbeta. Konkursboet har en månad på sig att avgöra vilka arbetstagare som skall fortsätta arbeta och vilka som skall befrias från sina skyldigheter enligt anställningsavtalet. Oavsett när konkursboet fattar beslut i frågan, inträder ansvaret en månad efter konkursbeslutet.

Arbetstagaren har förmånsrätt för sina lönefordringar avseende tiden fram till en månad efter konkursbeslutet (12 § förmånsrättslagen). Krav på lön som belöper på tiden därefter skall, i enlighet med förevarande bestämmelse, riktas mot konkursboet om arbete utförs. Utförs inte arbete, är arbetstagarens anspråk på uppsägningsslön en oprioriterad fordran hos konkursgäldenären som dock i princip är lönegaranterad (se 7 § lönegarantilagen).

Bestämmelsen saknar betydelse för de fall där konkursboet inträder i anställningsavtalet.

11 kap. Utdelning

11 kap. 22 § Om utdelning eller efterutdelning har utfallit på ett *företagsinteckningsbrevs* belopp, skall förvaltaren anmäla detta till inskrivningsmyndigheten. Anmälan skall göras sedan beslutet att fastställa utdelningen eller efterutdelningen har vunnit laga kraft eller, i fall som avses i 21 §, när utbetalningen har ägt rum. Tillsammans med anmälningen skall förvaltaren sända in utdelningsförslaget eller någon annan handling som visar fördelningen.

När inteckningsborgenären lyfter betalning, skall detta antecknas på *inteckningsbrevet*.

Paragrafen har ändrats till följd av den nya företagsinteckningen. Frågan har berörts i avsnitt 8.2.

12 kap. Ackord i konkurs m.m.

12 kap. 11 § Vid omröstning i ackordsfrågan får rösträtt utövas endast för bevakade fordringar. En borgenär som kan få täckning för sin fordran genom kvittning eller vars fordran är förenad med förmånsrätt deltar dock inte i omröstningen. En borgenär, som har rätt till betalning först efter övriga borgenärer, deltar inte heller i omröstningen, såvida inte de övriga borgenärerna medger det.

Om en borgenär helt eller delvis avstår från kvittningsrätt eller förmånsrätt, deltar han i motsvarande mån. Kan en borgenärs fordran endast till viss del täckas genom kvittning eller överstiger värdet av den egendom i vilken borgenären har särskild förmånsrätt eller förmånsrätt på grund av företagsinteckning hans fordran, deltar han med återstående del av fordringen.

En svarande som med anledning av en återvinningstalan har fått eller kan få en fordran mot gäldenären, får utan bevakning delta med fordringen i omröstningen.

Innebär ackordsförslaget att borgenärer som inte har förmånsrätt skall få full betalning intill visst belopp, får rösträtt inte utövas för de fordringar som därigenom får full betalning.

Med borgenärer som har förmånsrätt likställs en borgenär som till säkerhet för sin fordran har gjort förbehåll om återtaganderätt.

Paragrafen motsvarar helt 12 kap. 11 § i kommitténs lagförslag (se betänkandet s. 309 f. och s. 329). Ändringar har gjorts i första och andra styckena.

Första stycket

I första stycket har hänvisningen till fordringsavtal utgått. Ändringen är en följd av att böter, viten och fordringar på grund av förverkande eller annan särskild rättsverkan av brott är efterställda enligt lag vid konkurs (19 § förmånsrättslagen). Oavsett om grunden för ett efterställande är lag eller avtal, deltar en borgenär med en efterställd fordran inte i en omröstning i ackordsfrågan, såvida inte de övriga borgenärerna medger det. Frågan om efterställda fordringar har behandlats i avsnitt 6.3.

Andra stycket

I andra stycket har lagts till att en borgenär med förmånsrätt på grund av företagsinteckning deltar i en omröstning i ackordsfrågan med den del av fordringen som inte åtnjuter betalning på grund av förmånsrätten, dvs. till den del fordringen överstiger

värdet av säkerheten (jfr 3 kap. 3 § andra stycket lagen om företagsrekonstruktion). Ändringen är en följd av att den nya företagsinteckningen ger allmän förmånsrätt. Frågan har behandlats i avsnitt 8.2.

12 kap. 21 § Ett fastställt ackord är bindande för alla borgenärer, kända och okända, som har haft rätt att efter bevakning rösta om ackordsförslaget.

En borgenär, som har rätt till betalning först efter övriga borgenärer, förlorar sin rätt till betalning av gäldenären, om inte alla borgenärer som enligt 11 § hade rätt att rösta om ackordsförslaget tillgodoses fullt ut genom ackordet.

Den som har förmånsrätt i viss egendom *eller förmånsrätt på grund av företagsinteckning* är bunden av ackordet i fråga om belopp som inte kan tas ut ur *egendom som omfattas av förmånsrätten*.

En borgenär har, utan hinder av ackordet, den rätt till kvittning som han kan ha enligt 5 kap. 15 och 16 §§.

Paragrafen motsvarar helt 12 kap. 21 § i kommitténs lagförslag (se betänkandet s. 329 f.). Ändringar har gjorts i andra och tredje styckena.

Andra stycket

I andra stycket har hänvisningen till fordringsavtal utgått. Ändringen är en följd av att böter, viten och fordringar på grund av förverkande eller annan särskild rättsverkan av brott är efterställda enligt lag vid konkurs (se 19 § förmånsrättslagen och jfr 12 kap. 11 § första stycket i denna lag). Oavsett om ett efterställande är grundat på lag eller avtal, förlorar en borgenär med en efterställd fordran sin rätt till betalning, om inte alla andra borgenärer har fått fullt betalt vid ett ackord. Frågan om efterställda fordringar har behandlats i avsnitt 6.4.

Tredje stycket

Prop.
s. 158

I tredje stycket har lagts till att en borgenär med förmånsrätt på grund av företagsinteckning blir bunden av ett ackord i fråga om belopp som inte kan tas ut ur egendom som omfattas av förmånsrätten (jfr 12 kap. 11 § andra stycket i denna lag samt 3 kap. 3 § andra stycket och 8 § andra stycket lagen om företagsrekonstruktion). Ändringen är en följd av att den nya företagsinteckningen ger allmän förmånsrätt. Frågan har behandlats i avsnitt 8.2.

14 kap. Konkurskostnader

14 kap. 18 § Av arvodet till förvaltaren eller sådan rådgivare eller förlikningsman som har utsetts enligt 7 kap. 7 § skall, om det i boet finns egendom i vilken särskild förmånsrätt äger rum och i den mån det inverkar på de borgenärers rätt som inte har sådan förmånsrätt i egendomen eller på statens ansvar för konkurskostnaderna, den del som avser egendomen i fråga fastställas att betalas ur egendomens avkastning och köpeskilling.

Då särskild förmånsrätt äger rum i boet tillhörig egendom, får inte till skada för någon med samma eller bättre förmånsrätt, av egendomens avkastning och köpeskilling betalas någon annan konkurskostnad än som har sagts i första stycket.

Med arvode som sägs i första stycket jämställs vid tillämpningen av denna paragraf konkursboets kostnader för vård och försäljning av egendomen i fråga.

Paragrafen har ändrats till följd av den nya företagsinteckningen. Frågan har behandlats i avsnitt 8.2.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.
2. I fråga om företagshypotek på grund av en inteckning som har beviljats före ikraftträdandet tillämpas äldre bestämmelser fram till den 1 januari 2005.
3. Vid en konkurs som har beslutats på grund av en ansökan som gjorts före ikraftträdandet tillämpas alltid äldre bestämmelser.

Enligt *punkten 1* träder lagen i kraft den 1 januari 2004.

Om en företagsinteckning har beviljats före den 1 januari 2004, skall äldre bestämmelser tillämpas fram till den 1 januari 2005. I så fall får av den aktuella egendomen

betalas övriga konkurskostnader under de förutsättningar som följer av 14 kap. 18 § i dess äldre lydelse. Det följer av *punkten 2*. Detta följer den princip som gäller övergångsvis för företagshypoteket i andra lagar.

Om en ansökan om konkurs har kommit in före den 1 januari 2004, tillämpas alltid äldre bestämmelser i den konkursen. Det innebär bl. a. att 5 kap. 18 § om konkursbos ansvar för lönefordringar inte tillämpas. Det framgår av *punkten 3*.

14.10 Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:613) om miljöavgift på utsläpp av kväveoxider vid energiproduktion

Förmäns-
rätt
Prop.
s. 159

22 § Vad som i skattebrottslagen (1971:69) föreskrivs om skatt gäller även i fråga om avgift som avses i denna lag.

Avgift enligt denna lag omfattas även av lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter.

Paragrafen saknar motsvarighet i kommitténs lagförslag. I paragrafen har en ändring gjorts till följd av att lagen om förmånsberättigade skattefordringar m.m. har upphävts.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.
2. Äldre bestämmelser tillämpas i de fall 11 § förmånsrättslagen (1970:979), i sin lydelse enligt lagen (1975:1248) om ändring i nämnda lag, tillämpas.

Enligt *punkten 1* träder lagen i kraft den 1 januari 2004.

I de fall staten har förmånsrätt för fordringar på skatter och allmänna avgifter enligt 11 § förmånsrättslagen i dess tidigare lydelse tillämpas 22 § lagen om miljöavgifter i dess äldre lydelse. Det följer av *punkten 2*. Övergångsbestämmelsen skall ses mot bakgrund av att staten har förmånsrätt för sådana fordringar vid konkurser som har beslutats på grund av en ansökan som har gjorts före den 1 januari 2004 (se *punkten 3* i övergångsbestämmelserna till förmånsrättslagen).

14.11 Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:676) om skatt på ränta på skogskontomedel m.m.

15 § Skatt enligt denna lag kan inte bli föremål för betalningssäkring enligt lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter.

Paragrafen saknar motsvarighet i kommitténs lagförslag. I paragrafen har en ändring gjorts till följd av att lagen om förmånsberättigade skattefordringar m.m. har upphävts.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.
2. Äldre bestämmelser tillämpas i de fall 11 § förmånsrättslagen (1970:979), i sin lydelse enligt lagen (1975:1248) om ändring i nämnda lag, tillämpas.

Enligt *punkten 1* träder lagen i kraft den 1 januari 2004.

Angående *punkten 2* hänvisas till kommentaren till övergångsbestämmelsen till lagen om ändring i lagen om miljöavgift på utsläpp av kväveoxider vid energiproduktion (se avsnitt 14.10).

14.12 Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning

Prop.
s. 160

2 § En ansökan om *betalningsföreläggande* får avse åläggande för svaranden att betala en penningfordran som är förfallen till betalning, om förlikning är tillåten i saken.

Den som har en fordran som avses i första stycket, för vilken panträtt i fast egendom, skepp eller skeppsbygge har upplåtits skriftligen, kan i en ansökan om betalningsföreläggande begära att betalningen skall fastställas att utgå ur den egendom i vilken panträtten gäller. Så kan också den göra, som för fordringen har inteckning i luftfartyg eller reservdelar till luftfartyg.

Paragrafen har ändrats till följd av den nya företagsinteckningen. Frågan har behandlats i avsnitt 8.2.

42 § Har i mål om *betalningsföreläggande* eller *vanlig handräckning* svaranden inte i rätt tid bestritt ansökningen, skall kronofogdemyndigheten snarast meddela utslag i enlighet med ansökningen. Om svaranden har bestritt endast en del av ansökningen, skall utslag meddelas i enlighet med den obestridda delen av ansökningen.

I fall som avses i 2 § andra stycket skall i utslaget fastställas att fordringen skall utgå med förmånsrätt i den pantsatta egendomen i den omfattning som gäller enligt lag.

Paragrafen har ändrats till följd av ändringarna i 2 §.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.
2. I fråga om företagshypotek på grund av en inteckning som har beviljats före ikraftträdandet tillämpas äldre bestämmelser fram till den 1 januari 2005.

Enligt *punkten 1* träder lagen i kraft den 1 januari 2004.

Om egendom besväras av en företagsinteckning som har beviljats före den 1 januari 2004, skall äldre bestämmelser tillämpas fram till den 1 januari 2005. I dessa fall gäller 2 § i dess äldre lydelse och det kan alltså begäras att betalning skall fastställas att utgå ur egendomen. Det följer av *punkten 2*.

14.13 Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens och radions område

17 § Avgift enligt denna lag omfattas av lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter.

Paragrafen saknar motsvarighet i kommitténs lagförslag. I paragrafen har en ändring gjorts till följd av att lagen om förmånsberättigade skattefordringar m.m. har upphävts.

Prop.
s. 161

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.
2. Äldre bestämmelser tillämpas i de fall 11 § förmånsrättslagen (1970:979), i sin lydelse enligt lagen (1975:1248) om ändring i nämnda lag, tillämpas.

Enligt *punkten 1* träder lagen i kraft den 1 januari 2004.

Angående *punkten 2* hänvisas till kommentaren till övergångsbestämmelsen till lagen om ändring i lagen om miljöavgift på utsläpp av kväveoxider vid energiproduktion (se avsnitt 14.10).

14.14 Förslaget till lag om ändring i lönegarantilagen (1992:497)

7 § Betalning enligt garantin lämnas för sådan fordran på lön eller annan ersättning som har förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen (1970:979) och för fordran på pension som har förmånsrätt enligt 12 eller 13 § samma lag.

Betalning enligt garantin lämnas också för fordran på uppsägningslön för tid efter en månad från konkursbeslutet. Betalning lämnas dock inte till sådan arbetstagare som avses i 12 § sjätte stycket förmånsrättslagen.

Fordran på uppsägningslön omfattas av garantin längst för uppsägningstid som beräknats enligt 11 § lagen (1982:80) om anställningsskydd. Uppsägningslön för tid under vilken arbetstagaren inte utför arbete för annan och inte heller driver egen rörelse omfattas av garantin endast om arbetstagaren kan visa att han har anmält sig hos offentlig arbetsförmedling som arbetssökande. För uppsägningstid omfattar garantin endast lön eller ersättning som överstiger inkomst vilken arbetstagaren under den tid lönen eller ersättningen avser har haft av egen rörelse eller har förvärvat eller borde ha kunnat förvärva i en annan anställning. Vid bestämmande av i vilken utsträckning fordran på lön eller ersättning under uppsägningstid omfattas av garantin skall med samtidig inkomst i annan anställning jämföras aktivitetsstöd som lämnas till den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program, i den mån stödet avser samma tid som lönen eller ersättningen och arbetstagaren har blivit berättigad till stödet efter uppsägningen.

I vilken utsträckning fordran på lön eller pension får göras gällande i konkurs framgår av 5 kap. 2 § konkurslagen (1987:672).

Paragrafen motsvarar närmast 7 § i kommitténs lagförslag (se betänkandet s. 243 f. och s. 355 f.). Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

Ändringarna innebär att ett nytt andra och tredje stycke har tillkommit. Det tidigare andra stycket har blivit ett nytt fjärde stycke.

Andra stycket

Betalning enligt lönegarantin lämnas också för fordran på uppsägningslön som belöper på tiden efter konkursbeslutet. En sådan fordran är inte förenad med förmånsrätt förutom under den första månaden efter beslutet om konkurs. Andra stycket avser den tid som har börjat löpa efter en månad från konkursbeslutet. En fordran på uppsägningslön som belöper på tid dessförinnan är däremot förenad med såväl förmånsrätt som lönegaranti enligt huvudregeln, såvida inte avräkning skall ske enligt 12 § tredje stycket förmånsrättslagen (jfr 7 § första stycket i denna lag).

Förmåns-
rätt

Den som enligt 12 § sjätte stycket förmånsrättslagen saknar förmånsrätt för sin lönefordran har inte rätt till lönegarantin. Undantaget gäller alltså den som själv eller tillsammans med nära anhöriga äger väsentlig andel av konkursföretaget och har ett betydande inflytande över verksamheten.

Prop.
s. 162

Tredje stycket

Det som anges i detta stycke medför ingen ändring i sak i förhållande till vad som har gällt tidigare. Hittills har bestämmelsen funnits i 12 § andra stycket förmånsrättslagen. Om det i kollektivavtal eller enskilda anställningsavtal överenskommits en längre uppsägningstid än vad som skulle ha följt om den beräknats enligt 11 § lagen om anställningsskydd, gäller inte detta när lönegarantins omfattning avseende uppsägningslön skall fastställas. Av bestämmelsen framgår vidare att arbetstagaren endast har rätt till lönegaranti för uppsägningslön om han har anmält sig hos offentlig arbetsförmedling som arbetssökande. Det är arbetstagaren som skall visa att han har anmält sig.

I samma stycke finns också en särskild avräkningsregel för lönegaranti avseende uppsägningslön. För uppsägningstiden utbetalas garanti endast för sådan lön eller ersättning som överstiger inkomst som kunnat erhållas från annat håll. Avräkningsregeln aktualiseras av naturliga skäl inte när konkursboet inträder i anställningsavtalet och arbetstagaren fortsätter sin anställning eller när arbetstagaren visserligen är uppsagd men arbetar vidare i verksamheten och konkursboet skall betala lönefordringarna enligt 5 kap. 18 § konkurslagen. Lönegaranti lämnas inte i de fallen, utan konkursboet ansvarar för ersättningen till arbetstagaren.

9 § *Betalning enligt garantin lämnas för varje arbetstagare med ett belopp som motsvarar högst fyra gånger det vid tiden för konkursbeslutet gällande prisbasbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring. För fordran på lön eller annan ersättning gäller garantin för en sammanlagd anställningstid om högst åtta månader. Betalning för fordran som avser ersättning för särskilda kostnader lämnas framför annan fordran.*

Paragrafen motsvarar närmast 9 § i kommitténs lagförslag (se betänkandet s. 245 f. och s. 357 f.). Paragrafen innehåller bestämmelser som på olika sätt begränsar lönegarantin och som saknar motsvarighet för löneförmånsrätten (jfr dock 12 a § förmånsrättslagen). Övervägandena finns i avsnitt 7.4. Lönegarantin är maximerad till fyra prisbasbelopp och kan maximalt utgå för en tid om åtta anställningsmånader.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.
2. I fråga om en konkurs som har beslutats på grund av en ansökan som gjorts före ikraftträdandet tillämpas äldre bestämmelser.

Enligt *punkten 1* träder lagen i kraft den 1 januari 2004.

Om en arbetsgivare har försatts i konkurs på grund av en ansökan som har gjorts före den 1 januari 2004, tillämpas äldre bestämmelser i fråga om fordringar på arbetsgivaren. Detta följer av *punkten 2*.

Prop.
s. 163

14.15 Förslaget till lag om ändring i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

11 § Säkerhet får bestå av pant, borgen eller *företagsinteckning*.

Borgen skall ställas såsom för egen skuld. Om borgen ställs av två eller flera personer gemensamt skall den vara solidarisk.

Paragrafen har ändrats till följd av den nya företagsinteckningen. Frågan har behandlats i avsnitt 8.2.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.
2. I fråga om företagshypotek på grund av inteckning som har beviljats före ikraftträdandet tillämplas äldre bestämmelser fram till den 1 januari 2005.

Övergångsbestämmelsen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

14.16 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1744) om allmän pensionsavgift

8 § Vad som i skattebrottslagen (1971:69) föreskrivs om skatt gäller även i fråga om avgift som avses i denna lag.

Avgift enligt denna lag omfattas även av lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter.

Paragrafen saknar motsvarighet i kommitténs lagförslag. I paragrafen har en ändring gjorts till följd av att lagen om förmånsberättigade skattefordringar m.m. har upphävts.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.
2. Äldre bestämmelser tillämplas i de fall 11 § förmånsrättslagen (1970:979), i sin lydelse enligt lagen (1975:1248) om ändring i nämnda lag, tillämplas.

Enligt *punkten 1* träder lagen i kraft den 1 januari 2004.

Angående *punkten 2* hänvisas till kommentaren till övergångsbestämmelsen till lagen om ändring i lagen om miljöavgift på utsläpp av kväveoxider vid energiproduktion (se avsnitt 14.10).

Prop.
s. 164

14.17 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1920) om allmän löneavgift

5 § Vad som i skattebrottslagen (1971:69) föreskrivs om skatt gäller även i fråga om avgift som avses i denna lag.

Paragrafen saknar motsvarighet i kommitténs förslag. I paragrafen har en ändring gjorts till följd av att lagen om förmånsberättigade skattefordringar m.m. har upphävts.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.
2. Äldre bestämmelser tillämplas i de fall 11 § förmånsrättslagen (1970:979), i sin lydelse enligt lagen (1975:1248) om ändring i nämnda lag, tillämplas.

Enligt *punkten 1* träder lagen i kraft den 1 januari 2004.

Angående *punkten 2* hänvisas till kommentaren till övergångsbestämmelsen till lagen om ändring i lagen om miljöavgift på utsläpp av kväveoxider vid energiproduktion (se avsnitt 14.10).

14.18 Förslaget till lag om ändring i lagen (1996:761) om inkomstskatteregler m.m. med anledning av ändrade bestämmelser om aktiekapitalets storlek

17 § Övertagaren svarar solidariskt med de personer, som enligt punkt 5 eller 6 av övergångsbestämmelserna till lagen (1994:802) om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385) svarar för bolagets förpliktelser, för sådana aktiebolagets skatter och avgifter som anges i 1 § *den upphävda* lagen (1971:1072) om förmånsberättigade skattefordringar m.m.

Paragrafen saknar motsvarighet i kommitténs förslag. I paragrafen har en ändring gjorts till följd av att lagen om förmånsberättigade skattefordringar m.m. har upphävts.

För att undvika vissa retroaktiva effekter hänvisas det i lagtexten till "den upphävda". Bestämmelsen har utformats efter mönster av 22 § 3 mom. lagen (1941:416) om arvs- och gåvoskatt.

Förmåns-
rätt

14.19 Förslaget till lag om ändring i lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion

3 kap. Offentligt ackord under företagsrekonstruktion

3 kap. 3 § I ackordsförhandling deltar endast borgenärer vilkas fordringar uppkommit före ansökan om företagsrekonstruktion. En borgenär som kan få täckning för sin fordran genom kvittning eller vars fordran är förenad med förmånsrätt deltar inte i förhandlingen. En borgenär som *vid konkurs skulle ha rätt till betalning* först efter övriga borgenärer deltar inte heller i förhandlingen om inte övriga borgenärer som deltar i förhandlingen medger det.

Om en borgenär helt eller delvis avstår från kvittningsrätt eller förmånsrätt, deltar han i förhandlingen i motsvarande mån. Kan en borgenärs fordran endast till viss del täckas genom kvittning eller understiger värdet av den egendom i vilken en borgenär har särskild förmånsrätt *eller förmånsrätt på grund av företagsinteckning* hans fordran, deltar han med återstående del av fordran.

Prop.
s. 165

Innehåller ackordsförslaget en bestämmelse att borgenärer som inte har förmånsrätt skall få full betalning intill ett visst belopp, skall deras fordringar i ackordsförhandlingen anses som förmånsberättigade i motsvarande mån.

En borgenär får delta i förhandlingen, även om hans fordran inte är förfallen till betalning eller den är beroende av särskilt villkor.

Med borgenärer som har förmånsrätt likställs en borgenär som till säkerhet för sin fordran har gjort förbehåll om återtaganderätt.

I paragrafen regleras vilka borgenärer som deltar vid offentligt ackord. En borgenär som har förmånsrätt för sin fordran deltar inte i ackordet. Paragrafen motsvarar helt 3 kap. 3 § i kommitténs lagförslag (se betänkandet s. 349 f.). Ändringar har gjorts i första och andra styckena. Det hänvisas till kommentaren till 12 kap. 11 § konkurslagen.

3 kap. 8 § Ett fastställt ackord är bindande för alla borgenärer, såväl kända som okända, som enligt 3 § hade rätt att delta i ackordsförhandlingen.

En borgenär som *vid konkurs skulle ha rätt till betalning* först efter övriga borgenärer förlorar sin rätt till betalning av gäldenären, om inte alla borgenärer som enligt 3 § hade rätt att delta i ackordsförhandlingen tillgodoses fullt ut genom ackordet.

En borgenär med förmånsrätt i viss egendom *eller förmånsrätt på grund av företagsinteckning* är bunden av ackordet i fråga om belopp som inte kan tas ut ur *egendom som omfattas av förmånsrätten*.

Paragrafen motsvarar närmast 3 kap. 8 § i kommitténs lagförslag (se betänkandet s. 309 f. och s. 350 f.). Ändringar har gjorts i andra och tredje styckena. Det hänvisas till kommentaren till 12 kap. 21 § konkurslagen.

3 kap. 14 § I den bouppteckning som avses i 10 § andra stycket skall tillgångarna tas upp till noggrant uppskattade värden. Om möjligt skall även lämnas specificerad uppgift om de värden som i bokföringshandlingarna har åsatts tillgångarna eller, när sådan värdering inte har gjorts, om anskaffningskostnaden. Bouppteckningen skall vidare innehålla uppgift om varje borgenärs namn och postadress.

Ränta på en borgenärs fordran skall inte beräknas längre än till dagen för ansökan om företagsrekonstruktion. Fordran i utländskt mynslag skall beräknas efter den kurs som gällde nämnda dag.

Har en borgenär förmånsrätt, skall det anges jämte grunden till det.

Förekommer anmärkning mot fordran eller bedöms värdet av egendom, vari en borgenär har särskild förmånsrätt *eller förmånsrätt på grund av företagsinteckning*, understiga hans fordran, skall det anges.

Paragrafen motsvarar helt 14 § i kommitténs lagförslag (se betänkandet s. 291 f. och s. 351 f.). I paragrafens fjärde stycke har en följdändring gjorts till den nya företagsinteckningen. Frågan har behandlats i avsnitt 8.2.

3 kap. 16 § Om gäldenären eller en borgenär vill framställa anmärkning mot en fordran som skulle omfattas av akordet, skall han göra det skriftligen hos rekonstruktören i så god tid som möjligt och i vart fall före omröstningen vid borgenärsammansträdet under akordsförhandlingen.

Prop. s. 166 Finner rekonstruktören anledning till anmärkning mot en fordran som skulle omfattas av akordet eller framställer gäldenären eller en borgenär sådan anmärkning hos rekonstruktören, skall denne skyndsamt underrätta den borgenär vars fordran avses med anmärkningen. Detsamma gäller när *en borgenär har särskild förmånsrätt eller förmånsrätt på grund av företagsinteckning och värdet av den egendom i vilken borgenären har sådan säkerhet* bedöms understiga fordringen.

Paragrafen motsvarar närmast 16 § i kommitténs lagförslag (se betänkandet s. 291 f. och s. 352 f.). Paragrafen har ändrats till följd av den nya företagsinteckningen. Frågan har behandlats i avsnitt 8.2.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.
2. I fråga om en företagsrekonstruktion som har beslutats på grund av en ansökan som gjorts före ikraftträdandet tillämpas äldre bestämmelser.

Enligt *punkten 1* träder lagen i kraft den 1 januari 2004.

Om en företagsrekonstruktion har beslutats efter en ansökan som gjorts före den 1 januari 2004, skall äldre bestämmelser tillämpas. Detta följer av *punkten 2*.

14.20 Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:1137) om vägavgift för vissa tunga fordon

34 § Avgift enligt denna lag omfattas även av lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter.

Paragrafen saknar motsvarighet i kommitténs lagförslag. I paragrafen har en ändring gjorts till följd av att lagen om förmånsberättigade skattefordringar m.m. har upphävts.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.
2. Äldre bestämmelser tillämpas i de fall 11 § förmånsrättslagen (1970:979), i sin lydelse enligt lagen (1975:1248) om ändring i nämnda lag, tillämpas.

Enligt *punkten 1* träder lagen i kraft den 1 januari 2004.

Angående *punkten 2* hänvisas till kommentaren till övergångsbestämmelsen till lagen om ändring i lagen om miljöavgift på utsläpp av kväveoxider vid energiproduktion (se avsnitt 14.10).

Prop. s. 167 *14.21 Förslaget till lag om ändring i socialavgiftslagen (2000:980)*

4 kap. Förfarandet

4 kap. 2 § I fråga om avgift som avses i denna lag gäller vad som föreskrivs om skatt i skattebrottslagen (1971:69) och lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter.

Paragrafen saknar motsvarighet i kommitténs lagförslag. I paragrafen har en ändring gjorts till följd av att lagen om förmånsberättigade skattefordringar m.m. har upphävts.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.
2. Äldre bestämmelser tillämpas i de fall 11 § förmånsrättslagen (1970:979), i sin lydelse enligt lagen (1975:1248) om ändring i nämnda lag, tillämpas.

Enligt *punkten 1* träder lagen i kraft den 1 januari 2004.

Angående *punkten 2* hänvisas till kommentaren till övergångsbestämmelsen till lagen om ändring i lagen om miljöavgift på utsläpp av kväveoxid vid energiproduktion (se avsnitt 14.10).

[---]

Bilaga 6 – Lagrådets yttrande

[---]

Förslaget till lag om företagsinteckning

1 kap. 2 §

I paragrafen anges förutsättningarna för förmånsrätt på grund av företagsinteckning. En sådan förutsättning är att den som har upplåtit säkerheten är näringsidkare. Härvidlag överensstämmer den nya regleringen med vad som gäller enligt lagen (1984:649) om företagshypotek (FHL). Av första paragrafen i kapitlet framgår däremot en skillnad i förhållande till den nuvarande ordningen, nämligen att företagsinteckning kan beviljas även andra än näringsidkare. Regleringen överensstämmer med Förmånsrättskommitténs förslag. Kommittén motiverade den valda lösningen (se SOU 1999:1 s. 339) med att inskrivningsmyndigheten inte skulle tvingas kontrollera att den sökande bedrev eller avsåg att bedriva näringsverksamhet. Det skulle i stället ankomma på borgenären att kontrollera att denna förutsättning var uppfylld.

I lagrådsremissen finns ingen närmare motivering till att man har behållit kravet att den som upplåter säkerhet i företagsinteckning skall vara näringsidkare, trots att säkerheten inte längre skall vara begränsad till egendom som hör till en näringsverksamhet. Det kan antas att förklaringen ligger i att säkerheten även fortsättningsvis är avsedd att användas i näringsverksamhet, något som återspeglas i beteckningen på institutet. Emellertid är begreppet näringsidkare inte alldeles entydigt. I författningskommentaren nämns några omständigheter som normalt är tillräckliga för att en gäldenär skall anses som näringsidkare, men där sägs att även annat kan ha betydelse vid bedömningen. En långivare som har att ta ställning till om han skall godta en företagsinteckning som säkerhet tvingas således att göra en bedömning som kan vara oviss. Bedömer han situationen felaktigt, kan det leda till rättsförluster, eftersom säkerheten tydligen inte skall ge förmånsrätt, om det visar sig att upplåtaren inte är näringsidkare. I remissen framhålls att förhållandevis låga krav ställs för att någon skall anses som näringsidkare. Enligt Lagrådets mening kan det ifrågasättas att lagen bör ställa upp som förutsättning för förmånsrätt att gäldenären är näringsidkare. Lagrådet förordar att frågan övervägs ytterligare under den fortsatta beredningen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna*Punkt 3*

Bestämmelserna reglerar vad som efter den nya lagens ikraftträdande skall gälla i fråga om företagsinteckningar som har beviljats före ikraftträdandet. Enligt Lagrådets mening är uttryckssättet i några avseenden sådant att oklarhet kan uppkomma. Bestämmelsen i första meningen synes med hänsyn till hur företagshypotek och företagsinteckning är definierade enligt FHL behöva förtydligas så att det framgår att FHL:s fortsatta giltighet fram till år 2005 inte är begränsad till vad som där föreskrivs om företagsinteckning. Vidare bör den bestämmelse som anger att en äldre företagsinteckning som skall anses som en företagsinteckning enligt den nya lagen inte skall omfatta "egendom som är gemensamt in-tecknad" anpassas bättre till lydelsen av 3 kap. 2 § första stycket FHL. Precisering bör även ske av bestämmelsen om giltig-

Förmåns-
rättProp.
s. 262Prop.
s. 263

hetsområdet från och med år 2005 för sådana inteckningar som enligt förslaget benämns "begränsade inteckningar" respektive "regionala inteckningar".

Efter vissa redaktionella jämkningar även i övrigt kan den här behandlade övergångsregleringen ges förlagsvis följande lydelse:

"I fall då en företagsinteckning har beviljats före ikraftträdandet av denna lag gäller lagen (1984:649) om företagshypotek fram till den 1 januari 2005. Därefter skall inteckningen anses som en företagsinteckning enligt denna lag och företagshypoteksbrevet som ett företagsintekningsbrev på samma belopp. Inteckningen skall dock inte omfatta egendom som ingår i en intecknad näringsverksamhet som flera utövar gemensamt. En inteckning som är begränsad enligt 3 kap. 1 § andra stycket lagen om företagshypotek, en regional inteckning som avses i 13 § lagen (1984:650) om införande av lagen (1984:649) om företagshypotek och en inteckning i näringsverksamhet som flera utövar gemensamt skall behålla det giltighetsområde som inteckningen har närmast före den 1 januari 2005. En begränsad inteckning och en regional inteckning får på ansökan av näringsidkaren och efter medgivande av företagshypoteksbrevets innehavare utsträckas till en inteckning enligt denna lag. För ansökan om en sådan utsträckning gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i denna lag om ansökan om inteckning. Utsträckning och inteckning får inte ske på sådant sätt att inteckningen i fråga om omfattningen avviker från en annan inteckning som är beviljad i samma egendom."

Fråga har också väckts om tvekan kan uppkomma om hur omvandlingsregeln i andra meningen skall tolkas i vissa situationer. Enligt den bestämmelsen skall för tid fr.o.m. den 1 januari 2005 en företagsinteckning som beviljats före ikraftträdandet anses som en företagsinteckning enligt den nya lagen och företagshypoteksbrevet anses som ett företagsintekningsbrev. Omvandlingsregeln avses enligt vad som upplysts under föredragningen inte få genomslag vid en konkurs eller en utmätning som grundar sig på en före ikraftträdandet gjord ansökan och som inte har slutförts före den 1 januari 2005; för sådana fall skall i stället äldre bestämmelser fortsatt tillämpas under hela förfarandet.

Lagrådet finner det påkallat med ett klagörande i frågan, vilket lämpligen bör ske genom att en ytterligare bestämmelse tillförs övergångsregleringen. Bestämmelsen kan förlagsvis införas som en ny punkt, betecknad punkt 4, och utformas enligt följande:

"4. Vid en konkurs eller en utmätning som har beslutats på grund av en ansökan som gjorts före ikraftträdandet tillämpas lagen (1984:649) om företagshypotek även efter utgången av år 2004, om konkursen eller utmätning förfarandet då alljämt pågår."

Godtas detta förslag får punkt 4 och punkt 5 enligt remissförslaget i stället betecknas punkt 5 och 6.

Prop. *Punkt 4*

s. 264

Denna punkt bör, om det som Lagrådet anfört i det föregående godtas, betecknas punkt 5.

Bestämmelsen innebär att det som sägs i vissa uppräknade lagrum i införandelagen till FHL bl.a. om företagsinteckningar som beviljats före FHL:s ikraftträdande skall fortsätta att gälla även efter den nya lagens ikraftträdande. Så som förslaget utformats föreskrivs inte i något avseende tidsbegränsning för den fortsatta giltigheten. Detta korresponderar inte i alla delar med innehållet i övergångsregleringen under punkt 3. Enligt den regleringen har ju FHL för fall av redan beviljade företagsinteckningar giltighet fram till den 1 januari 2005, medan det för tid därefter föreskrivs att dessa inteckningar med automatik omvandlas till inteckningar enligt den nya lagen.

En tidsbegränsning motsvarande den enligt punkt 3 bör enligt vad Lagrådet kan finna föreskrivas med avseende på vad som regleras i några av de uppräknade lagrummen i införandelagen. I 3 § införandelagen föreskrivs att FHL, om inte annat sägs, skall gälla även i fråga om företagsinteckningar som har meddelats eller sökts före FHL:s ikraftträdande. Med sådana företagsinteckningar likställs därvid förlagsinteckningar och inteckningar i jordbruksinventarier. I fråga om den föreslagna hänvisningen till den paragrafen bör tydligt framgå att motsvarande tidsmässiga begränsning som enligt punkt 3 skall gälla även för dessa äldre inteckningar. Bestämmelsen i

7 § införandelagen föreskriver att en företagsinteckning som beviljats eller sökts före ikraftträdandet av FHL skall anses som en enligt FHL beviljad eller sökt inteckning på motsvarande kapitalbelopp samt att, vid beviljad inteckning, inteckningshandlingen skall anses som ett företagshypoteksbrev på samma belopp. Detta torde kunna avse enbart tiden fram till den 1 januari 2005 (jfr den omvandlingsregel som finns i andra meningen av punkt 3). Begränsningen bör dock komma till klart uttryck i samband med att hänvisning görs till nämnda 7 §.

Också i fråga om hänvisningen till 16 § införandelagen, i vilket lagrum det anges i vad mån skepp skall omfattas av företagshypotek enligt FHL i en situation då företagsinteckningen berörs av vissa övergångsbestämmelser från år 1973, kan behöva klargöras att en tidsmässig begränsning gäller som är förenlig med den i punkt 3.

Härutöver bör det enligt Lagrådets mening vara lämpligt att förevarande punkt ger uttryck för att de bestämmelser i punkt 3 som tar sikte på tiden fr. o. m. den 1 januari 2005 i förekommande fall har tillämpning också på sådana äldre inteckningar som avses i 3, 7 och 16 §§. Detta bör utsägas även beträffande bestämmelsen i den av Lagrådet föreslagna punkt 4.

Mot bakgrund av det anförda kan punkten, av Lagrådet betecknad 5, förslagsvis ges följande lydelse:

"5. Vad som sägs i 3 och 6–8 §§, 10 § tredje stycket, 12, 13, 16 och 17 §§ lagen (1984:650) om införande av lagen (1984:649) om företagshypotek gäller även efter ikraftträdandet. I fråga om 3, 7 och 16 §§ skall giltigheten bestå fram till den 1 januari 2005. Därefter gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs för samma tid i punkt 3 och 4."

Förslaget till lag om ändring i ärvdabalken

21 kap. 3 §

I paragrafen finns bestämmelser om att en skuld som den döde hade kan sägas upp i förtid under vissa förutsättningar. Enligt den nuvarande lydelsen gäller dock att, om borgenären till säkerhet för sin fordran har panträtt på grund av inteckning eller har företagshypotek och han inom tre månader efter uppsägningen meddelar att han vill hålla sig endast till säkerheten, han inte är skyldig att ta emot betalning före förfalldagen. Förslaget i remissen går ut på att denna undantagsregel inte skall gälla i fråga om säkerhet på grund av företagsinteckning. Detta kommer till uttryck i lagförslaget på så sätt att orden "eller har företagshypotek" stryks och undantaget därmed kommer att gälla bara panträtt på grund av inteckning. Tanken är att säkerhet på grund av företagsinteckning då inte skall omfattas av bestämmelsen, eftersom en sådan säkerhet inte utgör en pant.

Ordet "panträtt" torde inte ha någon i lag definierad betydelse. Panträttsbegreppets innebörd är omdiskuterad och nya varianter av panträtt har kommit fram under tidernas lopp (se Undén, Svensk sakrätt I Lös egendom, 9 uppl. 1974 s. 163 f., jfr också Walin, Panträtt, 2 uppl. 1998 s. 15 f.). Under förarbetena till FHL diskuterades frågan huruvida den rätt som grundades på en företagsinteckning borde betecknas som en panträtt (prop. 1983/84:128 s. 34 f., 112 f. och 127). De skillnader som kunde konstateras föreligger mellan en typisk panträtt och en rätt som grundades på företagsinteckning utgjorde enligt departementschefens mening inte i och för sig något avgörande hinder mot att knyta an till en panträttsterminologi i den nya lagstiftningen. Där emot ansåg han att praktiska skäl talade mot att en sådan terminologi kom till användning. Lagrådet uttalade att rätt på grund av företagsinteckning skilde sig i så hög grad från panträtt att det syntes väl motiverat att systematiskt inte inordna rätten under panträtten. I FHL undveks också – på Lagrådets förslag – ordet "pant". Terminologin genomfördes dock inte helt konsekvent. Lagrådet invände sålunda inte mot att ordet "pantförskivas" användes i 6 kap. 5 § utsökningsbalken i fråga om en inteckningshandling som skulle gälla i utmätt lös egendom som hörde till näringsverksamhet.

I lagrådsremissen diskuteras inte den terminologiska frågan. Uppenbarligen har utgångspunkten varit att det nya institutet inte skall karaktäriseras som en panträtt.

Den huvudsakliga rättsverkan av en säkerhet på grund av företagsinteckning kommer att vara en allmän förmånsrätt. Som Förmånsrättskommittén uttalar (SOU 1999:1 s. 338) blir säkerhetsrätten därmed allt mindre lik en panträtt. Lagrådet håller därför med om att en säkerhetsrätt på grund av företagsinteckning inte bör betecknas som en panträtt. Den valda lagstiftningstekniken kan således godtas.

Prop.
s. 266

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna

I punkt 2 i övergångsbestämmelserna sägs att i fråga om företagshypotek på grund av en inteckning som har beviljats före ikraftträdandet äldre bestämmelser tillämpas fram till den 1 januari 2005. Regleringen skall ses mot bakgrund av övergångsregleringen till lagen om företagsinteckning. I fråga om företagsinteckningar som har beviljats före ikraftträdandet av den lagen skall äldre bestämmelser gälla under år 2004. Därefter skall inteckningen anses som en företagsinteckning enligt den nya lagen. Innebörden i det förslag som nu behandlas är att, såvitt gäller fordringar där en företagsinteckning enligt den nya lagen lämnats som säkerhet, några begränsningar inte skall finnas i rätten för en gäldenärs dödsbo att säga upp en skuld till betalning i förtid. Som den nu aktuella övergångsbestämmelsen utformats framstår det som oklart vad som skall gälla dels för de fall där någon har förklarat sig vilja hålla sig endast till säkerheten med stöd av nu gällande bestämmelser, dels om uppsägning sker under år 2004 men en tidsfrist löper ut först påföljande år. Enligt vad som upplysts vid föredragningen är avsikten att äldre bestämmelser skall gälla tills vidare i dessa fall. Detta kommer enligt Lagrådets mening bättre till uttryck om i bestämmelsen orden "fram till" byts ut mot "om uppsägning görs före". Lagrådet föreslår att denna ändring görs.

Förslaget till lag om ändring i utsökningsbalken

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna

I punkt 2 föreskrivs i fråga om en utmätning som har beslutats på grund av en ansökan som gjorts före ikraftträdandet att äldre bestämmelser tillämpas, dock längst till den 1 januari 2005. Av författningskommentaren framgår att tidsgränsen har införts därför att ett allmänt mål förblir öppet hos kronofogdemyndigheten till dess att skulden betalas eller preskriberas, vilket i normalfallet dröjer fem år. Om äldre bestämmelser vore tillämpliga under hela den tiden, skulle en borgenär med stöd av 8 kap. 13 § utsökningsbalken i ett senare skede, när en ny tillgång uppdagats, kunna utnyttja ett företagshypotek för att skaffa sig förmånsrätt för en fordran som inte var aktuell när utmätningen först skedde. Under föredragningen inför Lagrådet har påpekats att motsvarande problem skulle kunna uppkomma i ett enskilt mål till följd av bestämmelserna i 4 kap. 9 a § utsökningsbalken om förnyelseansökan.

Med den utformning som bestämmelsen har fått kommer den att träffa även andra fall än de avsedda. Enligt ordalydelsen skall nämligen de nya bestämmelserna tillämpas efter år 2004 på alla utmätningar som då står öppna, och det oavsett hur långt förfarandet har fortskridit efter utmätningsbeslutet. Det skulle t.ex. i princip kunna medföra att en borgenär förlorar sin rätt enligt 8 kap. 13 § utsökningsbalken att få betalning ur utmätt egendom, om förfarandet hos kronofogdemyndigheten av någon anledning skulle fördröjas så att försäljningen sker eller fördelning äger rum först efter år 2004.

Övergångsbestämmelsen synes således ha fått en mindre lämplig utformning. Under föredragningen har upplysts att problemet bedöms uppkomma endast i ett fåtal fall. Det kan därför ifrågasättas att regelsystemet behöver kompliceras med en begränsningsregel av detta slag. Om ett sådant behov anses föreligga, bör problemet lösas på ett annat sätt än det som föreslås i remissen. Vad som då behövs synes vara endast att äldre bestämmelser kan tillämpas under det fortsatta utmätningsförfarandet beträffande sådan egendom som har utmätts genom ett beslut före den 1 januari 2005 på grund av en ansökan som har gjorts före ikraftträdandet. Frågan bör övervägas ytterligare under lagstiftningsärendets beredning.

Prop.
s. 267

Förslaget till lag om ändring i lagen om dödande av förkommen handling

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna

Förslaget, som i sak endast innebär att ordet "företagshypoteksbrev" byts ut mot "företagsinteckningsbrev" i ett antal paragrafer, skall liksom övriga förslag träda i kraft den 1 januari 2004. Förslaget innehåller inte några övergångsbestämmelser. Då FHL skall gälla under år 2004 i fråga om företagsinteckningar som har beviljats före ikraftträdandet av lagen om företagsinteckning framstår det som oklart vad som skall gälla om ett företagshypoteksbrev skall dödas under det året. Likaså föreligger oklarhet om vad som avses gälla för vid ikraftträdandet pågående ärenden. Lagrådet föreslår att förslaget kompletteras med en övergångsbestämmelse av följande lydelse:

"En ansökan om dödande av ett företagshypoteksbrev som har kommit in före den 1 januari 2005 prövas enligt äldre bestämmelser."

Förmåns-
rätt*Förslaget till lag om ändring i förmånsrättslagen*

12 §

I bestämmelsen, som reglerar förmånsrätt för lönefordringar, föreskrivs enligt den föreslagna nya lydelsen i första styckets tredje mening att fordringar inte får ha intjänats eller, om lönen eller ersättningen skall bestämmas efter särskild beräkningsgrund, inte ha förfallit till betalning tidigare än tre månader innan konkursansökningen kom in till tingsrätten.

Av författningskommentaren framgår att med lön som bestämts enligt särskild beräkningsgrund avses bl.a. ackord, tantiem, provision och i vissa fall övertidsersättning (s. 149). Begreppet "särskild beräkningsgrund" förekommer såvitt Lagrådet har kunnat finna inte i någon lagreglering som avser lönefordringar. Det framstår därför för Lagrådet som oklart vilka övertidsersättningar och vilka ersättningsformer utöver de nämnda som avses. Lagrådet saknar dock underlag för att föreslå något förtydligande. Frågan bör övervägas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelserna

I punkt 5 föreskrivs att, om det i lag eller annan författning hänvisas till en bestämmelse som har ersatts med en bestämmelse i den nya lagen, den nya bestämmelsen skall tillämpas i stället. En s.k. trolleribestämmelse av detta slag kommer oftast till användning när en lag upphävs och ersätts av en ny lag. I förevarande fall synes inte någon äldre bestämmelse ha ersatts av en ny bestämmelse på sådant sätt att en övergångsreglering av detta slag är motiverad. Lagrådet förordar att punkten får utgå.

Prop.
s. 268*Förslaget till lag om ändring i konkurslagen*

4 kap. 1 §

I paragrafen har gjorts endast sådana ändringar som följer av att lagen (1971:1072) om förmånsberättigade skattefordringar m.m. föreslås upphävd. Detta innebär att lagrådsremissen inte tar upp Förmånsrättskommitténs förslag att upphäva förbudet mot återvinning av betalning av skatter och allmänna avgifter. I remissen uttalar regeringen att systematiska skäl i och för sig talar för att återvinningsförbudet upphävs, om förmånsrätten för skatter och allmänna avgifter avskaffas. Regeringen framhåller emellertid att kommittén inte närmare har analyserat eller beräknat de statsfinansiella konsekvenserna av ett upphävande och att de ekonomiska och praktiska konsekvenserna bör övervägas ytterligare innan regeringen kan ta ställning till frågan.

Lagrådet instämmer i regeringens bedömning att systematiska skäl talar för att återvinningsförbudet upphävs, när förmånsrätten för skatter och allmänna avgifter avskaffas. I själva verket torde det vara så att syftet med att förmånsrätten avskaffas direkt motverkas, om återvinningsförbudet behålls, särskilt som det kan finnas starka incitament för en gäldenär att i en obeståndssituation hellre betala skattefordringar än andra fordringar. Lagrådet har svårt att se att statsfinansiella skäl kan åberopas

för att behålla återvinningsförbudet. Det torde för övrigt vara vanskligt att identifiera några särskilda ekonomiska konsekvenser av just återvinningsförbudet eller dess avskaffande. Under föredragningen inför Lagrådet har redovisats vissa praktiska problem som hänger samman med tillämpningen av skattebetalningslagen (1997:483). Enligt Lagrådets mening är det angeläget att dessa problem kan lösas på ett sådant sätt att det nya regelsystemet inte behöver vara behäftat med den anomal som ett bevarat återvinningsförbud skulle innebära.

5 kap. 18 §

Paragrafen är ny, liksom den föregående rubriken, "Ett konkursbos ansvar för lönefordringar". I paragrafen föreskrivs att ett konkursbo under vissa förutsättningar får massaansvar för en arbetstagares fordran på lön eller annan ersättning för arbete. Paragrafen har placerats i 5 kap. konkurslagen, som i övrigt innehåller bestämmelser om fordringar i konkurs. Det kan ifrågasättas om den nya paragrafen hör hemma i detta sammanhang. Under föredragningen har förklarats att placeringen skall ses som en provisorisk lösning i avvaktan på beredningen av Förmånsrättskommitténs slutbetänkande Gåldenärens avtal vid insolvensförfaranden (SOU 2001:80). Lagrådet håller med om att paragrafens placering bör övervägas i detta större sammanhang och godtar den föreslagna lösningen som ett provisorium.

Prop.
s. 269

Förslaget till lag om ändring i lagen om indrivning av statliga fordringar m.m.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna

Förslaget innehåller inte några övergångsbestämmelser. Även för denna reglering får det dock betydelse att FHL skall gälla under år 2004 i fråga om företagsinteckningar som har beviljats före ikraftträdandet av lagen om företagsinteckning. Lagrådet föreslår att förslaget kompletteras med en övergångsbestämmelse av följande lydelse:

"I fråga om företagshypotek på grund av inteckning som har beviljats före ikraftträdandet tillämpas äldre bestämmelser fram till den 1 januari 2005."

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.